

gnificant accidens tm: z postea p inherentiā debet intelligere subiectum. Nam fm hoc esset hec falsa: homo est albus: esset enim sensus q homo esset albedo inherens subiecto: qd falsum est. Et sic talia si significant subiectum non sub propria forma: sed inquantū est informatuz accidente. Ad argumenta patet. Ad primam auctoritatem, dicitur: q albu nō significat solam qualitatem: id est imponitur a qualitate: sed significat totum aggregatū. Ad scdm cū dicit q significaret subiectum: z si exprimeretur esset nugatio: certe uerum est si significaret sub propria forma. Ad tertiu cuz dicit: q ista est per se lignum est album: ergo z ista album est lignum. Dico q uerum esset si significaret sub propria forma. Alia similitur argumenta soluuntur per eundē modū.

Queritur Utrum substantie sit aliquid contrarium. Et uidetur q sic. motus enim est a contrario in contrarium: sed in substantia est motus ut generatio: ergo zc. Secundo arguit sic: quicquid corrumpitur corrumpitur a suo contrario: sed substantie corrumpuntur: ergo habent contrarium. Tertio: ignis z aqua sunt cōtraria z sunt substantie: ergo substantie est aliquid contrarium. Similiter probat q suscipiat magis z minus. Nā vna substantia magis est substantia q̄ alia (ut superius dictum est) ergo. Secdo sic: ignis lux est magis ignis q̄ ignis flamma z flāma q̄ carbo. Et iste sunt species ignis: ergo substantia (ut uidetur) suscipit magis z min⁹. Tertio arguitur homo est animantior bzuto: z bzutum arbore. ergo substantia suscipit magis z minus. Dicendū q substantie nihil est contrarium: tamen duplex est contrarietas scilicet generis predicabilis z generis susceptibilis. Contrarietas generis predicabilis bene reperitur in substantia: z sic differētie possunt dici contrarie ut rationale z irrationalē: sed contrarietas generis susceptibilis non est in substantia. Nā illa mutuo se expellūt z circa idem subiectum habent esse: z ipse substantie non se expellunt vicissim: z ideo non habent contrarium. Et cum obijctur: q omnis motus est a cōtrario in contrarium. Dico q ibi accipitur contrarium larze pro disperato. Ad secundum cuz dicit. quicquid corrumpitur zc. Dico q substantia non habet contrarium fm sui essentiam: sed corrūpitur ratione contrariorum in clusorum que sunt calidum frigidum. Ad tertiu dicit q ignis z aqua fm sui essentiam nō sunt contraria: sed ppter qualitates accidentales que sunt frigiditas z caliditas. Ad secundū dubium cum dicitur illud qd non habet contrarium zc. hoc est uerum fm sui essentiam. nam quantū ad actū standi. vna magis q̄ alia bñ substat. Ad aliud cū dicit ignis lux uerum est quantum ad hanc operationem lucere nō tamen in essentia. Ad aliud cuz dicit homo est animantior zc. ueruz est quantum ad numerum potentiarum: sed non in essentia. Dubitaret forte aliquis: q uidetur male dictum cum dicit phus. propriū est substantie q cum sit vna z eadem numero sit susceptibilis contrariorum. Nā hec substantia animal non est eadem numero: z tamen suscipit contraria. Secundo arguit sic: fortes cuz suscipit sanitatē z egritudinem non est idem numero: ergo. Tertio sic: celū est substantia: z non suscipit contraria: ergo hec proprietates non conuenit omni substantie. Dicendum q hec proprietates bene posita est: q propriū est substantie cum sit vna z eadem numero: id est cum sit vna z eadem in essentia sit su-

sceptibilis contrariorum. Unde animal est substantia vna z eadem numero: id est essentia: z sic ille qui est sanus uel eger. Ad aliud dico similitur q eduz suscipit contraria quantum ad diuersa ubi. aliquando enim est in oriente aliquando in occidente: sic suscipit contraria.

Quo celum suscipit contraria

Quantitatis autem aliud est cōtinuū aliud est discretum. z aliud quidem ex habentibus positionem ad se inuicem in ipsis partibus cōstat aliud aut ex habentibus positionem.

Superius Auctor dixit de predicamento substantie. hic intendit determinare de predicamentis accidentiū: z habet duas. primo intendit de predicamentis accidentiū intrinsecus aduenientium. Secundo de predicamentis accidentiū extrinsecus aduenientium. Secunda ibi [Recipit.] pma pars diuitur in tres. Primo enim determinat de quantitate. Secundo de relatione. Tertio de qualitate. secunda ibi [ad aliquid.] tertia [qualitatis aut] prima diuiditur in duas. primo determinat de quantitate quantum ad eius substantialia. secundo quantum ad accidentalia. scda ibi [Amplius quantitati nihil est contrarium.] prima in duas. pmo determinat de quantitatibus per se. Secundo de quantitatibus p accidens. secunda ibi [pprie autē q̄ra.] prima in duas. primo ponit diuisiones. scdo particulariter declarat. secunda ibi [est aut discreta quantitas.] prima in duas p̄z duas diuisiones. scda ibi [aliud ē.] illa ps [est aut] habet duas. primo enim declarat primam diuisionem. scdo secundā. secunda ibi [Amplius aut alia.] prima in duas. primo enim subdividit utruq̄z membrū prime diuisionis. scdo declarat scdm. secunda ibi [partium etenim.] hec secunda in duas. primo declarat 2^m membrum prime diuisionis. scdo p̄mū. secunda ibi [linea vō.] prima in duas. primo declarat q nūs sit discreta q̄titas. scdo de orone. scda ibi [sūt aut z ofo.] sequit illa ps [Linea vō.] z hēt duas. nā pmo declarat de quantitatib⁹ intrinsecis que sunt continue. scdo de extrinsecis. secunda ibi [Est aut talium z tps.] Et dicunt locus z tēpus quantitates extrinsece: q mensurat aliquid extra se: q locus est in corpore ambientis mensuras tamen ambitū. Tempus est in primo mobili z mensurat res tēporales. sequit illa pars [Amplius aut] in qua declarat secundam diuisionem z habet tres partes. nam primo iterat suam diuisionem. secundo declarat. tertio concludit. scda ibi [ut linee.] tertia [igit alia ex habētibus] z hec scda in duas. nā p ostendit que sunt q̄titates habentes positionem in partibus. scdo que non. scda ibi [in numero.] z hec secunda in tres. pmo enim declarat de partibus numeri: q non habeant positionem in partibus. scdo tēporis. tertio orationis. secunda ibi [Neq̄ ea que tēporis.] tertia ibi [z ofo.] tūc sequitur illa pars [proprie aut.] z habet tres. primo enim ponit. 2° declarat. 3° concludit. scda ibi [ad hec enim.] tertia ibi [Quia sola.] hec est diuisio lectionis. In p^a parte ponit philosophus duas diuisiones quantitatis. prima est quantitatis aliud continuum. aliud discretum. Secunda diuisio est: q quantitatis aliud constat ex partibus habentibus positionem. aliud ex non habentibus positionem: sed videtur q male dicat quantitatis aliud. nam in constructione problematica si diuidentia precedant uerba: debet genitiuus pluralis diuidendorum preponi: sed hic ponit singularis: ergo male. Secdo etiā debet

Nota q nō sube sit aliqd p̄traria

ut dicitur z. 2. aia tex. 37.

260

Solo

dicere alia continua: et dicit aliud: ergo male. ¶ Ad hoc dicendum quod ista oratio est simpliciter incongrua: toleratur tamen et ibi antiteſis est: et ratio quare hoc fieri debuit: quia uolebat quantitatem diuidere prout est genus: et quantitas est genus in ſingulari et non in plurali: et ideo dixit quantitatis. Sed dixit aliud quia continuum et discretum ſunt ſpecies quantitatis diuerſe per eſſentiam: et aliud importat diuerſitatem eſſentialem. ideo dixit aliud et non alia.

¶ Est autem discreta quantitas. ut numerus: et oratio. Continua uero. ut linea: ſuperficies: et corpus. Amplius autem preter hec tempus et locus.

¶ Hic ſubdiuidit membra prime diuſionis. Et dicit quod discreta quantitas est numerus et oratio. Poſtea ponit 2^m membrum: et dicit quod quantitatis continue: alia linea: alia ſuperficies: alia corpus: alia tempus: alia locus.

¶ Partium enim numeri nullus est terminus communis: ad quem copules particulas eius: ut quicquid cum ſint ad decem particule: ad nullum terminum communem copulantur: quicquid et quicquid. ſed ſemper discreta ſunt. Similiter tria et ſeptem ad nullum communes terminum copulantur neque omnino habeas in numero communes terminum partium accipere: ſed ſemper diſcrete et ſeparate ſunt. Quapropter numerus quidem discretorum est.

¶ Hic declarat membra. Et primo de nouo declarat quod ſit quantitas discreta. Et intendit talem rationem: illa dicitur quantitas discreta: cuius partes non copulantur ad aliquem terminum communem: ſed partes numeris non copulantur ad aliquem terminum communem: ergo numerus est discreta quantitas. minorem declarat in littera. nam quicquid ſunt partes denarij numeri: et non copulantur ad aliquem terminum communem: ſed una est diuiſa ab alia. Similiter declarat in partibus non aliquotis que ſunt ſeptem et tria. Unde numeri quedam ſunt partes aliquote: quedam uero non aliquote. Dicunt aliquote que aliquotiens ſumpte reddunt ſuum totum: ut bis quatuor faciunt decem. non aliquote dicuntur que aliquotiens ſumpte non reddunt ſuum totum: ut ſeptem et tria: aliquotiens ſumpte non poſſunt reddere decem. ¶ Notandum quod numerorum alius perfectus: alius diminutus: alius ſuperabundans: perfectus est cuius omnes partes aliquote ſumpte: reddunt ſuum totum neque plus neque minus: ut ſex. numerus diminutus est cuius partes aliquote: ſumpte non poſſunt reddere ſuum totum ut octo. ſed numerus ſuperabundans est cuius partes aliquote: aliquoties ſumpte: plus reddunt quam ſuum totum ut ſeptem.

¶ Similiter autem et oratio quidem discretorum est. Quod etenim quantitas est oratio: manifeſte apparet: meſuratur enim ſyllaba breui et longa. Dico autem orationem cum uoce prolata. ad nullum enim communem terminum eius particule copulantur. non enim communis terminus est ad quem ſyllabe copulantur. ſed unaqueque diuiſa eſt ipſa ſibi ſeipſam.

¶ Hic declarat de oratione. Et dicit duo. primo declarat quod oratio ſit quantitas: per tales rationes. Illud eſt quantitas quo meſuratur ſyllaba breuis uel longa: ſed per orationem meſuratur ſyllaba breuis uel longa: ergo oratio eſt quantitas. ¶ Ubi nota quod eſt oratio in mente: et illa non eſt quantitas: et oratio in ſcri-

pto etiam non eſt quantitas. Et oratio in prolatione non eſt quantitas: et nulla iſtarum eſt quantitas: ſed qualitas: ſed oratio que eſt meſura orationis prolate: que eſt quedam mora: prout multum uel paucum moramur in proferendo illam uocem: illa talis mora eſt quantitas. propter quod dicit philoſophus. Dico autem orationem prolatam cum uoce. Poſtea declarat quod oratio ſit quantitas discreta. Nam illa dicitur quantitas discreta: cuius partes ad nullum terminum communem copulantur: ſed partes orationis: que ſunt ſyllabe: ad nullum terminum communem copulantur: ergo oratio eſt quantitas discreta.

¶ Linea uero continua eſt. poteſt enim quis ſumere communem terminum ad quem particule eius copulantur. id eſt punctum: et ſuperficies ei lineam. plani namque particule ad quendam communem terminum copulantur. Similiter autem et in corpore poteris ſumere communem terminum lineam uel ſuperficiemque corporis particulas copulet. Eſt autem talium: et tempus et locus. preſens enim tempus copulat ad preteritum et futurum. Rurſus locus continuo eſt. locum enim quedam particule corporis obtinent. que ad communem terminum copulantur. ergo et loci particule: que obtinent ſingulas corporis partes: ad eundem terminum copulantur: ad quem corporis particule. Quapropter continuus erit et locus. ad unum enim eundem terminum eius particule copulantur.

¶ Hic declarat partes primi membri ſcilicet quantitatis continue. Et intendit per talem rationem probare: quod linea ſuperficies: corpus: locus: et tempus: ſunt quantitates continue. Et intendit hanc rationem: ille dicuntur quantitates continue cuius partes copulantur ad aliquem terminum communem: ſed partes linee ſuperficii corporis temporis et loci: copulantur ad aliquem terminum communem: ergo omnes ille ſunt quantitates continue. minorem declarat in littera et dicit primo quod partes linee copulantur ad terminum communem id eſt ad punctum. et dicunt quidam ad punctum qui eſt actu in linea. quidam dicunt ad punctum qui eſt in potentia. Similiter partes ſuperficii copulantur ad lineam: et partes corporis ad ſuperficiem: partes temporis ad nunc: ad illud idem inſtans quod terminat preteritum incubat futurum: ſine aliquo medio: et ita preteritum et futurum continuantur ad preſens et copulantur. Similiter dicit quod partes loci copulantur ad eundem terminum communem: ad quem corporis particule copulantur. ¶ Notandum ad euidenciam huius littere quid ſit locus: et in quo ſit tanquam in ſubiecto: et quid ſit continuari uel copulari. Eſt autem locus (ut dicitur in libro quarto phyſicorum) ultimum corporis ambientis immobile primum ſic eſt in corpore ambientis ut in ſubiecto: unde ſupra. Idem ultimum dicitur ſuperficies in quantum corpus terminatur: ſed dicitur locus: prout locatum continet: et copulari idem eſt quod continuari: et ita cum idem ultimum ſit ſuperficies et locus: partes loci copulantur ad lineam: partes autem corporis immediate copulantur ad ſuperficiem: mediate autem ad lineam. Eſt ergo ſenſus quod partes loci copulantur ad eundem terminum immediate ad quem partes corporis copulantur mediate. ſed ad lineam: et hec ex poſitio eſt uera. Alio tamen modo exponitur et magis ſibi intentionem philoſophi ut uideſ quod partes loci occupant partes corporis locati: et etiam ipſe locus trahit inter-

Que ſunt
prea aliq
te et non
aliquore

Quid ſit
locus. et in
quo ſit
quod in ſubie
cto.
Idem ultimum
dicitur locus
et ſuperficies
copulari

tionem et profunditatem ab ipso corpore locato : et ideo dicitur quod partes loci copulantur ad eundem terminum ad quem partes corporis ambiuntur: id est ad terminum corporis locati: qui est in medio ipsius corporis. prima tamen expositio videtur esse verior.

¶ Amplius autem alia quidem constant: ex particulis que in eis sunt positionem ad se inuicem habentibus. Alia autem ex non habentibus.

¶ Hic repetit secundam diuisionem. scilicet quod quantitates alie quidem constant ex partibus habentibus positionem ad se inuicem: alie vero ex non habentibus.

¶ Ut linee quidem particule positionem ad se inuicem habent. Singulum namque eorum situm est alicubi. et habes vnum sumas: et assignes vnum quodque ubi situm est in plano: et ad quam particulam particule cuncte copulentur. Similiter autem et particule plani: positionem habent quamdam. similiter namque ostendit ubi vnum quodque eorum iacet. et que copulantur ad se inuicem: sed et soliditatis quoque similiter et loci.

¶ Hic declarat membra diuisionis. Et primo que sint quantitates habentes positionem: et intendit talem rationem: illud de cuius partibus potes assignare ubi site sunt: et habes vnum sumas: et ad quem terminum copulantur est quantitas cuius partes habent positionem: sed linea superficies et corpus et locus sunt eiusmodi quod de eorum partibus potes assignare. ubi sunt site: et vnum sumas et ad quem terminum cōem copulentur: ergo sunt quantitates cuius partes habent positionem. minorem declarat: nam de partibus linee: potes dicere ubi sunt site: et habes vnum sumas mediam uel tertiam partem: similiter de partibus superficies et corporis et loci potes assignare ubi sunt site et habes vnum sumas: quare omnes iste sunt quantitates habentes positionem.

¶ In numero autem: non poterit quisquam ostendere quemadmodum particule eius positionem aliquam habeat ad se inuicem: aut ubi iacet. aut que particule ad se inuicem connectunt. sed neque ea que temporis sunt. nihil enim permanent particule temporis. Quod autem non est permanens quomodo positionem aliquam habebit: sed magis ordinem quandam particularum dices habere: eo quod aliud quidem prius sit tempore. aliud vero posterius. Sed et de numero similiter: eo quod prius numerus vnus quam duo. et duo quam tria. et ita ordinem quandam habebunt. positionem autem non multum recipies. sed et oratio similiter. nihil enim permanet particule eius: sed quod dictum est: non potest amplius sumi. Quapropter non erit ulla positio particularum eius: siquidem nihil permanet alia itaque constant ex particulis que in eis sunt positionem ad se inuicem habentibus. alia ex non habentibus positionem.

¶ Hic declarat aliud membrum. scilicet que sunt quantitates non habentes positionem. Et dicit quod de partibus nunc non potes assignare ubi sunt site: neque vnde sumas: neque quod copulentur ad aliquem terminum cōem: ideo numerus est quantitas cuius partes non habent positionem. Similiter de partibus temporis non potest assignari ubi sunt site: nec vnum sumas. nam de illo quod non habet permanentiam quod partes eius habebunt positionem: sed tempus non habet permanentiam. Et ideo partes eius non habebunt positionem. Et hoc quod dictum est: quod partes temporis non habent positionem: crederet aliquis quod non habeant ordinem. Et ipse dicit quod immo habent ordinem: quod vnum prius est alio: sicut prius est si

turo: similiter partes nunc habent ordinem: quod prius sunt duo quam tria: et sic per ordinem: sed partes ipsi non habent positionem (ut dictum est.) Similiter partes orationis que est quantitas: et in platione non habent positionem: nam quod semel dictum est amplius sumi non potest: et sic partes orationis non habent positionem. Et postea concludit et per quid dicit.

¶ Proprie autem quanta hec sunt sole que dirimuntur alia vero omnia sunt accidentia. Ad hec enim aspicientes: et alia dicimus quanta. ut multum dicitur album: eo quod superficies multa sit. et actio longareo quod tempus multum sit. et motus multus. Neque enim horum singulorum per se quantum dicitur. ut si quis assignet quanta sit actio: tempore diffinit annua: uel diurna. uel sic aliquo modo assignans. et album quantum quid sit assignans superficie diffinit. Quanta enim superficies fuerit tantum album dicitur esse. Quare sola proprie: et sunt seipsa quanta esse dicuntur: que dicte sunt. alioque vero nihil per se: sed si forte per accens.

¶ Hic determinat de quantitatibus per accens. Unde intendit hic talem rationem: illud ad quod inspiciens: alia dicuntur quantitates est quantitas per se et alie per accidens. Sed inspiciendo ad supradictas omnes alie dicuntur quantitates: ergo supradicte sunt quantitates per se: et omnes alie per accidens. minorem declarat in littera. scilicet quod inspiciendo ad predictas dicuntur alie quantitates: nam album est multum quod superficies multa est: et actio longa: ex hoc quod tempus est longum: et sic solum supradicte sunt quantitates per se que sunt septem. scilicet quinq; continue et due discrete: omnes autem alie quantitates sunt quantitates per accens et non per se etc.

Queritur Utrum quantitas sit genus etc. Et est hoc querere Utrum sit vnum genus. Et arguit primo quod non sit genus: nam secundo topico dicit philosophus quod nullum genus predicat denominatione de suis speciebus: sed quantitas predicat denominatione dicendo linea est quanta: ergo quantitas non est genus. Secundo probat quod non sit vnum genus: nam vult Aristoteles in libro posteriorum quod in quolibet genere est reperire vnum minimum a quo omnia fluant et ad quod omnia reducuntur: ut in ponderibus vicia: et in melodis tonus: sed in quantitate sunt plura minima. scilicet punctus et vnitatis: et sic quantitas non est vnum genus: et si non est vnum genus sequitur quod non sit genus: iuxta illud Aristoteles in libro ethicorum qui dicit: quod non est vna positio non est propositio.

Oppositum Tunc arguit. Nam illud quod habet rationem cōem a qua potest accipi non generis est genus: sed quantitas est huiusmodi: ergo est genus. Secundo probat sic. philosophus ponit decem predicamenta que sunt decem generalissima: sed non essent decem nisi quantitas esset vnum ex illis: quare etc. Ad hoc est dicendum quod quantitas est immediatus genus: et etiam vnum genus. Unde debemus notare quod quantitas immediatus adheret materie quam aliud accens: nam forma adueniens materie duo facit. terminat enim fluxum materie et dat sibi esse distinctum ab omnibus alijs: et sunt quod terminat ex illa tali terminatione causatur quantitas: et ideo immediatus inheret quam alia. Dico ergo quod quantitas est genus: et habet rationem quantitatis communitate generis generalissimi: et habet diuersam rationem ab omnibus alijs generibus: quod habet rationem mensure. Ad primum argumentum cum dicitur. Nullum genus predicat denominatione de suis speciebus:

Quantitas immediatus adheret materie quam aliud accens.

Liber

concedo: sed cū dicitur q̄ quantitas p̄dicatur deno-
minatiue: nō bñ dicitur linea est quāta: dico q̄ hec
est falsa: nā linea est quid simplr: z quantū signifi-
cat aggregatū ex sbcto z accñte. Aliter d̄ q̄ quātū
nō est genus: sed quātitas. ¶ Ad 2^m in quo dicitur: q̄
in quolibet gñe. concedo. z cū dicitur q̄ in quantitate
sunt plura multa: dico q̄ imo oīa ad vñū minimū
reducunt. s. ad vnitatem: nā punctus cū suba ponit
z vntas est suba z iō punctus hēt se per additionē
ad vntates: z ita punctus reducitur ad vnitatē. Et
sic vntas est minimū in gñe quantitatē.

Queritur De speciebus quantitatē. Et pri-
mo Utrū numerus sit vn⁹ uel sit
multiplex. ¶ Et p̄mo intēdo p̄bare q̄ nō sit vnus
vñ arguit p̄mo: nā vñū z multa opponunt: sed num-
erus est multus: q̄ nūs est multitudo: ergo p̄z q̄
nūs non est vnus. ¶ 2° arguit: ex duob⁹ actu exñti-
bus nō sit 3^m sed vntates sunt actu existētes: ergo
ex ipsīs non sit nūs vnus: quare. ¶ 3° arguit sic: ex
nō quantis nō pōt fieri quantum: sed vntates non
sunt quate: q̄re videt q̄ ex illis non possit fieri nūs
qui est quantitas. z sic nūs non est: ergo nec vnus.

Oppositū patet. Nam nūs est quantitas: er-
go est ens. Et cum ens z vnus
p̄uertant nūs erit vnus. 2° sic: illud qd̄ semel est id
qd̄ ipsum est vñū est: sed nūs semel est id qd̄ ipsum
est: ergo nūs est vnus. ¶ Ad hoc dicendū est q̄ nūs
est vnus fm sp̄m z formā suā lz sit multus fm par-
tes itegrale. Cū bene pōt stare q̄ aliquid sit vnus
fm formā z multa fm partes māles ut in homine z
in domo: sicutū est de nūo. Et sic patet solutio ad
hoc qd̄ dicitur. vñū z multa opponunt. z postea dicitur
q̄ nūs est multus: uerū est quantū ad māles partes
vnus tñ est quantū ad formā. ¶ Ad 2^m cū dicitur: ex
duobus actu existētib⁹: non sit 3^m. z tu dicitur q̄ vni-
tates sunt actu: dico q̄ vntates oēs in numero ha-
bent ferōne materie z in potentia excepta ultima:
que habet ferōne forme. ¶ Ad 3^m cū dicitur: ex non
quātis non sit quantū: certe uerū est ex non quātis
nullomodo quātis: vñ ex non quantis in actu: non
sit quantum: sum in potentia bene potest fieri quan-
tum: z ita lz vntates non sint quante actu sunt tamē
in potētia q̄re ex eis bene fit quātitas.

Superius Auctor dixit de quātitate: q̄ntū
ad sui substātia hie dicit: quā-
tum ad accidētia z habet duas. Nā p̄mo ponit
pprietates cōes. 2° propria. 2° ibi [propriū aut.] ¶ Pri-
ma in duas fm duas proprietates cōes. 2° ibi [non
videt aut.] ¶ Prima in duas. p̄mo ponit pprietatem
2° ponit obiectionem. 2° ibi [Nisi quis forte dicat.]
z hec 2° in duas fm q̄ ponit duas obiectiones. 2° ibi
[Maxime autē circa locū.] ¶ Prima in duas. nā p̄mo
soluit ostēdendo: q̄ magnus z parū non sunt quā-
titates. 2° dicit dato q̄ sint quātitates q̄ non sunt cō-
traria. 2° ibi [amplius siue aliquis ponat.] ¶ Prima
in duas. nam p̄mo ostendit q̄ magnus z parū
nō sint quantitates per vnā rationem. 2° per aliam.
2° ibi [amplius bicubitiū.] ¶ Prima in tres. nā p̄mo
ponit minōrē. 2° p̄clonem. 3° declarationem mino-
ris. 2° ibi [Nihil enim.] 3° ibi [ut mons qd̄.] z hec
tria in duas. nā p̄mo declarat in magno z paruo. 2°

in multo z pauco. 2° ibi [rursus inuicē] ¶ sequitur illa p̄s
[Ampl⁹ siue aliq̄s] in qua ostēdit q̄ dato q̄ sint quā-
titates q̄ non sunt contraria. Et diuidit in duas fm
q̄ probat hoc p̄ duas rōnes. 2° ibi [Ampl⁹ si sunt]
z hec 2° in duas. nā p̄mo probat q̄ magnū z par-
uum non sint tria ducendo ad duo impossibilia. 2°
declarat illa duo impossibilia. 2° ibi [Cōtingit enim si-
mul.] hec secūda in duas fm q̄ dupliciter declarat
illa duo impossibilia. secūda ibi [Et eadē sibi ip̄s]
sequitur illa pars [nō videt aut.] Et diuidit in tres. nā
p̄mo ponit pprietatē. 2° declarat. 3° concludit. 2°
ibi [ut bicubitiū.] 3° [q̄re quātitas. illa pars [ppriū]
diuidit in tres. nā p̄mo ponit pprietatem. 2° de-
clarat. 3° concludit. 2° ibi [singula queq̄.] 3° [q̄re quā-
titates.] hec est diuisio lectionis. ¶ Ad primā partē
sic p̄cedit z dicit q̄ quātitati nihil est triū. Et di-
cit q̄ hoc est manifestū in quantitatibus diffinitis. i.
determinatis: ut bicubito nihil est triū: z tricubito
z sic de alijs.

¶ Nā multū pauco dicat quis esse contrarius
uel magnum paruo.

¶ Dicitur est q̄ quātitati nihil est triū: uerum est
nisi q̄s dicat multa esse tria pauco z magnū puo.

¶ Lib⁹ autē nihil est quātitas. sed magis ad ali-
quid. Nihil enim per seipsum magnū uel par-
uum dicit. sed eo q̄ ad alterz referē ut mons q̄
de paruo dicit: multū vō magnum. eo q̄ hoc
quidē his que sunt sui gñis maius sit. illud vō
his que sunt sui gñis minus. ergo ad aliud est
eoz relatio. nam si per seipm paruum uel ma-
gnū diceret. nunq̄ mons quidē aliq̄n parū.
milium vō magnū diceret. Rursus quidē in
vico plures dicimus esse hoies. in ciuitate vō
paucos. cū sint his multo plures. z in domo
quidē multos. in teatro vō paucos: cum sint
plures. Amplius vō bicubitiū uel tricubitiū
z vñū quodq̄ talium quantitatē significat.
z magnū vō uel paruum nō significant quāti-
tatē. sed magis sunt ad aliquid. qm̄ ad aliud
consideratur magnum z paruum. quare ma-
nifestum est: q̄ hec ad aliquid sunt.

¶ Hic soluit ostēdendo q̄ multū z parū magnum z
parū nō sint quantitates. Et intendit talē rōnem il-
lud qd̄ per se nō dicit: sed in solo respectu referē ad
aliud: nō est quātitas: sed ad aliquid. i. relationz: sed
magnū z paruum multū z paucum nō dicunt per
se sed in solo respectu ad aliud: ergo nō sūt quāti-
tes. p̄mo ponit p̄clonem. secūdo minorem cū di-
cit [nihil enim.] Tertio declarat euz dicit [ut mons]
declarat minorem q̄ magnum z paruum multum
z paucum: dicuntur in respectu alterius. granum
milij d̄ magnum: z mons paruus respectu alterius
mōtis maioris: sed per se mons nō diceret paruus
neq̄ milū magnum z tñ dicuntur: ergo patet q̄ di-
cuntur in respectu alterius: uel ad aliud. Similr̄ decla-
rat in multo z pauco q̄ dicatur ad aliqd̄. Nā nos
dicimus in domo esse multos homines z in thea-
tro paucos dato q̄ ibi sint tot: similiter in ciuitate
paucos z in vico multos: z non esset hoc nisi dicerē-
tur in respectu. Et sic patet q̄ in respectu dicuntur: z
uocatur theatrū locus circa ecclesiā cois.

¶ Amplius siue aliquis ponat hec esse quāti-
tes siue nō ponat: nihil erit eis triū. qd̄ enī
non pōt sumi per seipsum sed ad solā alterius
refertur relationem: quomodo huic aliquid
erit contrarium.

¶ hic soluit & dicit: dato q magnū & parū sūt quā-
titates: tñ non sūt contraria cuz quātitati nihil sit cō-
trarium. Et probat q magnū & paruum nō sūt cō-
traria: & intēdit talē rōnem. Illud qd per se nō dici-
tur: sed in sola rēlōne ad aliud tale non hēt contrā-
rium: sed magnū & parū: multū & paucū: nō dicū-
tur p se: sed in sola rēlōne ad aliō: qre ista nō sūt trā-
ria

¶ Amplius autē si erunt magnum & paruum
contraria continget idem simul contraria reci-
pere. & ea ipsa sibi met esse contraria.

¶ hic intēdit pbare per aliā rōnem ducēdo ad duo
impossibilia q magnū & parū nō sūt cōtraria. Et
primo ponit illa inpossibilia & dicit q si dicatur q
magnū & paruum sūt cōtraria sequerēt q duo trā-
ria essent in eodem: uel q idē esset contrarium sibi met.

¶ Contingit enī simul idēz parū eē: & magnū
Est enim ad hoc quidēz paruum. ad aliud vō
hoc idem ipm magnū. Quare idem ipm par-
uum & magnū & in eodē tēpore esse contingit.
quare simul cōtraria suscipit. Sed nihil est qd
videatur simul cōtraria posse suscipere. ut sub-
stantia quidem susceptibilis esse contrariorūz
videtur. sed nō suscipit vno eodem tēpore. naz
nullus sanus simul est & eger. nec albus & ni-
ger est simul. nihilqz aliud sūt trāria suscipiet.

¶ hic declarat illa impossibilia. Et primo p mū. s. q si
magnū & parū essent contraria q duo trāria eent
in eodem. nam vnus mons cōparatus ad maiorem
dicitur paruus: cōparatus autē ad minorē dicitur ma-
gnus & ita cuz idem mons sit paruus & magnus si
essent contraria trāngeret duo cōtraria in eodē esse
& hoc est impossibile. & statim pbat q impossibile sit
duo in eodem esse per talē rationē. Si illud qd ma-
gis videt inesse non est neqz illud qd minus: sed ma-
gis videt q vna substantia possit recipere contraria
q aliquid aliud & tamen nō potest: nā idem hō non
pōt sūt cō san⁹ & eger: g nec pōt simul trāria recipere.

¶ Et eadem continget sibi ipsi esse contraria.
Nam si est magnum paruo contrarium ipsūz
autem idem simul est: paruum & magnus. Ip-
sum sibi erit contrarium. sed impossibile est aliqd
sibi ipsi esse contrarium. non est igit magnū par-
uo contrarium. nec multū exiguo. Quare uel
si non relatiuorum hec quelibet dicat: sed quā-
titatis nihil contrarium habebunt.

¶ hic dēducit aliud impossibile. nam cū idē mons (ut
declaratū est) possit dici magn⁹ & parū: si ista sūt cō-
traria idem erit contrarium sibi ipsi: sed hoc est impossibi-
le. ergo magnū & parū nō sūt cōtraria. Et sic quā-
titati nihil est trāria: dato q magnū & parū sūt quā-
titates: & sic est soluta obiectio: & sic magnum & parū
non sūt contraria.

¶ Maxime autē circa locū videt esse cōtrarie-
tas quātitatis. Sursum enī ad id qd deorsum
est: contrarium ponunt locus qui in medio est
deorsum dicētes: eo q multa mediū distātia ad
terminos mundi sit. Videtur & aliorum cōtra-
riorū distōnes ab his afferre. Que enī multuz
a se iuicē distāt sub eodē gñe eē trāria definiūt.

¶ hic ponit aliā obiectiōnē. Et dicit q quātitas ma-
xime videt habere cōtrariū circa locum: nam locus
qui est sursum loco qui est deorsum videt cōtrarius
per diffinitionē contrariorū: nam contraria sūt que ma-
xime a se distāt: sed locus sursum & locus deorsum
maxime distāt: qre videt trāria p hō soluit istam
obiectiōnē: nam (ut dicit quidā) ridiculosa est. Naz

traria maxime a se distant distātia formali & nō di-
stātia locali: & ideo nō ualet ratio neqz etiā locus sur-
sum & deorsum in eodē vicissim simul sūt qre non
dicuntur contraria.

¶ Non videtur autem quantitas suscipere ma-
gis & minus ut bicubitum. neqz enim aliud
est alio magis bicubitum. neqz in numero. ut
tria qz quinqz: nihil magis dicuntur uel quin-
qz magis qz tria nec tempus aliud magis. & mi-
nus dicitur: neqz in his que dicta sūt: omnino
magis & minus dicitur. quare quātitas nō su-
scipit magis & minus.

¶ hic ponit aliam pprietatē dicēs: q quātitas nō vi-
detur suscipere magis & minus: ut bicubitū uel tricū-
bitum. similr declarat de numero. nā aliq trāria nō di-
cunt magis trāria qz alia & sic de alijs: quare p q quā-
titas non suscipit magis & minus.

¶ Proprium autē quātitatis maxime est: q e-
quale & inaequale dicitur. singulū enim eorūz que
dicta sūt quātitatū: & equale dicitur & inaequa-
le. ut corpus equale & inaequale dicitur. & nume-
rus e-
quālis & in-
e-
quālis. & tps equale & in-
e-
quāle dicitur. Si
milti autē & in alijs: que dicta sūt vnū quodqz
& equale & inaequale dicitur. In ceteris autē que
quātitates non sūt: non multū videt equa-
le & inaequale dici. ut affectio: & dispositio: q-
lis & inaequalis nō multū dicitur. sed magis sili-
& dissilis. & albi e-
quāle & in-
e-
quāle nō multum di-
citur sed magis simile. Quare quātitatis ppri-
um est equale & inaequale dici.

¶ hic ponit pprietatē ppriam quātitatis. Et dicit q
pprie proprium est quātitati fm eam equale uel ine-
quale dici: ut duo nūs equalis uel in-
e-
quālis: uel etiam
duo corpora e-
quālia uel in-
e-
quālia dicuntur fm quātitā-
tem. & illa ppositio fm: dicit ibi habitudinē cause ef-
ficientis & declarat q alijs non competat. nam affe-
ctio que est equalitas nō dicitur equalis sed aliquid
dicitur simile fm ipsam.

Queritur circa species quātitatis. Et pmo
utrum nūs & oratio differant fm
speciē: Et arguit primo q nō. Nam illa que differūt
sola differētia materiali nō differunt fm speciem: s;
numerus & oratio differūt sola differētia materiali.
ergo nō differūt fm speciez. q aut solū differāt oīa
materiali p q: qz differūt solum ex hoc qz numer⁹ mē-
surat rōne permanētē: & oratio rōne successiōis: sed
iste differētie sūt materiales: ergo. **¶** 2° arguit sic ora-
tio est multitudo syllabarū & conditionūz & numerus
similiter est multitudo: qre videt q oratio & numer⁹
nō sūt diuersē spēs quātitatis? **¶** Alteri querit Utrū
oratio differat a tēpore fm spēm. & videt q nō: nam
ille quātitates que habēt eadē rationē mēsure nō
differūt fm spēm: sed tēpus & oratio habēt eadē
rationē mēsure: nam utrūqz mēsurat in successiōe. er-
go videt q nō sūt quātitates distincte fm speciem.
¶ Dicēdum ad hoc q numer⁹ & oratio sūt quātitā-
tes fm spēm distincte. differūt enī in duob⁹. in vno
qz numer⁹ mēsurat res pmanentes: & nō successiuas:
nisi ēt iquātū habēt pmanētia. differūt & in alio: qz
numer⁹ nō determinat sibi aliquā mām. hēt enī in
differētē oīa mēsurare: sed oratio determinat sibi vo-
cē. plataz. quam habet solū modo mēsurare: per h
p3 solutio ad argumētā. **¶** Ad primū cum dicitur. illa
que differūt solum fm differētiam materialē nō dif-
ferunt fm spēm: cōcedo. cum dicitur q numer⁹ & ora-
tio solum differūt differētia materiali. Dico q imo

In quibus
differant
nūs & ora-
tio

differunt formaliter: nam sicut res permanentes et successiue differunt in forma: sic ille differentie formaliter differunt. ¶ Ad 2^m similiter per solutio per idem. ¶ Ad 3^m similiter cum perbas quod tempus et oratio non differunt. dico quod imo: nam oratio mensurat ratione discretorum. Tempus autem ratione continuorum. et sic habet diuersam rationem mensurandi.

Queritur Utrum linea sit distincta quantitas a superficie? Et arguitur quod non. nam per se non facit distinctam speciem contra totum: sed linea est per se superficies. ergo non debet contra illam ex opposito diuidi quare etc. ¶ Ad hoc dicendum quod linea est distincta quantitas a superficie. ¶ Cum in suba composita naturali est reperire partes et ordinationem ipsarum partium: et etiam distinctio eorum. ex quo sunt ibi partes est ibi quantitas: sed ex hoc quod partes ordinantur continue uel discrete: causat continuationem uel discretam: sed differunt. nam secundum quod una per se ordinat post alias sic est linea: et ex hoc quod una ordinat post. et circa aliam sic est superficies. sed ex hoc quod una post et circa et sub alia locat sic est corpus: et sic per quod diuersa ratione habentur linea et superficies: quare sequitur quod sunt diuise quantitates. ¶ Ad argumentum cum dicitur per se non distinguitur ex opposito contra totum. soluitur in nomine quod uerum est id quod est per se: sed non in quantum per se: sed procedat. et ad minorem cum dicitur quod linea est per se superficies. dico quod non sicut punctus non est per se linea: quare ex partibus linee linea constituitur et non constituitur ex punctis. Nam si indiuisibile addit indiuisibili nihil maius facit punctus autem est indiuisibilis ratio.

Queritur Utrum motus sit quantitas per se. Et arguitur quod sic. nam illud quod est per se diuisibile est per se quantitas: sed motus est per se diuisibilis cum sit quod continuum: ergo motus est quantitas per se.

Oppositum Patet per philosophum qui dicit: quod solus ille que supra dicitur sunt quantitates per se: omnes alie per accidens. sed de supradictis non est motus. quare erit quantitas per accidens. ¶ Ad hoc dicendum quod de ratione quantitatis est per se habere partes: id illud quod per se habet partes est quantitas per se: et quod non habet partes per se non est quantitas per se: motus autem non habet partes per se: nisi a subiecto: nec habet continuationem: nam motus est continuus ex hoc quod mobile est in quolibet parte semper et sine quiete et ita solutum est argumentum. quare motus de se non est diuisibilis.

Queritur Circa proprietatem quantitatis et primo. Utrum quantitas sit aliquid primum? Et videtur quod sic. nam in omni genere est repere unam primam proprietatem. ergo in quantitate erit proprietates. ¶ 2° sic: omnis motus est a primo in primum: sed in quantitate est motus videlicet augmenti et diminutionis. ergo quantitas habet proprietatem. ¶ Alterius queritur de hoc quod auctor dicit cum perbat quod magnus et paruus non sunt tria: et facit rationem. nam tres motus comparat ad alium potest dici magnus: et ad alium potest dici paruus: et ita si magnus et paruus sunt tria essent duo tria in eodem. ibi videtur quod peccat per fallaciam ignorantie elenchis: sicut dicendo hoc est duplici ad hunc et non est duplici ad illud: ergo est duplici et non duplici. ¶ Alterius queritur utrum magnus et paruus sunt quantitates? Et videtur quod sic. nam per se est secundum eam equalem uel inaequalem dicitur. sed per se in fine tudine et puritate dicuntur alique equales uel inaequales: et magnitudo et puritas sunt quantitates. ergo magnus et paruus sunt quantitates. ¶ Dicendum quod duplex est proprietates. scilicet proprietates generis predicabilis et generis subicibilis. Contrarietas generis predicabilis est differentiarum oppositarum secundum genus et sic proprietates est in quolibet predicamento: sed proprietates generis subicibilis est. putat tria sunt vicissim in eodem: et sic sumuntur hic tria et sic quantitas non suscipit tria: sed sola quantitas et illa que causant a quantitate. ¶ Ad ar-

gumentum primum cum dicitur: in omni genere est repere unam primam proprietatem. uerum est generis predicabilis: sed non generis subicibilis. ¶ Ad 2^m cum dicitur: omnis motus est a primo in primum. dico quod primum ibi accipitur large pro quocumque disparto. ¶ Ad aliud dico sicut quod auctor non peccat per ignorantiam elenchis imo bene ualere sua: nam tria nec eodem respectu nec diuersis partibus esse in eodem subiecto: sed magnus et paruus possunt esse in eodem subiecto diuersis respectibus. quare bona est ratio: videlicet quod non sunt tria: neque est ibi fallacia ignorantie. nam fallacia ignorantie fit in negatiua et non in affirmatiua: nam bene sequitur quod iste est per illius et filius alterius. ergo est per et filius: sed si assignare negatiue non ualere argumentum. nam non sequitur non est per illius. ergo non est per. Et est causa quare non tenet in negatiua quod cum dicitur non est per istum: negat per ab illo. cum autem dicitur non est per simpliciter negat esse per: sed in affirmatiua cum dicitur iste est per illius bene sequitur ergo est per: nam non affirmat pro quolibet esse per se. Et ideo quod auctor arguit affirmatiue ibi non incidit fallacia ignorantie elenchis: quare bene tenet argumentum. ¶ Ad aliud cum dicitur quod magnus et paruus sunt quantitates. dico quod magnus et paruus significant magnitudinem et paruitatem que sunt quantitates. Tamen iste quantitates dicuntur in comparatione: et sic dico quod principaliter significant quantitates comparatas: et ita ex omnibus sunt relativa: quare ex quo quantitates comparatas significant: ad aliquid dicuntur. concedo. ergo argumentum quod magnus et paruus bene sunt quantitates. Tamen ex omnibus sunt relativa: quare in comparatione sunt ad aliquid.

B aliud uo talia dicuntur: quecumque hoc ipsum quod sunt aliorum esse dicuntur uel quomodo libet aliter ad aliud. ut maius hoc ipsum quod est altero dicitur. aliquid quo enim maius dicitur. et duplici dicitur id quod est alterius alicuius enim duplici dicitur. Si militer autem et alia quecumque sunt huiusmodi.

Superius Dixit philosophus de predicamento quantitates. hic intendit determinare de predicamento relationis. Et dicitur in duas. nam per ponit unam diffinitionem de relationis quantum ad opinionem aliorum. 2° per opinionem propria. 2° ibi [Et ita sufficere.] Uel aliter dicitur a quibusdam quod per philosophus determinat de relationis diffinitione. 2° dubitatur. 2° ibi [Habet autem dubitationem.] Et prima in duas. nam per determinat de relationis quantum ad substantiam. 2° quantum ad accidentia. 2° ibi [Inest autem proprietates.] Prima in duas. nam per diffinit. 2° declarat. 2° ibi [Ut maius.] et hec 2° in duas. scilicet in principale et dubij remotiuam. 2° ibi [Sunt autem et accubitur.] Prima in duas. nam per declarat unam partem diffinitionis. 2° aliam. 2° ibi [Uel quolibet.] prima in duas. nam per declarat in relationis secundum esse. 2° in relationis secundum dici. 2° ibi [At uo sunt.] Sequitur illa per [Inest autem.] Et diuiditur in duas. nam per ponit proprietates communes. 2° proprias. 2° ibi [Oia autem que.] Prima in duas per duas proprietates communes. 2° ibi [Uident autem magis.] et quolibet istarum in duas potest diuidi. per ponit proprietates. 2° ostendit non esse conuertibile. ubi incipiunt per. Sed sequitur illa per [oia autem que sunt.] Et diuiditur in duas secundum duas proprietates. 2° in fine lectionis ibi [Uident autem.] Prima in duas. nam primo ponit proprietates. 2° ponit impedimentum circa istam. 2° ibi [At uo aliquoties.] Prima in duas. scilicet in principale et dubij remotiuam. 2° ibi [sed casu.] Illa per [At uo.] in duas. Nam primo ponit impedimentum circa proprietatem et istius impedimenti in conueniente assignationes. 2° ostendit que sit conueniens assignatio et que inconueniens. 2° ibi [Amplius hic conuenienter.] prima in duas. nam primo remouet impedimentum quod conuenit propter defectum nomi-

nis. 2° ppter male assignates. 2° ibi [Oia igit que ad aliquid.] Prima in duas. na primo ostendit qd pot ee inconueniens assignatio ppter defectu nominis. 2° dicit qd opz fingere nomina: z dat artem fingedi nomina. 2° ibi [sic aut fortassis.] Sequit illa ps. [Amplius.] Et habet tres. nam pmo ostendit que sit puenies assignatio. 2° que inconuenies. 3° concludit sua proprietatem declaratam. 2° ibi [ut si seruus ad.] 3° ibi [Quare oportet.] Primo nota qd relatio inter oia entia debilius esse habet: ppter qd crediderut quida qd esset ens rationis: z no nature: sed hoc est falsum. nam a na est: qd debilius esse hbt determinat in concretionem de relatiuis: z non de relatione: qz cōcreta magis cadūt in cognitionem nostra qz abstracta. Et dicit ad aliqd magis qz relatio. nam per relatiuum cuz sua ppositione magis importat z designat respectu z relatiua p̄sistunt in respectu: dicit ergo talia dicuntur ad aliqd. i. relatiua: quecuqz hoc ipm qd sunt dicunt alioz. i. in genitiuo. uel quomolibet aliter. i. in alijs casibus qz in genitiuo. Et dicit dicunt qz no pnt p̄hs hanc diffinitionē fm opinionē propriā: sed alioz. Et statim declarat quatū ad hoc qd dixit aliorum: ut maius alterius dicit. hic loquit quantum ad grecos qui nō hnt ablatiuū: sed statim quatū ad nos dicit aliquo enī maius dicit. i. duplū dicit alteri duplum. z sic de alijs.

¶ It vo etiā sunt hec ad aliud. ut hit^o z affect^o scia sensus z positio. hec enī oia que dicta sūt. hoc ipsum qd sunt. alioz esse dicuntur. z uel quolibet aliter ad aliud: z nō aliud qddā. Ita hit^o enī alicui^o est habit^o. z scia alicui^o scia est z positio alicui^o est positio. sed z alia similiter.

¶ Hic declarat in relatiuis fm dici. Et dicit qd sensus z dispositio habit^o: z positio: ita dicunt ad aliquid: nam habitus dicit alicui^o habitus: z dispositio dicit alicuius dispositio. Hæc aut dicit.

¶ Ad aliqd ergo sunt quecuqz id qd sunt alioz dicunt: uel quolibet aliter ad aliud. ut mōs magnus: dicit ad mōtē aliū. z magnū enī ad aliud dicitur: z simile alicui simile. z omnia talia similiter ad aliquid dicuntur.

¶ Hic declarat aliud mēbzum. i. qd aliqua dicunt ad aliquid in alijs casibus qz in genitiuo: ut similis lili simili: z moys magnus ad montē paruū. In ablatiuo ut maius maior: malus.

¶ Sūt aut etiā z accubit^o: z statio: z sessio: positiones quedā. positio vo ad aliqd est. Jacere autem: uel stare uel sedere: ipsa quidem positiones nō sunt. denominatiue vo ab hinc que dicitur sunt positiones nominantur.

¶ Hic remouet dubiū. Et dicit accubit^o: statio: sessio sunt positiones z sunt ad aliqd. Crederet aliqz qd si militer: stare: sedere: iacere essent positiones. Et ita essent ad aliquid. ipse remouet z dicit qd sedē stare non sunt ad aliquid nec positiones: sed denominatiue dicuntur a positionibus.

¶ Inest aut z prietas in relone ut virt^o vitio tria: cū sit utrūqz eoz ad aliqd. z disciplina igno ratiē: nō aut oib^o relatiuis sēt prietas. Duplici enī nihil est priū. neqz triplici. neqz ulli talius.

¶ Hic ponit pprietatē cōm dicens: qd contrarietas est in relatiuis: ut virtus tria vitio. sed itellige qd virtus z vitū non sint relatiua fm esse: sed fm dici: nam pmo significāt rem de genere q̄litas z put supra illas res fundat rō prietas sic sunt ad aliqd: sed hoc nō puenit cuilibet relōni: qd habeat tria. na relatiua

ut pater z filius duplum z dimidium nō hnt tria. **¶** Quidē autē magis z min^o relatiua suscipere. sile enī z dissimile: magis z min^o dicit. z equale z eq̄le magis z min^o dicit cū utrūqz sit ad aliqd. Sile enī alicui sile dicit. z eq̄le alicui in equale. Non aut omnia relatiua suscipiūt magis z minus. duplum enī non dicitur magis z minus duplum. nec aliquid talium.

¶ Hic ponit aliā pprietatē dicens: qd relatiua vidēt suscipere magis z minus: ut simile magis z min^o z icitur ineq̄le z equale: sed vide qd eq̄le in eadem dimē sione non dicit magis z minus. Na eq̄litas in pūcto p̄sistit: sed in diuersis dimē sionib^o. Cū nam ineq̄litas: que est fm longitudinē z latitudinē magis tria est q̄ illa que solū fm longitudinē est: sed hoc nō cōuenit omnibus relatiuis: ut duplum non dicitur magis z minus nec dimidium.

¶ Oia aut relatiua ad p̄uertētā dicunt: ut seruus dñi seru^o dicit. z dñs serui dñs. z duplus dimidij duplū. z dimidiū dupli dimidium. z mai^o minore mai^o: z min^o maiore min^o. Silt^o aut z in alijs: sed casu differūt q̄nqz fm locuti onē ut scia scibilis scia. z scibile scia scibile. z scsus sensibilis sensus: z scsibile sensu scsibile.

¶ Hic ponit vnā pprietatē ppriam dicens qd omnia relatiua dicunt ad p̄uertētā: ut pater filij pater: z filius patris filij: z statim remouet dubiū dicens. nam sicut aliqz: an semp in eodē casu cōuertant dicit qd non: imo aliq̄ differūt in casu ut disciplina discipulnati disciplina: dicit in genitiuo: sed cū p̄uertit dicitur in ablatiuo disciplinatum disciplina disciplinatu similiter desensu declarat.

¶ It vo aliquoties nō videt p̄uertit nisi pueniē ter ad qd dī assignet. Si enī peccet: q assignat ut ala si assignet auis: nō p̄uertit: ut sit auis ale nō enī p̄us pueniēter assignatū ē ala auis. neqz enī in eo qd auis ē: alia auis dī: s; in eo qd alata ē. ablatorū enī z alioz ale sūt: que nō sūt aues. Quare si assignet pueniēter: z p̄uertit: ut ala alati ala ē: z alatu ala alatu. Aliquoties at forte z noia fingere necesse erit. si nō fuerit positū nomē ad qd pueniēter assignet: ut remus nauis si assignet: nō erit pueniēs assignatio. Hæc qz enī in eo qd est nauis in eo ei^o rem^o dicitur. Sūt enī naues: q̄rū nō sunt remi. Quare non p̄uertit. nauis enī nō dicit remi nauis. S; forte pueniētor assignatio erit: si sic quodāno assignet: remus remite rei rem^o aut quolibet aliter dictū sit. nomē enī nō ē positū. p̄uertit at si pueniēter assignet. remitū enī: remo remitū ē. Silt^o aut z in alijs: ut caput pueniēti^o assignabit capiti: qz si aialis assignet: neqz enī in eo qd aial est: caput hbt. multa enī sunt aialia capita nō hntia. Sic aut fortasse facillime sumet: qd nō est nomē positum ab his que p̄ma sunt. z his ad que p̄uertit: moia apponant: ut in his que p̄dicta sunt: ut ab ala alatu. a remo remitū

¶ Hic remouet ipedimētū circa aliā pprietatē dicitur est qd relatiua dicunt ad p̄uertētā: sed aliquoties non vidēt dici ad cōuertētā: si nō assignent pueni enter: ut si non sit nomē ipositū: sed qd assignet alteri ut si ala assignet auī qz nō assignat conuenient: ga alia aialia hnt alas: que nō sunt aues: ut qdam sc̄p̄tes: ideo dicit qd necesse erit aliq̄ noia fingere z tūc p̄uertit. ponit silt^o aliā duo exēpla q̄lter est incōueniens assignatio ex defectu nois: ut si rem^o assignet

naui: remus non bñ assignat: qz sunt naues sine remis: similiter si assignetur caput animali nō bene assignatur: quia sunt quedam animalia sine capitib⁹: ideo dicit qd noia necesse est fingere: 7 dicit qd debemus accipere a primis. i. a principalib⁹ ut a capite capitatū 7 ab ala alatum: 7 a remo remitum: 7 sic de alijs: 7 sic conuertunt ut dicat caput capitati caput: remus rei remite remus. 7 ala alati ala.

¶ Ola ergo que ad aliqd dicunt si puenienter assignent ad pueritētia dicunt. Nā si ad qdlibet aliud assignent: 7 nō ad illud ad qd dicuntur: nō puertunt. Dico aut qm neqz eoz: que idubitatē ad pueritētia dicunt. 7 noia eis posita sunt: nihil puertit: si ad eoz aliqd: que sunt accidētia assignent: 7 nō ad id ad qd dicunt: ut seruus si nō dñi assignet: sed hois: aut bipedis aut cuiuscūqz talitū: nō puertit. Nāqz dici non potest homo est serui homo: non enī erit conueniens assignatio.

¶ Hic remouet aliud ipedimētū. put est iconueniens assignatio. pōt eē ppter male assignante. Et dicit qd oia relatiua: si eis sint noia iposita dicunt ad pueritētia: uerū est si bñ assignent: nā si non bñ assignent non conuertunt: ut si assignaretur seru⁹ hois seruus: uel bipedis seru⁹ non puertit. Nā nō bñ assignat debet enī assignari aliquid ad qd referatur: 7 tunc conuerteretur: ut seruus domini seruus.

¶ Ampli⁹. Si cōueniēter assignet ad id: ad qd dicit oibus alijs circūscriptis quecūqz accētia sunt relicto illo solo ad qd assignatū est puenient: 7 semp ad ipm dicit. ut si seruus ad dñz dicit: circūscriptis oib⁹ q̄ sūt accētia dño. ut eē bipedē: uel icie susceptibile: uel hois: relicto vō ho solo qd dñs est: semp seruus ad ipm dicitur.

¶ Hic ostēdit que sit pueniēs assignatio. Et dicit qd si aliqd relatiu assignaret alteri. 7 postea si remotus circūscriptis oib⁹ accētib⁹ ab illo ad qd assignat ad huc dicat ad ipz: tūc erit pueniēs assignatio: ut si seru⁹ assignaret dño circūscriptis oib⁹ accētib⁹ a dño. scē bipedē 7 sic de alijs: adhuc seruus diceretur ad dominū: 7 ideo fuit conueniens assignatio.

¶ Seruus enī semp dñi seru⁹ est. Si aut seruus nō cōueniēter dicat: ad id qd dicit: circūscriptis oibus alijs: relicto solo illo ad quod assignatū est non dicit ad ipsum. assignetur enī seruus hominis: 7 ala auis. 7 circūscribat ab homine esse dñm: non iam seruus ad hominē dicit. cum enim dñs nō sit: seruus non est. Similiter autē de auis: si adimat eam alata esse: amplius iam nō erit ala ad aliquid. cū enī non sit alata nec ala erit alicui⁹. Quare opz assignari id: ad qd pueniēter dicit: 7 si sit nomē positū: facillī erit assignatio. si aut nō sit: fortasse erit necessarium nomen fingere. si autem sic reddantur: manifestum est: quoniaz omnia relatiua ad cōuertentia dicuntur.

¶ Hic ostēdit que sit pueniēs assignatio. 7 intendit oppositū: qd si aliqd assignaret alicui. Et postea si circūscriptis oib⁹ alijs aialib⁹ nō dicat ad illud: tūc est iconueniens assignatio: ut si assignat seruus hoī 7 remoueat oia accētia ab hoīe ut esse dñm 7 sic de alijs: planū est qd tūc seruus ad hoīz nō demonstratur qz iconueniēter erat assignatū: 7 sic pz que sit incōueniens assignatio 7 q̄ pueniēs. 7 postea cū dicit. Quare opz declarare. Et cōcludit pprietatē declarata quātitatis 7 patet quid dicit.

Idem autē ad aliqd simul esse natura. 7 in pluribus quidē manifestus est in aliquibus vō non uerū: simul enim est duplū 7 dimidium 7 cum sit dimidiū. duplū est. 7 cuz sit scrup⁹

dñs est. sicut autēz his 7 alia. Si autē hec sese auferunt iucē. si enī non sit duplū. non est dimidium: 7 si nō est dimidiū non est duplum: similiter autem 7 in alijs: quecūqz talia sunt.

Superius Auctor posuit pprietates cōes relatiuoz 7 vnā ppriam. hic ponit pprietatē pprie ppriā. Deinde sequit illa ps in qua determinat de relatiuis dubitatiue. que icipit ibi [hēt autē.] Et sic sunt due partes pncipales in lectione. pma in duas. pmo ponit pprietates. 2º obicit. 2º ibi [Non aut in oibus.] pma in duas. pmo ponit pprietates. 2º declarat. 2º ibi [Et in plurimis qdem.] Sequit illa pars [Nō aut in omnib⁹.] Et hēt duas. nā pponit. 2º psequit. 2º ibi [Amplius scibile.] Hec 2º in duas. nā pponit vnā obiectionē. 2º aliam. 2º ibi [Sicut his scē hēt.] Et hec in duas fm duas rōnes 2º ibi [Amplius sensus quidēz.] Sequit illa ps [habebat autē.] Et diuidit in duas. nam pmo mouet dubitationē. 2º soluit. 2º ibi [Si igitur.] pma in duas pmo ponit dubitationē. 2º pertractat eam. 2º ibi [Nam in pms.] Et hec 2º in duas. nā pmo pertractat quātū ad ea de quib⁹ nō est dubitatio. 2º de illis de quib⁹ est dubitatio. 2º ibi [In aliquibus vō.] 7 sequitur illa pars [Si igitur.] Et habet tres. nam pmo soluit incōplete. 2º cōplete. 3º ponit qdēdam incidēs 2º ibi [Et his ergo.] 3º ibi [fortasse autēz.] pma in duas. pmo soluit incōplete. 2º obicit contra se 7 soluit. 2º ibi [fortasse aliquid.] Tunc sequit illa ps [Ex his.] in qua soluit cōplete. 7 habet tres. nāz pmo ponit maiorē cuiusd. m rōnis quā intendit. 2º minorē 3º cōclusionē. 2º ibi [Caput vō 7 manus.] 3º ibi [Quare nō erit.] Hec est diuisio lectionis. Et d pma partē sic pcedit dices qd oia relatiua dicunt simul natura. i. naturali intellētia: uel simul natura. i. aliq natura cōmuni que est quidā respectus. Et dicit qd in alijs plurib⁹. i. in alijs que seruus addit uerū est. Unde intendit talem rōnem. illa que posita se ponit: 7 perempta se perimūt. ergo relatiua sunt simul nā: minores declarat in littera: 7 minor habet duas ptes. nam pmo probat primā partē. s. qd posita se ponit 7 postea secundam. s. qd perempta se perimunt.

¶ Non autem in oibus relatiuis uerum uidef: esse simul natura. scibile enī scia prius eē uideatur. nāqz in pluribus reb⁹ subsistentibus: sciētia accipimus: in paucis vō uel nullis hoc qd reperiet: simul cum scibili scia inesse factam.

¶ Hic obicit contra pprietatem. Et pmo pponit dicens qd non uidef in omnib⁹ relatiuis: qd simul dicatur ad cōuertentia. Et statim psequit cum dicit [Scibile enī.] Unde scibile 7 sciētia sunt relatiua. 7 tū nō uidentur simul esse natura: imo prius uidebit esse scibile qz sciētia. Et hoc pbat per duas rōnes. pma est talis. omne qd accipitur ab alio: posterior est illo a quo accipitur. sed sciētia accipit a scibili. ergo scibile est prius sciētia: minores ponit in littera: quia in pluribus rebus subsistentibus. i. prius existentibus nos accipimus sciētia ab illis.

¶ Amplius scibile sublatū: simul aufert sciētia: scia vō non aufert scibile. Nā si scibile non sit: non est scia: sciētia vō si non sit. nihil phibet esse scibile ut circuli qdratura: si est scibilis sci.

entia ei^o nondū est: illa vō scibile est. Amplius animal quidem sublato non est scientia. scibile vō plura esse contingit.

¶ Hic pbat per aliā rōnem: q̄ scibile p̄cedat scientiā illud qd̄ interēptū iterimūt aliqd̄: z non eō uerfo dicit eē prius: sed scibile iteremptuz iterimūt sciam: z non eō uerfo: ergo scibile prius est scia: maior tenet: qz destructo priori destruit̄ posterius: z non eō uerfo. minor patet quātū ad primā partē: q̄ scibile iterēptum iterimūt sciam: sed alterā pbat. s. q̄ scia iterempta: nō iterimūt scibile. primo declarat de q̄ dratura circuli que est scibilis z tñ eius scia non est: z lz scia nō remaneat: uel nō sit nihilomin^o q̄ dratura est scibilis. Postea probat pertalem rōnem aīali sublato auferit scia: nā oīs scia est in aīa: sed aīali sublato non auferit scibile: qz pnt̄ alia plura scibilia esse ut elemēta: ergo scia interēpta nō iterimūt scibile.

¶ Similiter his sese hnt̄ ea que de sensu dicunt̄ scibile enim priusq̄ sensus esse videt̄. nā scibile perēptū: simul perimūt sensum. sensus vō scibile non simul perimūt. Sensus enī circa corpus: z in corpore sunt. scibili enī perempto: peremptū est corp^o. scibile enī est corp^o cū vō corpus non sit. perimūt z sensus. q̄re s̄l̄ perimūt scibile sensū. Sensus vō scibile: nō simul perimūt. aīali quidē perempto: sensus qdē perempt^o est: scibile vō erit corpus ut calidū dulce. amarū. z oīa alia quecūq̄ sūt scibilia

¶ Hic ponit aliā obiectionē: q̄ relatiua nō sunt simul natura: nā scibile z sensus sunt relatiua. z tñ scibile p̄cedit sensuz. z pbat per duas rōnes. Prima est illud qd̄ interēptū iterimūt aliud: z nō eō uerfo est prius: sed scibile interēptū iterimūt sensuz: z nō eō uerfo. ergo scibile est prius sensu. minorē ponit in lra: postea declarat eā ibi [sensus enī sūt circa corpus.] sed minor h̄t̄ duas ptes. Et ideo pmo pbat p̄ maz rōnem. z^o secūdam ibi [sensus vō.] Probat primo istā partem: q̄ scibile iterimūt sensum sic: destructo corpore destruit̄ sensus: sed destructo scibili destruit̄ corpus. ergo destructo scibili destruit̄ sensus. postea pbat alterā partē q̄ sensus nō iterimūt scibile: nā aīali iterēpto iterimūt sensus: s̄ aīali iterēpto nō iterimūt scibile. q̄ sensus nō auferit scibile.

¶ Amplius. Sensus quidē simul cum sensituo sit. simul enim aīal sit z sensus: scibile vō ante est q̄ sit aīal: uel sensus. Ignis enim: z aq̄: z alia huiusmodi ex quibus ipm animal constat ante sunt q̄ ipm aīal sit oīno uel sensus. quare prius q̄ sensus videtur scibile eē.

¶ Hic pbat per aliā rōnem q̄ scibile p̄cedit se sum. Et itēdit tale rōne: qm̄ aliq̄ sunt s̄l̄ q̄qd̄ p̄cedit vnū p̄cedit reliquū: sed sensus z sensatū sunt s̄l̄: ergo q̄qd̄ p̄cedit vnū p̄cedit z reliquū: sed scibile p̄cedit sensatū: ergo p̄cedit sensum. q̄ aut̄ scibile p̄cedat sensatū p̄: nā sensatū est aīal: z scibile p̄cedit aīal: qz animal cōpositū ex q̄tuor elemētis que sunt scibilia. ergo p̄ q̄ scibile p̄cedit sensuz.

¶ Habet autē questione. utrū nulla substantia ad aliquid dicat̄: quēadmodū videt̄. an hoc contingat p̄m quasda secūdas substantias. nāz in primis substantijs uerū est: nā neqz tote neqz partes substantiarū ad aliqd̄ dicuntur. nam aliquis hō non dicit̄ alicui^o aliqs hominem: nec aliquis bos. alicuius aliquis bos. similr̄ aut̄ z ptes. quedā enī manus: nō dicitur alicuius quedam manus. sed alicui^o manus. z quoddā ca-

put nō dicitur alicui^o quoddā caput: sed alicuius caput. Similr̄ aut̄ z in secundis substantijs: atqz hoc quidē in plurib^o. ut hō nō dicitur alicuius hō. nec bos alicui^o bos. nec lignū alicuius lignū. sed alicui^o possessio dicit̄. In hi^o ergo manifestū est qm̄ non sunt ad aliquid. In aliquib^o vō secūdis substantijs habet aliquā dubitationē. ut caput alicuius caput dicitur. z manus alicui^o manus dicitur. z singula huiusmodi q̄re hec esse fortasse ad aliqd̄ videt̄ur.

¶ Hic mouet dubitationē utrū suba dicat̄ ad aliqd̄. Et statim cū dicit̄. nā in primis pertractat q̄nē z dicit q̄ in p̄mis substantijs uerū est q̄ nō dicunt̄ ad aliqd̄. Et hoc intēdit p̄bare per talē rōnē. Dīs p̄ma suba aīal est totū aut est p̄: sed neqz p̄ma suba que est totū: ut aliqs hō: aliqs bos: neqz suba que est p̄ dicit̄ ad aliqd̄. similr̄ in scōis subijs que sunt tote: p̄ q̄ nō dicunt̄ ad aliquid. nā hō non dicit̄ alicuius hō: neqz bos alicui^o bos: sed alicui^o possessio dicit̄: s̄ in aliqb^o scōis subijs dubitationē h̄t̄ utrum dicant̄ ad aliqd̄: ut in illis que sunt ptes. nā caput dicit̄ alicui^o caput: z man^o alicuius manus. z sic videt̄ q̄ ista dicantur ad aliquid.

¶ Si ergo sufficienter eorū que sunt ad aliquid diffinitio assignata est. aut nimis difficile. aut impossibile est solvere q̄ nulla substantia eorū que sunt ad aliquid dicitur. Si aut̄ non sufficienter sed sunt ad aliquid quibus hoc ipsum esse: est ad aliquid quodammodo se habere.

¶ Hic auctor soluit̄ incōplete. Et dicit q̄ si p̄ma diffō relatiuoz sit bona: aut nimis difficile: aut ipole erit solvere: qm̄ suba dicat̄ ad aliquid: dicit̄ minus difficile: quātū ad rem: ipole: quātū ad positionē. sed si illa diffinitio nō sit recte assignata: sed illa sit diffinitio relatiua sunt quibus hoc ipm eē est ad aliud quodamō se h̄t̄: sic planū est q̄ nulla suba d̄z ad aliqd̄.

¶ Fortasse aliquid cōtra ista dicitur. Prior vō diffinitio sequitur quidem omnia relatiua. nō tamen hoc eis est eē: q̄ sint ad aliquid: eo q̄ ea ipsa que sunt aliorum dicuntur.

¶ Hic p̄supponit q̄ dīa relatiuoz supius data non sit recta: z ideo posuit aliā: modo obijcit q̄ forte aliquis dicat q̄ ista diffinitio super^o data puenit oīb^o relatiuis tñ hoc nō ponit bñ. s. hoc ipm q̄ sunt aliorū dicunt̄: z illa quātū ad illā partē est male assignata. z ideo p̄hs posuit quodammodo. nāz oīa relatiua non dicunt̄ ad aliud: s̄m illud q̄ sunt: sed quodammodo. i. in respectu.

¶ Ex his ergo manifestū est: q̄ siqs aliq̄ uel eorum que sunt ad aliquid diffinite sciet. z illud ad qd̄ dicit̄ diffinite sciturus est. p̄dalā itaqz z ex his est. Si enī qs nouit̄ aliqd̄ qd̄ ad aliqd̄ ē est autē esse his que ad aliquid sunt idē. ac ad aliquid aliquo mō se h̄t̄. z illud nouit̄ ad qd̄ hoc quodamō se h̄t̄. si enim nō nouit̄ oīno ad qd̄ hoc quodamō se h̄t̄. neqz si ad aliqd̄ hoc quodamō se h̄t̄ nouit̄. sed in singulis palā hoc est. ut siqs nouit̄ diffinite quid est duplū. z cuius dupluz est. diffinite mox nouit̄. si vō nihil diffinite nouit̄ ipz cui^o duplū est. neqz si est dupluz diffinite nouit̄ oīno. s̄l̄r̄ aut̄ z hoc aliqd̄ si nouit̄ qs: qz meli^o est diffinite. z quo meli^o est diffinite neciūm est nosse. Quapropter palam est: qz neciūm est q̄ siqs nouerit̄ ea que sunt relatiuoz diffinite: z id ad qd̄ sūt diffinite noscet̄ caput vō z man^o z eorū singula que substantie

Liber

sit hoc ipso quod sunt potest sciri diffinitive ad quod
vo dicant: non est necessarium scire. cuius enim
hoc caput. uel cuius hec manus sit. non est diffi-
nitive scire. quare non erunt hec ad aliquid. Si
vo non sunt hec relatiuorum: uerum erit dice-
re: quia nulla substantia: relatiuorum est.

Hic soluit coplate: quia nulla suba dicat ad aliqd. Et
intedit tale rationem: si quis diffinitive nouit unum cor-
relatiuorum diffinitive nouit et reliquum. sed aliquis dif-
finitive potest cognoscere quid est manus et caput da-
to quod non cognoscat cuius est man^{us} uel caput: ergo
per quod ille sube non dicunt ad aliqd. et si ille sube non di-
cunt ad aliquid: de quibus magis videtur: neque aliqua
substantia dicitur ad aliquid.

Fortasse autem difficile est de huiusmodi rebus
pudenter declarare. nisi ea sepius tractata sint
dubitare autem de singulis non erit inutile.

Dubitaret aliquis quare de illo predicamento ita disputa-
do determinauit et non de alijs. phis dicit quod huiusmo-
di rebus difficile est determinare: nisi summope fue-
rint determinata et tractata. Et dicit quod dubitare de
singulis cum rationibus ad utramque partem non est inutile.

Queritur Utrum relatio sit ens. et postea utrum
sit ens nature. Primum ergo arguitur
quod non sit ens. nam dispositio non entis est non ens: sed
relatio est dispositio non entis: ut probabo. ergo est non
ens. quod autem relatio sit dispositio non entis per: nam oppo-
sio est quedam relatio. et oppositio est inter ens et non
ens: que sunt contradictorie opposita: et ita oppositio dis-
ponit non ens. ergo est non ens. **2°** arguitur sic. Illud
quod est medium inter duo contradictoria est non ens. quia in li-
bro posteriorum dicitur quod contradictio est oppositio cuiuslibet se
non est medium: sed relatio est medium inter duo extre-
ma: quia oppositio est medium et illa est quedam relatio: ergo
est non ens. **3°** sic: illud quod causatur ex non ente: est non
ens: sed relatio causatur ex non ente: nam si tu sis albus et
ego niger et corrupta albedo in te: ex illa albedie cor-
rupta generatur similitudo inter me et te. ergo relatio
est non ens: cum ita causetur ex non ente. **4°** sic. illud quod
saluatur in non ente est non ens: sed relatio saluatur in non
ente. nam aliquis potest dici similis suo patri mortuo. ergo
si similitudo saluatur in illo mortuo. ergo relatio est non ens.

Oppositum arguitur. Illud quod est dispositio entis
est ens: sed relatio est dispositio en-
tis: ergo est ens. Cum hoc querit hic utrum relatio sit ens
natura uel rationis. et videtur quod sit ens rationis tantum. nam illud quod
est in ente rationis tantum in subiecto: est ens rationis: sed
relatio habet esse in ente rationis ut in subiecto: quia opposi-
tio que est quedam relatio est in affirmatione et negati-
one: que sunt entia rationis. ergo relatio est ens rationis
2° arguitur: comparatio est ens rationis: sed comparatio
est quedam relatio. ergo relatio est ens rationis.

In oppositum arguitur. Illud quod ponitur in
diuisione entis nature: et dis-
ponitur ens nature est ens nature: sed relatio est huiusmo-
di. ergo relatio est ens nature. **Ad primam** questionem di-
cedum quod relatio est ens. et per philosophum: qui ponit ipsam
vnum de decem predicamentis. **2°** probatur hoc idem sic. Il-
lud quod determinat ipsum ens et in quo saluatur for-
ma entis tale est ens: sed relatio determinat ipsum ens
et in ea saluatur forma entis: ergo relatio est ens. quia rela-
tio determinet ens per: nam ens diuiditur per absolutum
et respectiuum: et illud respectiuum est relatio: ergo relatio
est ens. **Ad aliam** questionem dico similiter quod sit ens natu-
re. nam similitudo a natura est: quia sicut a natura est albedo in
me et in te: ita similitudo similitudo. que est relatio est a na-

et non a ratione. **Ad argumenta per solutionem.** Ad primum
cuius dicitur. Illud quod est dispositio non entis est non ens. co-
cedatur: sed relatio est dispositio non entis. Dicitur ad
hoc dupliciter. vno modo quod oppositio que est inter
ens et non ens: est in ente ut in subiecto: et in non en-
te ut in termino. uel aliter dicatur quod talis non est rela-
tio. **Ad secundum** cum dicitur. Illud quod cadit inter
duo contradictoria est non ens. uerum est non ens
nature: sed rationis. sic dico quod ista oppositio non est
ens nature: sed rationis. et ideo per philosophum non est relatio
que est predicamentum. **Ad tertium** cum dicitur. illud
quod causatur ex non ente est non ens. concedo. et cuius
tu dicitur quod relatio causatur ex non ente: nego. nam si
ego suus niger et tu albus: et ut corrumpatur albedo in te
illa si similitudo tunc non causatur propter illam albe-
dine corruptam: sed ex nigredine generata. **Ad quatuor-
tum** dico quod proprie destructo corpore patris: non dicitur
similis: cum iam similitudo non sit in eo. **Ad
alia** argumenta quod tu probas quod sit ens rationis. **Ad
primum** dicendum: illud quod est in ente rationis ut
in subiecto: est ens rationis: sed relatio est huiusmo-
di. et cum tu dicitur quod oppositio est quedam relatio: di-
citur ad hoc dupliciter. vno modo quod oppositio non
est in affirmatione et negatione ut in subiecto: sed in
ipsis rebus. Aliter soluitur quod ista oppositio sit in af-
firmatione et negatione: non tamen est relatio: sed re-
spectus propter quem vna res opponitur alteri: et ille est
in rebus. **Ad aliud** similiter dicitur quod illa compa-
ratio non est relatio: sed respectus.

Queritur Utrum relatio sit genus generalis-
simum. Et videtur quod non. nam aut es-
set relatum illud genus aut relatio: non relatum: nam
quodlibet relatum et alio relatum sibi comparet: ita qua
ratio esset vnum: eadem ratio esset et alium. nam qua ratio
esset pater eadem ratio esset et filius: et nec rebus est genus
generalissimum. sed quolibet rebus habet aliam sibi equalem: et
ita qua ratio vna esset genus eadem ratio et alia. s. qua ra-
tio esset paternitas eadem ratio esset filiatio. quare vi-
detur quod relatio non sit genus.

Oppositum patet per philosophum. et arguitur sic. Illud
quod habet rationem communem coitate generis
generalissimi tale est genus generalissimum. sed rebus est huius-
modi. habet enim vnam communem rationem cum omnibus relatiuis. s.
esse in respectu: uel ad aliquid: quare rebus est genus gene-
ralissimum non relatio in speciali que est paternitas uel fili-
atio: sed rebus in communi abstracta ab ista specie et ab illa. per
hoc solutio ad argumentum cum dicitur: aut relatiuis
erit genus: aut relatio. Dico quod non relatiuis: nam illud est
in coactione et nullum coactum per se cadit in genere: nisi
per reductionem. sed concedo quod rebus sit genus. et cum tu di-
cis qua ratio et cetera. certe uerum esset si rebus. put est species
esset genus: ut paternitas: uel filiatio: sed illa non est ge-
nus: sed rebus in communi abstracta ab ista et ab illa: talis est
genus generalissimum et tu arguis: ac si illa species esset ge-
nus generalissimum: quare argumentum non ualet.

Queritur Utrum relatio que est inter duo ex-
trema sit eadem numero. Et vide-
tur quod sic. Nam dicitur Avicenna. quod eadem fraternitas est in-
ter duos fratres. ergo cuius fraternitas sit relatio: eadem
erit relatio inter duo extrema. **Secundo** arguitur
Actio et passio (ut dicit philosophus 3° physicorum). sunt idem
motus in numero: qui est inter motum et mobile que
sunt relatiua: ergo eadem est relatio inter duo extrema.

In oppositum arguitur: Quoniam sunt
eadem numero: sunt eadem
specie et genere. ergo ad destructionem consequentis: que-

cūq̄ nō sunt eadē specie: nō erūt eadē numero: sed relatio que est inter patrē z filiū: per quā pater cōparatur ad filiū: z per quā filius cōparat ad patrē. i. paternitas z filiatio differūt specie. Nam sunt due spēs relationis: ergo differūt numero. ergo zc. Et hic secūdo querit: Utrū relatio eadē numero sit in pluribus ut in subiecto? Et videt q̄ sic. Nā accidens est in illo qd̄ denoiat: sed similitudo denoiat plura similia: ergo est in plurib⁹ sibi: sed similitudo est quedā relatio: ergo eadē relatio est in plurib⁹. Secūdo sic: videmus q̄ numerus lz sit accidēs pōt esse in diuersis rebus numeratis z plurib⁹ ut in subiecto: ergo similiter videt q̄ relatio possit esse in plurib⁹ ut in subiecto.

In oppositum arguit. Accidētia numerantur z indiuiduant fm̄ numerationē z indiuiduationē subiectōrū. ergo vnū z idem numero accidēs nō pōt eē in plurib⁹ z diuersis subiectis. Dicēdum ad primam qōnez: q̄ non est eadē relatio in numero inter duo extrema. Sicut enim videt q̄ albedo que est in me: z albedo que est in te: nō sunt albedo vna in numero sed diuersē: sic similitudo per quā dico: similis tibi: z per quā dicitur similis mihi nō sunt vna similitudo nō. Et ita dico q̄ eadē relatio numero nō est inter duo extrema: z patet: ergo cū dicitur Auicēna q̄ eadē est fraternitas inter duos fratres: pōt dici q̄ uerū eadēz specie: uel aliter q̄ eadē vni: ut subiectū alterius tanq̄ terminū. Ad 2^m cum dicit q̄ actio z passio sunt idē motus. Certe dico q̄ ille motus qui est inter motōrē z mobile diuersus est: in quātū est a motōrē est actio. z in quātū est in mobili est passio: z ibi nō est eadē relatio. Ad aliā questionē iam patet solutio: q̄ eadē relatio nō est inter duos terminos: uel in duobus terminis uel in plurib⁹: sed est in vno: ut in subiecto: in altero tanq̄ in termino. Ad arg^o patet solutio. Ad primū cū dicit q̄ accidēs est in illo qd̄ denoiat. Cōcedo. Et cum tu dicit q̄ similitudo denoiat plura similia. Dico q̄ uerū est vnū tanq̄ subiectū: z aliud tanq̄ terminū: z ita est in pluribus in vno tanq̄ in subiecto: z in alijs ut in termino. Ad secūdum cum dicit q̄ numer⁹ est in pluribus rebus numeratis. uerum est: sed non quātum plura sunt: sed quatenus vnam rē faciūt.

Queritur Utrū relatiua sint simul natura? Et videtur q̄ sic: z hoc in illis in quibus auctor cōtradicit: videt in scibili z sciētia. Nam sciētia distinguūt fm̄ res: z distinguēs: z distincti sunt simul: sed res se habent ut distinguēs: sciētia tanq̄ distinctum: ergo sciētia est simul cum scibili. Secūdo sic: Scibile z sciētia sunt idem: sed sciētia z scitum sunt simul: ergo scibile z sciētia sunt simul. Tertio sic: Sciētia dicitur sciētis sciētia: z sciēs z sciētia sunt simul: ergo relatiua sunt simul natura.

In oppositum est phus in littera de sciētia z scibili: z sensū: z sensibili. Ad hoc dicēdum q̄ scibile est prius sciētia: z a rebus scibilibus sciētiam accipimus. Et est sciendum q̄ sciētia est qualitas z non est relatio: nisi solum q̄ habet quedam respectus ad scibile: sicut effectus ad causam a qua accipitur. Et ita phus decidit istam pprietatem de relatiuis fm̄ esse: z non fm̄ dici. Et ppter hoc ipse non soluit ad obiectiones q̄s facit de relatiuis fm̄ dici que sunt scibile z sciētia. Ad primū argumētū cum dicit q̄ distinguēs zc. Dico q̄ uerū est quātum ad intētionē: non quātum ad rem uel ad res. Ad secūdum q̄ scibile z scitum non sunt idē. nam quadratura circuli non est scita: lz

sit scibilis. Ad aliud dico q̄ bene dicit sciētia sciētis sciētia ut subiecti: z non ut relatiui: quare non ualet. Nam omne accidēs respicit subiectū: in quo est relatio ultra subiectū respicit aliud tanq̄ terminum: z non sicut ad qd̄ refert. quare non ualet.

Qualitatem vō dico fm̄ quam quales dicimur.

Superius Dixit de relatiōe. hic intēdit de q̄litate. Et

diuidit in duo. nā p̄ dēminat de q̄litate: quātū ad substantia. 2° quātū ad accētia. 2° ibi [est aut z srietas. lz p̄ i duos. p̄ dēminat de q̄litate. 2° de q̄litate. 2° ibi [q̄lita vō. lz p̄ in duas. p̄ diffinit. 2° statū diuidit. 3° ibi [est aut q̄litas. lz dec 2° in duas. p̄ diuidit. 2° p̄ q̄ de mēbris. 2° ibi [z vna qd̄. lz dec 2° in quatuor fm̄ 4° spēs. 2° ibi [aliud vō gen⁹. lz 3° ibi [3° vō spēs. lz 4° ibi [4° vō gen⁹. lz p̄ in duas. p̄ pōit p̄mā spēm. 2° assignat dōiaz iter mēbra. 2° ibi [differt aut. lz dec 2° in duas. p̄ cōparat penes dōiam. 2° penes que nētia. 2° ibi [sunt aut hī. lz p̄ in duas. p̄ cōnī declarat suā dōiam per ex. 2° per rōnē. 2° ibi [manifestū ē aut. lz p̄ in duas. p̄ declarat vna p̄tē. 2° aliā. 2° ibi [diffinitōes vō. lz dec 2° i duos. nā p̄ ponit vnū mēbrū sue dōie. 2° v̄ficat per exceptionē. 2° ibi [nisi forte. lz Sequit illa pars [aliud vō. lz habet duas. nā primo ponit scōam spēm zc. z declarat per duo exēpla. 2° addit aliud. 2° ibi [similiter his durū. lz Prima in duas. nā primo ponit scōam spēm. 2° cōparat eā ad p̄mā. 2° ibi [nō enīz qm̄ dispositi. lz Illa ps [tertia vō. lz habet duas. nam primo ponit tertiā spēm. 2° declarat. 2° ibi [sunt autem huiusmodi. lz dec secūda in duas. p̄mo per exēpla declarat. 2° per rōnes. 2° ibi [z qm̄ igit̄ he. lz dec secūda in duas. nā primo ostēdit q̄t̄ sint qualitates passibiles. 2° q̄re dicunt passibiles q̄litate. lz 2° ibi [passibiles vō. lz dec 2° i duos. p̄mo pōit duas rōnes passibiliū q̄litate. 2° ex his cōcludit que sint passibiles qualitates: z que passioes. 2° ibi [que cūq̄ igit̄ taliū. lz Prima in duas fm̄ q̄ p̄mo ostēdit q̄ passibiles qualitates dicuntur ex hoc q̄ passione inferūt sensib⁹. 2° q̄ ex hoc q̄ a passioib⁹ nascunt. 2° ibi [albedo aut. lz dec diuidit in tres. Nā primo ostēdit q̄ dicunt passibiles q̄litate ex hoc q̄ causant a passionibus. 2° pbat. 3° ex hoc cōcludit quoddā correlatum. 2° ibi [qm̄ enim. lz 3° [quare etiā figs. lz Sequit illa pars [quēcūq̄ igit̄. lz habet duas. nā primo ostēdit que sunt passibiles q̄litate: z que passioes quātum ad corpus. 2° quātum ad aiām. 2° ibi [similiter aut his. lz Prima in duas. p̄mo ostēdit que dicunt passibiles qualitates. 2° que passioes. 2° ibi [quēcūq̄ vō. lz dec est diuisio lectionis. Ad primā partem sic. pcedit dicēs: Qualitate vō dico fm̄ quā dicimur eē quales: habēdo. i. istas qualitate. Et posuit ibi dico: z nō qualitas est ad denotādum q̄ qualitas nullā diffinitionē habet: sed est descriptio per posterius data: z ppter hoc dixit: Qualitatem dico.

Est aut q̄litas eoz que multipliciter dicunt. Hic diuidit phus: z dicit q̄ qualitas est eorum que multipliciter dicuntur. i. qualitas dicitur multis modis: nō multiplicitate equocationis: sed vniucationis. Nam genus vniucōū est qualitas ad suas spēs. Et vna quides species qualitatis est habitus z dispositio. Differt aut habitus a dispositioe: eo q̄ pmanētio: z diuturnio: est. Tales vō sūt sciētie z virtutes. Sciētia enim videt esse pmanētium z eorū que difficile mouētur: siq̄s uel mediocriter sciētiam sumat: nisi grādie pmuta

Idē nō accidēs plurib⁹ sibi: est esse nō pōt.

Quō eadē nunc ro relatiua nō plurib⁹ inū.

no facta sit uel ab egritudine: uel ab aliquo huiusmodi. similiter autem et virtutes iustitiae et castitatis: et singula talium non videtur posse moueri: neque facile permutari.

Preterea hic persequitur: et dicit quod prima species est habitus et dispositio: et ponit differentiam inter membra dicentes quod habitus est permanens et diuturnior: et dicit permanens: quantum ad subiectum. diuturnior dicitur quo ad tempus: sicut scientia uel virtutes. Non enim scientia de facili remouetur a subiecto si quis eam sumat perfecte: uel mediocriter: quod intelligitur perfecte propter illud: uel illud non sit de textu nisi gradus. Ista dicitur est quod scientia non de facili mouetur: uerificat dices quod uerum est nisi gradus fiat permutatio circa habentem. et hoc duobus modis. Quomodo propter egritudinem que destruit organum phantasie etc. quo destructo fit obliuio: ut dicitur primo de anima. uel etiam propter longam interpolationem temporis potest scientia remoueri: ut si quis longo tempore esset quod non consideret.

Similiter de virtute: non enim uirtus ut castitas: et sic de alijs potest de facili remoueri. Non enim dicitur castus qui continet: sed qui delectatur in castitate: ut dicitur in libro ethicorum. Et qui delectatur in castitate nullomodo uult amittere castitatem.

Affectioes uero dicuntur que sunt facile mobiles et cito permutabiles: ut calor: frigiditas: et egritudo: et sanitas: et alia huiusmodi. afficit enim quodammodo secundum eas homo. cito enim permutatur: et ex calido frigidus fit: et ex sanitate in egritudinem transit. similiter autem et in alijs: nisi forte in his que contingit per temporis longitudinem in naturam cuiusque transferuntur in sanabiles: uel difficile mobilis existat ille affectus: quem iam quilibet habitudinem uocet.

Hic declarat secundum membra dicentes: quod dispositiones dicuntur que de facili remouentur a subiecto: ut egritudo: et sanitas: calor: et frigiditas: et statim uerificat dicentes: quod uerum est quod sanitas et egritudo dicuntur dispositiones: nisi propter longitudinem temporis essent in subiecto: quod tunc transferretur se in naturam: et tunc posset dici habitus: ut si aliquis passus fuerit febres quartanas viginti annis: iam tunc illa egritudo potest habitus uocari.

Manifestum est autem quod si hec uolunt habitus nominari que sunt diuturniora: uel difficile mobilia. Namque in disciplinis non multum retinentes: sed facile mobiles dicuntur habitus non habere: quibus sunt ad disciplinam peritus: meliusue dispositi. Quare differt habitus a dispositione: quod hec quod sit facile mobilis. ille uero difficile mobilis et diuturnus.

Hic declarat per rationes: quod dixit superius quod habitus est qualitas de difficili mobilis: et dispositio de facili mobilis: declarat hoc per rationem. Namque in disciplinis in scientijs: illi qui non sunt tenetes: sed facilliter mobiles: non dicuntur habere habitum sed dispositionem: quod sunt dispositi uel melius uel peritus. ergo patet quod habitus est qualitas de difficili mobilis: sed dispositio est qualitas de facili mobilis.

Sunt autem habitus et dispositiones. dispositiones uero non necesse est esse habitus. Qui enim retinet habitum et quodammodo dispositi sunt ad ea que habent uel peritus uel melius. Qui uero dispositi sunt non omnino retinent habitum.

Hic comparat penes convenientiam: et dicit quod habitus potest dici dispositiones: sed non e converso. Illi enim qui habent habitum dispositi sunt: et quidam melius quam alij: sed qui sunt dispositi non habent habitum: nec sunt habitus et dispositi.

Aliud uero generum qualitatis est secundum quod pugillatores uel cursores dicuntur: uel salubres uel insalubres: et simpliciter quecumque secundum naturam potentiam uel impotentiam dicuntur. Non enim quoniam sunt dispositi aliquo modo unumquodque huiusmodi dicitur. Sed quod habeat potentiam naturalem uel impotentiam facere quid facile: uel nihil pati: ut pugillatores: uel cursores dicuntur non quod sint dispositi aliquo modo: sed quod habeat potentiam naturalem hoc facile faciendi. Sanatiui autem dicuntur: eo quod habeat potentiam naturalem: ut nihil a quibuslibet accidentibus facile patiantur. Egotatiui uero quod habeat impotentiam naturalem non facile patiendi. Similiter autem his et durum et molle se habet durum enim dicitur quod habet potentiam non facile secari. Molle uero quod eiusdem ipsius habet impotentiam.

Hic declarat secundam speciem dicentes quod secunda species est secundum quam aliqui dicuntur cursores: aliqui pugillatores: uel salubres: uel insalubres: uel sanatiui: uel egrotatiui: uel salubriter quecumque dicuntur secundum naturalem potentiam etc. Et statim comparat 2^{am} speciem ad primam: et dicit quod non dicuntur cursores uel pugillatores: quoniam sunt dispositi secundum artem cursoriam uel pugillatorem: quod sic sunt in potentia sed quod habent naturalem potentiam currere uel pugillare. dicuntur sanatiui qui habent naturalem potentiam ut nihil a quibusdam accidentibus patiantur: egrotatiui e converso. Postea addit aliud exemplum: quod uenit rebus in aetate: ut durum et molle. Durum enim est quod habet naturalem potentiam non cito secari. Molle quod eiusdem habet impotentiam.

Tertia uero species qualitatis est: passibiles qualitates et passiones. sunt autem huiusmodi ut dulcedo: amaritudo: austeritas. et omnia his cognata. amplius et calor: et frigus: albedo: et nigredo.

Hic persequitur de 3^a specie qualitatis dicentes: quod 3^a species est passio: uel passibilis qualitas: ut dulcedo: et amaritudo que sunt obiecta gustus. et calor: et frigiditas que sunt obiecta tactus. albedo et nigredo que sunt obiecta visus.

Et hec qualitates sunt manifestum est. Quocumque enim ista susceperint: dicuntur qualia secundum eas: ut meli: quoniam dulcedinem suscipit: dicitur dulce. et corpus album: eo quod albedinem suscipit: similiter autem se habent et in ceteris.

Hic ostendit quod supradicta illa dicantur qualitates. Et intendit tale rationem. Ille dicuntur qualitates secundum quas substantia eorum qualia dicuntur: sed secundum predicta. secundum albedinem: et sic de alijs substantia dicuntur qualia: ergo supradicte dicuntur qualitates.

Passibiles uero qualitates dicuntur: non quod illa que eas susceperint qualitates aliquid patiatur. neque enim mel quoniam aliquid passum sit: dicitur dulce: neque aliquid aliud huiusmodi. similiter autem his et calor: et frigus passibiles qualitates dicuntur. non quod ipsa que eas suscipiunt aliquid passa sunt: sed quoniam earum que dicte sunt singularis sensus qualitatum passiois perfecta sunt: qualitates passibiles dicuntur. Dulcedo enim passionem quamdam secundum gustum efficit: et calor secundum tactum. similiter autem et alie.

Hic ponit unum modum secundum quem dicuntur passibiles qualitates. Et dicit quod passibiles qualitates dicuntur: non quod substantia in quibus sunt aliquid patiuntur: sed quod passionem inferunt sensibus: ut dulcedo non dicitur passibilis qualitas: ut inferat passionem in melle: ut quod mel patiat: sed quia inferat passionem gustui: et sic de alijs.

Albedo autem et nigredo: et alij colores non similiter his que dicte sunt passibiles qualitates dicuntur. sed eo quod ipse ab aliquibus passionibus inascuntur.

Castus quis.

Hic ponit aliu moduz: z dicit qz albedo z nigredo no dicunt passibiles qualitates ex hoc qz inferat passionem sensui: sed qz nascunt ab aliqbz passionibus intrinsecis uel extrinsecis. Intrinsicis: ut siqs sit naturaliter calidus: uel naturaliter niger. Extrinsecis: ut calidus naturaliter: sed a sole: uel ab igne: z sic de alijs.

Quonia ergo fuit per aliquam passionem multe colorum mutationes manifestas est. Erubescens enim aliquis rubens factus est: z timens pallidus: z unuquodqz tallum.

Hic pbat qd dictu est qz albedo z nigredo: z hi colores nascunt a passioibz. pbat hoc. na fm passioes multe mutatoes coloris sunt: ut siqs passus fuerit uerecundia fiet rube: si timore: pallidus. qre patet qz huiusmodi colores a passioibz nascunt. Et est causa qre erubescens factus est rube. Na ho patit uerecundia in exteriori parte: ut in facie: z ideo sanguis amice nature credens coopire z confortare cadit ad facies: z sic ho fit rube: sed cu ho patit timore: tuc patit in corde: z io sanguis dimittit partes exteriores: z cadit ad cor: z sic fit homo pallidus.

Quare etia siqs naturaliter aliqd tallu accidit: ut perturbatio ue passus est: si sem coloru eu oportet hère. Que eni affectio nuc ad uerecundiaz circa corpus facta est fm nalez passionem eade fiet actio: ut naturalis color sit similis.

Hic concludit qda correlatiu: qz dictu est qz aliqs factus est rubeus per uerecundia: z timidus factus est pallidus. Quare ex hoc concludit qz siqs naturaliter heat aliquam istaru passionu: naturaliter dz hère si sem coloru illi passio: ut siqs naturaliter fuerit timidus: naturaliter dz ee pallidus. Et siqs naturaliter est uerecundus: naturaliter dz ee rubeus.

Quecuqz ergo tallu casu ab aliqbz passioibus difficile mobilibus z pmanetibus principibus sumptis: qualitates passibiles dicunt. siue enim fm nalem subsistentiam palloz: aut nigredo facta est: qualitates dicuntur (quales enim fm eas dicimur) siue ppter egritudine longa: uel ppter estu: aut aliqd tale ptingit: ut nigredo: uel palloz: z no facile pretereunt: z in vita pmanent: z passibiles qualitates iste dicunt: similiter enim z quales fm eas dicimur.

Hic concludit ex pdictis que dicunt passibiles qualitates: z que passioes. Et dicit qz quecuqz nascuntur ab aliqbz passioibz difficile mobilibus z diu pmanetibus: uel inferunt passionem sensui: soluta qz diu durat in sbcto z hoc siue sit siue no sit fm nalem complexionem: uel et sit ppter estu: uel ppter isurmitate: si mo multu durat in sbcto. passibiles qualitates dicunt ut palloz: aut nigredo.

Quecuqz vo ex his que facile solunt z cito trafeunt: qualitates vo minime: passiones dicuntur. no eni dicimur fm eas qles. neqz enim qui ppter uerecundia rube factus est: rubeus dz. nec cui palloz ppter timore uenit pallidus est: sed magis qz aliqd passus sit. Quare passiones huiusmodi dicuntur: qualitates vo minime.

No ondit que sint passioes: dices qz passioes dicunt que cito trafeunt: ut rubedo que est ppter uerecundia: uel palloz qui est ppter timore: hi dicunt passiones. qualitates vo minime. i. paru: qz paru durant. Alij dicunt minime pro non.

Siliter aut his z fm aiam passibiles qualitates z passiones dicuntur. Quecuqz enim mor in nascendo ab aliqbz passioibz diffideter mobilibus sunt: qualitates dicuntur: ut demetia z iracundia z alia hi. qles eni fm eas dicimur. i. iracundi atqz de

metes. Siliter aut z quecuqz alienationes no naturaliter sed ab aliqbz casibus facte sunt difficile pretereunt: z oino immobiles: z huiusmodi qualitates sunt: quales enim fm eas dicimur.

Hic ondit que apud aiam dicant passibiles qualitates z que passioes. Et dicit qz quecuqz sunt anime in nascendo. i. a natura dicuntur passibiles qualitates: ut siqs ania heat ira uel demetia: tuc dicunt hère passibiles qualitates. Na differunt iracundi uel demetes sicut quecuqz alienationes si facte no naturaliter sunt: sed ab aliq casu: ut si diu durat dicunt passibiles qualitates: ut si alicui ex aliq casu ueniat demetia uocat alienatio. Et pot esse vna pars uel due partes: z remanet eade scientia uel sententia.

Quecuqz aut ex his que cito pretereunt sunt passiones dicuntur: ut siqs contristatus iracundior fit. non enim dicit iracundus qui in huiusmodi passione iracundior est: sed magis qz aliqd est passus. Quare passiones quide huiusmodi dicuntur: qualitates vo minime.

Hic auctor qz quecuqz qualitates que paru durat z cito pmutant passioes dicuntur: ut si aliqs heat ira propter ludum: uel aliqd huiusmodi: solu qz cito transeat passio debet appellari: non passibilis qualitas zc.

Quartum vo genus qualitatis est forma: z circa aliquid constans figura. Amplius autem ad hec rectitudo uel curuitas: z sigd est sile hie. fm enim unuquodqz eorum quale quid dicitur. triangulum enim uel quadrangulum esse quale quid dicitur: z rectum aut curuum.

Superius dicit phs de tribz spibz qz qualitates. hic intendit determinare de qzta: z cu hoc sequitur illa ps de qzta. z erilla ps in qua de qzta te: quatuor accidentalium determinat. z sic sunt tres ptes principales in lectioe. 2. ibi [qzta. 3. ibi [in d. 1. p. 1. a. na p ponit ista qzta spem. 2. excusat se de assignatione istaru spem. 2. ibi [z fortasse. 1. p. 1. a. na ponit qzta spem. 2. remouet qda ab illa. 2. ibi [raru vo. 1. hec 2. in duas. p. remouet. 2. pbat. 2. ibi [quada eni positione. 1. Seqz illa ps [qzta. 1. z het tres. na p ponit diffone qzta in uedo. 2. uisionem. 2. dcluidit. 2. ibi [in p. 1. m. 1. qd. 1. 3. [qzta g. dicunt. 1. hec 2. in duas. na p declarat unu mebz qzta. i. put dz denoiatiue. 2. declarat qliter qzta no ptingat qda denoiatiue dici. 2. ibi [in aliqbz. 1. hec 2. in duas fm duos modos dictos no denoiatiue. 2. ibi [aliqui aut. 1. Seqz illa ps [inest aut. 1. Et diuidit in duas. na p poit pprietates coes. 2. ppria. 2. ibi [hoz itaqz. 1. Prima i duas fm duas pprietates coes. 2. ibi [suscipiunt at. 1. p. 1. a. in duas. p. ponit pprietates. 2. declarat qda qd posset ee dubiu. 2. ibi [amplis p. 1. 1. p. 1. a. in duas. p. ponit pprietate. 2. ondit no ee uertibile. 2. ibi [no in oibz. 1. Illa ps [suscipiunt. 1. het duas. nam p ponit pprietate. 2. poit istatia. 2. ibi [no in oia. 1. 2. hec in duas. na p ponit istatia in qbz est dubiu. 2. in qbz no est dubiu. 2. ibi [triangulu vo. 1. p. 1. a. in duas. na p mouet dubitatione de qbusda qlitatibus an suscipiat magis z min. 2. dicit qz illa que fm illas qlitates dicunt magis z min. 2. suscipiunt. 2. ibi [3. t. ca. 1. Seqz illa ps [triangulu. 1. z het duas. na p ponit. 2. pbat. 2. ibi [qzta eni. 1. hec est diuisio lectiois. 1. Ad prima pte dicit auctor qz qrtu gen. qlitatis est forma z figura p. 1. a. circa aliqd. Et dicit qda qz dicit hic genus z no spes. z sicut in 2. specie dixit gen. z no in pma: neqz in 3. qz maior est diuersitas inter membra in 2. spe

Et cur erubescit fiat rube non est causa palloz.

Libe

Differenti
ser foras
& figuras

ele 2^a 3^a 4^a 5^a 6^a 7^a 8^a 9^a 10^a 11^a 12^a 13^a 14^a 15^a 16^a 17^a 18^a 19^a 20^a 21^a 22^a 23^a 24^a 25^a 26^a 27^a 28^a 29^a 30^a 31^a 32^a 33^a 34^a 35^a 36^a 37^a 38^a 39^a 40^a 41^a 42^a 43^a 44^a 45^a 46^a 47^a 48^a 49^a 50^a 51^a 52^a 53^a 54^a 55^a 56^a 57^a 58^a 59^a 60^a 61^a 62^a 63^a 64^a 65^a 66^a 67^a 68^a 69^a 70^a 71^a 72^a 73^a 74^a 75^a 76^a 77^a 78^a 79^a 80^a 81^a 82^a 83^a 84^a 85^a 86^a 87^a 88^a 89^a 90^a 91^a 92^a 93^a 94^a 95^a 96^a 97^a 98^a 99^a 100^a

ele 2^a 3^a 4^a 5^a 6^a 7^a 8^a 9^a 10^a 11^a 12^a 13^a 14^a 15^a 16^a 17^a 18^a 19^a 20^a 21^a 22^a 23^a 24^a 25^a 26^a 27^a 28^a 29^a 30^a 31^a 32^a 33^a 34^a 35^a 36^a 37^a 38^a 39^a 40^a 41^a 42^a 43^a 44^a 45^a 46^a 47^a 48^a 49^a 50^a 51^a 52^a 53^a 54^a 55^a 56^a 57^a 58^a 59^a 60^a 61^a 62^a 63^a 64^a 65^a 66^a 67^a 68^a 69^a 70^a 71^a 72^a 73^a 74^a 75^a 76^a 77^a 78^a 79^a 80^a 81^a 82^a 83^a 84^a 85^a 86^a 87^a 88^a 89^a 90^a 91^a 92^a 93^a 94^a 95^a 96^a 97^a 98^a 99^a 100^a

ele 2^a 3^a 4^a 5^a 6^a 7^a 8^a 9^a 10^a 11^a 12^a 13^a 14^a 15^a 16^a 17^a 18^a 19^a 20^a 21^a 22^a 23^a 24^a 25^a 26^a 27^a 28^a 29^a 30^a 31^a 32^a 33^a 34^a 35^a 36^a 37^a 38^a 39^a 40^a 41^a 42^a 43^a 44^a 45^a 46^a 47^a 48^a 49^a 50^a 51^a 52^a 53^a 54^a 55^a 56^a 57^a 58^a 59^a 60^a 61^a 62^a 63^a 64^a 65^a 66^a 67^a 68^a 69^a 70^a 71^a 72^a 73^a 74^a 75^a 76^a 77^a 78^a 79^a 80^a 81^a 82^a 83^a 84^a 85^a 86^a 87^a 88^a 89^a 90^a 91^a 92^a 93^a 94^a 95^a 96^a 97^a 98^a 99^a 100^a

ele 2^a 3^a 4^a 5^a 6^a 7^a 8^a 9^a 10^a 11^a 12^a 13^a 14^a 15^a 16^a 17^a 18^a 19^a 20^a 21^a 22^a 23^a 24^a 25^a 26^a 27^a 28^a 29^a 30^a 31^a 32^a 33^a 34^a 35^a 36^a 37^a 38^a 39^a 40^a 41^a 42^a 43^a 44^a 45^a 46^a 47^a 48^a 49^a 50^a 51^a 52^a 53^a 54^a 55^a 56^a 57^a 58^a 59^a 60^a 61^a 62^a 63^a 64^a 65^a 66^a 67^a 68^a 69^a 70^a 71^a 72^a 73^a 74^a 75^a 76^a 77^a 78^a 79^a 80^a 81^a 82^a 83^a 84^a 85^a 86^a 87^a 88^a 89^a 90^a 91^a 92^a 93^a 94^a 95^a 96^a 97^a 98^a 99^a 100^a

dicunt q in aliqb^o no dicunt: illa q^{ia} denotatiue a q^ll-
tatiu^o ex hoc q no sunt nota iposita q^lltaib^o a qb^o
dicunt: ut cursor & pugillator: in 2ª specie dicunt q^llta
no denotatiue ex hoc q no sunt nota iposita naliu^o
potentijs a qb^o dicunt: s^z dicunt ab artib^o illis: ut cur-
soria & pugillatoria. Postea poit aliu^o modu^o q^llta no
denotatiue. Et dicit q aliqui dicunt q^llta no denotiati-
ue: q^z s^z sint nota iposita: tñ no p^oicipat illud nome^o
ut studiosus a vtute d^o no denotatiue. nā s^z sit nome^o
iposita: tñ studiosus no p^oicipat illud nome^o. **C** Po-
stea epilogat istos modos: & patet quid dicit.

C Inest aut & p^otrarietas s^z m quale: ut iustitia &
iustitie p^otraria est: & albedo nigredini: & alia
similiter. Similiter autem & ea que s^z eas qua-
lita dicunt: ut iniustum iusto: & album nigro.
Non autem in omnibus hoc est. Rubro enim
& pallido: aut huiusmodi coloribus: nihil est
contrarium: qualitatibus existentibus.

C Hic determinat quatu^o ad p^orietates dices q^z p^orie-
tas est in q^lltaib^o. nā iustitia est p^oriu^o ei qd est iniusti-
tia: & sic de alijs. Et statz oñdit q no est p^ouertibilis.
nā no p^ouenit oi q^llta. nā medijs colorib^o nihil est
p^oriu^o: & uerū est de p^orietate p^ofecta. nā rubeu^o in quatu^o
icludat de albedine: bñ p^onat nigredini: s^z no p^ofecte.

C Ampli^o si ex p^orijs vñū fuerit q^llta hoc palā est
p^oponeti ex singulis alia p^odicamēta: qm̄ & reli-
quū erit q^llta. nā si est iustitia iniustitie p^otraria
quale aut est iustitia: q^llta ergo & iniustitia. nā ul-
lum enim alioz p^odicamētoz aptabit iustitie
neqz quātitas: neqz ad aliqd neqz ubi meqz oi-
no aliqd talium: nisi quale. Sic autē & in alijs
que s^z m qualitates sunt contraria.

C Hic pbat qdā qd possit eē dubiu^o. Utrū cū iusti-
tia & iniustitia sint p^oria. iniustitia eēt in g^oie q^llta. &
ipse pbat q sic. nā si vñū p^orioz fuerit in g^oie q^llta
& alterum erit: ut si iustitia est q^llta: ergo iniustitia:
q^z si non: aut esset q^llta: aut relatio: & sic de alijs. sed
nullum illoz est: ergo qualitas erit.

C Suscipiūt aut q^llta magis & min^o. Albu^o eniz
magis & minus altero dicit: & iustu^o alterū alte-
ro magis & min^o d^o: sed & ipsa subiecta cremē-
tum suscipiūt: cum candidum nāqz sit ampl^o
contingit candidum fieri.

C Hic ponit alia p^orietate dices: q^z q^llta suscipit ma-
gis & min^o: ut albu^o magis & min^o dicit: & sic de alijs.

C Ad tñ oia s^z p^oura. Iustitia nāqz si dicat ma-
gis & min^o iustitia pōt qlibet ambigere. Similiter
aut & in alijs affectionib^o. Quidā eniz in hoc
dubitāt. Dicunt enim iustitia nō multū magis
& min^o dicit a iustitia: & sanitate a sanitate. nā
nus aut hēre alterū altero sanitate dicit: & ius-
titia min^o alterū hēre: sic aut & grāmaticaz &
alios affect^o q^llta: s^z tñ ea q^z p^o m eos affect^o di-
cunt: idubitatē recipiūt magis & min^o. Iusti-
or eni alter altero d^o: & grāmaticioz: & alijs s^z r-

C Hic stat p^otra p^oetate: & dicit q videt q oēs q^llta-
res nō suscipiāt magis & min^o. nā aliqs possit du-
bitare. Utrū iustitia dicat suscipe magis & min^o: vel
ē grāmatica: vel ē sanitas. nā illa videt magis & mi-
n^o suscipe: ut d^o p^o s^z: cū illa q^llta q^llta suscipiūt
dicunt s^z m magis & min^o: ut vñ^o iustioz ē alto: & grā-
maticioz alto. ut d^o dicit q ille forme in se nō dicunt s^z
magis & min^o sed per cōparationē ad sbctum bene.

C Triangulus vō & quadrāgulus nō videntur
suscipe magis & minus: nec aliqua aliarū figu-
rarū. Quēcuqz eniz d^o iustitiam trianguli reli-

a. l. habi-
tur hoc se-
cipit an-
q^lltao

cipiunt: et circuli oia similiter trianguli uel circuli sunt. Eorum uero que non suscipiunt rationem ipsas nihil magis alterum altero dicitur. Nihil enim quadratum magis quam parte altera longior circulus est. nullum enim ipsorum suscipit circuli rationem. simpliciter autem si utraq; non suscipiunt oppositam rationem non dicitur alterum altero magis. Non ergo oia quia suscipiunt magis et minus. horum itaque que predicta sunt nihil est proprius quantitas. Similia uero et dissimilia sunt solas dicuntur quantitates. Simile enim et dissimile alterum alteri non est secundum aliud nisi secundum id quod quale est. Quare proprium erit qualitatis secundum eas simile uel dissimile dici.

Proximitas de quibus non est dubium: imo est planum quod non suscipiunt magis et minus. Et dicitur quod triangulus et quadrangulus: et alie figure non videntur suscipere magis et minus. Et statim probat cum dicitur Quicquid est in se. Et ita dicitur tale ratione. Ois figura aut suscipit definitionem trianguli aut non: sed ille figure que suscipiunt definitionem trianguli non dicuntur secundum magis et minus trianguli: imo equaliter: sicut ille que non suscipiunt definitionem trianguli non dicuntur trianguli sed magis et minus: quod nullum modo trianguli dicuntur: ergo triangulus non suscipit magis et minus. Sicut ois figura aut suscipit definitionem circuli aut non: sed que suscipiunt definitionem circuli non dicuntur magis et minus circuli: nec ille que non suscipiunt: quod etiam nullo modo dicuntur circuli: et ipse dicitur quadratum non dicitur magis circulus quam figura altera parte longior: quod neutrum istarum dicitur circulus: et sic inducendo potest declarari in quolibet figura. Quare patet quod nulla figura suscipit magis et minus: et intellige quod quadratum dicitur quadrangulus qui constat ex lateribus equalibus: sed dicitur figura quia non habet quatuor latera: ut in mensa uel in tabula patet. Sicut debemus scire quod trianguli tres sunt species. scilicet equaliteris. isosceles: et scalenon. Nam tres linee non possunt pluribus modis combinari. ideo non possunt esse plures species trianguli.

Queritur Quia auctor superius posuit quedam in predicamento qualitatis: que posuerat in predicamento relationis. Sciat: huius querit utrum idem possit poni in diuersis predicamentis: Et uidetur quod sic. Nam disciplina: et uirtus: et habitus ponuntur in genere quantitas: et in predicamento relationis: que uidetur quod idem possit poni in diuersis predicamentis. Secundo arguit: Auctor posuit in predicamento relationis caput capitati caput et ala alati ala: et ista similiter sunt in predicamento substantie: que uidetur quod idem possit esse in diuersis predicamentis. Preterea ipse probat quod caput et manus non sunt relatiua: quia potest aliquis cognoscere caput et manu: dato quod non cognoscat cuius sunt. Contra: similiter potest aliquis cognoscere duplum: dato quod non cognoscat cuius est duplum: et similiter non potest cognoscere manus et caput quia cognoscat quod aialis dicitur manus et caput. Ad hoc dicendum quod quidam dicitur idem esse. Dico quod idem nunc non ponit in diuersis predicamentis secundum suam essentiam. Et ideo dico quod habet essentiam suam nihil ponit in diuersis predicamentis: et hoc per philosophum in libro posteriorum. qui dicit quod ordinationes predicamentorum sunt impmixte: sed tamen illud quod per sui essentiam ponit in uno genere per aliquem respectum superadditum: potest accidere alteri in alio genere. Et ita dico quod disciplina et habitus secundum sui essentiam sunt in genere quantitas: et caput et ala in genere substantie: sed per aliquem respectum superadditum sunt in genere relationis. Et ita soluta sunt argumenta. Ad aliud quod postea dicitur: quod aliquis potest cognoscere duplum: dato quod non cognoscat cuius sit duplum. Dico quod non. Nam si quis cognoscat duplum: necnon cognouit

cuius est duplum: et hoc determinate. nam ad minus est duplum ad medietatem sui: sed potest cognoscere manus: et caput: dato quod non cognoscat determinate cuius est manus uel caput: bene cognoscat quod si est manus uel caput: quod erat aialis: sed determinate non cognoscat cuius aialis: an sortis: an Platonis: quare ideo bene ualebat.

Superius Dixit philosophus quod in isto predicamento qualitatis multa posuit que etiam posuerat in predicamento relationis. Et ideo posset ex hoc aliquis dubitare: et propter hoc intedit illa dubitationem remouere. Ad primam partem sic procedit. Dicit sic philosophus quod non decet turbare si nos facientes propositiones. tractatum de quantitate multa interposuimus de relatiuis. nam habitus et dispositiones dicit philosophus dicebam ad aliquid relatiua que et in genere qualitatis posuimus.

Pene enim in omnibus talibus genera dicitur ad aliquid: nihil autem eorum que singularia sunt. nam cum disciplina genus sit idipsum quod est: alterius dicitur: alicuius enim disciplina non dicitur. Eorum uero que sunt singularia: nihil ipsum quod est alterius dicitur: ut grammatica non dicitur alicuius grammatica: nec musica alicuius musica: sed forte secundum genus et he dicitur ad aliquid: ut grammatica dicitur alicuius disciplina: non alicuius grammatica: et musica alicuius disciplina: et non alicuius musica. Quapropter que per se singularia sunt non sunt ad aliquid: sed qualitates. (dicimur enim quales secundum singula.) etenim et hec habemus. Scientes enim dicimur: eo quod habemus singularum scientiarum aliquas. Quare he erunt etiam qualitates que sunt singularia secundum que etiam quales dicimur. hec autem non erunt eorum: que sunt ad aliquid.

Hic soluit: et dicit quod in istis talibus sicut sunt habitus et dispositiones et huiusmodi: talia genera dicuntur ad aliquid. species et indiuidua: illa non dicuntur ad aliquid. sed singularia. species et indiuidua: illa non dicuntur ad aliquid. Et declarat hoc disciplina cum sit genus: bene dicitur ad aliquid: quod alicuius disciplina dicitur: sed singularia ut sunt species: sicut grammatica et rhetorica et consilia non dicuntur ad aliquid. nam grammatica non dicitur alicuius grammatica: sed alicuius disciplina dicitur secundum genus. Et intellige quod grammatica bene dicitur alteri: tanquam sui subiecti: sed non facit relatiuum. Nam ois accidens habet dependentiam ad subiectum in quo est: sed relatiuum ultra suum subiectum respicit illud: et illa est una sola quod secundum sui genus dicitur ad aliquid: sed singularia: ut species sic grammatica: logica: non dicuntur ad aliquid.

Amplius si contingat idem ipsum simul: quale et relatiuum esse: nihil est inconueniens. in utriusque hec generibus enumerare.

Hic soluit aliter: et dicit quod si contingat habitus quod idem sit in genere quantitas et relatiuis non erit inconueniens. Nam idem diuersis rationibus potest esse in diuersis predicamentis: et poni et ordinarum.

Queritur Circa capulum de quantitate. Et uidetur quod male faciat quod diffinit quantitate. nam diffinitio dicitur ex genere et diuersis: sed quantitas cum sit genus generalissimum non habet supra se genus: que uidetur quod non debeat diffiniri. Secundo arguit. sic Aristoteles diffinit quantitate per qualem: et postea diffinit qualem per quantitate: et sicut talibus diffinitionibus est demonstratio circularis: quare reprobat Aristoteles in libro posteriorum: ut sic dicens: si pluit terra

Quod aliter quid ponatur in diuersis predicamentis.

est madida. nā cū terra est madida: necessariū est uapores eleuari: q̄b^o eleuatis necessariū est nubē fieri: z si necessariū est nubē fieri: necessariū est nubē dēfari: z si necessariū est nubē dēfari: necessariū ē pluuiā fieri: z si necessariū est pluuiā fieri: tūc terra est madida: ergo si terra est madida: terra est madida. sic esset facile pbare oīa. z sic reprobaf ab Arif. circularis de mōstratio. q̄re videt q̄ nō bñ diffiniat. ¶ 3° nā Ari. supius nō dixit quātitas est fm quā quāti esse dicimur. q̄re videt q̄ siliter nō debeat dicē q̄litas est fm quā q̄les esse dicimur. ¶ 4° arguit. Illa diffinitio nō est bona: q̄ nō cōpetit oī q̄litati. nā fm q̄ dicit p̄b̄s fm passiōes minime dicimur q̄les. ergo. ¶ 5° videt q̄ male dicat dicimur. nāz videt q̄ alia a nobis q̄lia dicant: q̄re male dicit dicimur. Itē videt q̄ male dicat fm quā q̄les eē dicimur. Nā fm rōnalitatē dicimur rōnales. ergo rōnalitas est q̄litas: q̄d est falsus. ergo videt q̄ male dicat. ¶ Ad hoc dicēdū q̄ q̄litas nō pōt diffiniri. nā diffinitio dat per gen^o z dūas: s̄z bñ describit per aliqd posteri^o quo ad nām: p̄p̄aut quo ad nos. Et ideo patet ad arg^o. ¶ Ad primū cuz dicit q̄ oīs diffinitio dat per p̄iora: uerū est de uera diffōne: sed hec nō est talis. ¶ Ad 2^m tā p̄z q̄ nō est demonstratio circularis. nāz q̄litas p̄ q̄le diffinit: put quale est p̄i^o: z ita diuerfimode vnū est prius altero. ¶ Ad tertium dicēdū q̄ nō debuit dicere: quātitas est fm quam quāti esse dicimur. Nam qualitas p̄ p̄ie denominatiue p̄dicat: z non quātitas. ¶ Preterea omnis quantitas informat subiectum in quo est: sed non omnis quantitas mensurat illud in quo est. Nam tempus mensurat res tēporales: z tamē est in primo mobili: ut in subiecto: quare sequitur q̄ nō fuit simile. ¶ Ad quartum cum dicit q̄ hec diffinitio non cōuenit cuilibet qualitati. Dico q̄ immo conuenit. nāz omnis qualitas informat subiectū in quo est: uel simpliciter: si simpliciter insit: uel fm quid. si fm quid insit. Et ideo cum dicit q̄ fm passiōes nō dicimur quales. Dico q̄ immo. Unde ipse dicit q̄ minime dicimur quales: intelligitur minime. i. parum. ¶ Ad quintum cuz dicit q̄ debeat dicere dicuntur: z non dicimur: potest dici q̄ dicit dicimur. Nam duplex est qualitas. s. anime z corporis: z utraqz est nobis z non in alijs. Et ideo magis dicit dicimur: z nō dicuntur: sed non est vis. ¶ Ad aliud cum dicit: q̄a fm rōnabilitatem dicimur rōnales z quales. Pōt dici vno modo q̄ dicimur quales fm qualitates nō essentialiter: sed accidentaliter. Alio modo potest dici q̄ p̄p̄ie denominatio non est in substātijs: sed soluz in accidentibus. sed rōnalitas est in substātijs: q̄re ratio non ualet. ¶ Item potest queri utrum qualitas sit genus generalissimū? Et videtur q̄ non. Nā vnū genus non dicitur multipliciter. sed qualitas dicitur multipliciter: ut dicitur in littera: ergo non est genus. ¶ Secūdo arguit: Substātie z accidēti nihil est cōmune vniuocum: sed qualitas est cōmūnis ad substātiā: z ad accidēs: ergo non est genus. Dicendum ad hoc q̄ qualitas est genus generalissimū: intellige non qualitas: que est cōmūnis ad substātiāle z accidētiāle. Nam non dicitur vniuoce de illis: sed qualitas accidētiālis illa est genus ad omnia sua inferiora: z est generalissimū. Et cuz tu dicit in primo argumēto q̄ qualitas dicitur multipliciter. Dico q̄ uerum est multiplicitate specierum: non autem multiplicitate equiuocationis.

Queritur Utrum habitus z dispositio faciunt in vnam speciem z qualitatis. Et

videtur q̄ non. Nam duo contradictorie opposita nunq̄ possunt constitutere vnam speciem. Nam semper vnū contradictoriorum est non ens: sed si habitus z dispositio cōstituerēt vnāz speciem: tūc duo cōtradictoria facerent vnam speciem. nam habitus est qualitas de difficili mobilis: sed dispositio est q̄litas de facili mobilis: sed facile mobile z difficile mobile sunt duo z tradictoria. ergo hoc est arguē: duo diuersa non cōstituant vnam speciem: sed habitus z dispositio sunt diuersa. ergo videtur q̄ nunq̄ cōstituant vnam speciem. ¶ Secūdo arguit q̄ male ponatibi cōiunctionem cum dicit: [z dispositio.] nam dispositio est pars ipsius habitus. quare videtur q̄ cōiunctio non debeat ibi poni. ¶ Item questio est utrum calor: z frigiditas: egritudo: z sanitas sint in prima specie qualitatis uel in tertia. Nam auctor ponit eam in prima: z dicit q̄ possunt habitudines nominari si multum durent in subiecto. ¶ Sed contra arguitur. Illa inferūt passiōē sensibus: ergo sunt in tertia specie qualitatis. ¶ Dicēdus ad primā questionem q̄ habitus z dispositio faciūt vnam speciem qualitatis. Nam non differūt nisi sicut cōpletum z incōpletum: z cōpletum z incōpletum non diuersificant speciem: z intellige q̄ dispositio non dicitur incompleta: quia sit incompleta qualitas: non est completa qualitas: sed dicitur incōpleta per cōparationē ad subiectum. Nam debes notare q̄ penitus vna z eadem natura dicitur habitus z dispositio: sed dicitur dispositio. put est ideo bene firmata in subiecto: sed illa eadem. put bene est firmata: dicitur habitus: z sic patet q̄ habitus z dispositio sunt vna natura: z vnam speciem constituūt. ¶ Ad argumenta patet solutio per hec dicta: q̄ illa non differunt per essentiam: nec sunt cōtradictorie opposita: quare non ualet ratio illa. ¶ Ad secūdam similiter cuz dicit: q̄ dispositio est pars habitus: z ita non debet poni cōiunctio. Patet q̄ non est pars: immo est idem. cuz eo ¶ Ad aliud in quo postea querit de calore: z frigiditate. Ad hoc duobus modis respondetur. Quidam dicit q̄ illa possunt esse in prima: z in secunda qualitatis specie: sed diuersimode. Nā in prima sunt in quātum informant z disponunt subiectum: sed in tertia sunt: in quātum inferūt passiōēz sensibus: uel quādo a passiōibus nascūtur: z ita dicit q̄ diuersimode bene possunt poni sub diuersis speciebus. Alij dicit q̄ sint soluz in tertia specie z non in prima: unde uolūt q̄ soluz qualitates anime sint in prima specie: z non alie. Unde dicit q̄ prima species z tertia habēt maximam cōuentiā: ita q̄ sicut in prima specie habitus est qualitas de difficili mobilis: z dispositio de facili mobilis: sic in tertia passibilis qualitas est difficile mobilis: sed passio facile mobilis est z ita dicit q̄ hoc nomē habitudo est cōmune ad habitum: z passibile qualitates: sed hoc nomē affectio est similiter cōmune ad dispositionē z passiōēz. Et sic quādo d̄hus dicit: calor: z frigiditas sūt affectiōnes: non intelligit q̄ dispositiones sint: sed passiōes. similiter cum dicit postea: q̄ si multum durēt: poterūt habitudines nominari: nō itelligit habitudines s. habitus. sed passibiles qualitates dicitur. nam hoc nomē habitudo est cōmune (ut dictum est) ad habitus z ad passibile qualitates: z ita dupliciter dici pōt.

Queritur Circa secūdam speciem qualitatis: Utrum naturalis potētia uel impotētia cōstituant vnam speciem? Et videt q̄ non. Nāz cōtraria fm plurimam sunt similia genere: dissimilia

Eadē e
nā quē
tuo simi
z dispos
tio uicū
patur.

lia specie. Sed ista sunt cōtraria: ga videtur q̄ nō cō-
stituit vnam speciem. ¶ Secūdo arguit: species potest
saluari in vno indiuiduo: sed nālis potētia uel potē-
tia nō p̄t saluari in vno indiuiduo: q̄ nō cōstitueret vna
species. ¶ Tertio arguitur sic: Illud q̄ est de essen-
tia rei non est accidēs ei: sed naturalis potētia est de
essentia substātie. ergo non est accidēs: z si non est
accidēs: nō erit in secūda specie qualitatis. ¶ Quar-
to arguitur. Durum z molle sunt in tertia specie qua-
litatis cum inferant passionem sensibus. s. tactui. er-
go non erūt in secūda specie. ¶ Ad hoc dicēdū q̄
naturalis potētia uel impotētia cōstituit vnam spe-
ciem subalternam z non specialissimam: immo sunt
diuerse spēs specialissimae: ita q̄ habent diueras spe-
cies specialissimas sub se. Et differūt plus naturalis
potētia: z impotētia: q̄ habitus z dispositio. Nam
vna z eadez natura dicitur habitus z dispositio. sed
hic vna z eadem natura non dicitur naturalis potē-
tia uel impotētia. Et nota q̄ naturalis potētia: uel i-
potētia sunt substātie mediāte aliquo accidente: ut
nālis potētia mediāte cōplexione partū: in potētia
mediāte paritate partū. ¶ Ad arg^o per hoc p̄ solu-
tio. Ad primum cum dicit q̄ cōtraria sunt similia ge-
nere: dissimilia specie: uerū est dissimilia specie specia-
lissima: sed possunt facere vnam speciem subalternā.
¶ Ad secundū cuius dicitur q̄ species potest saluari in
vno indiuiduo: z naturalis potētia z impotētia
nō possunt. hic dicūt qdā q̄ imo successiue possunt
esse in eodē nālis potētia: z impotētia. Uel aliter q̄
spēs pōt saluari in vno indiuiduo. Uerū est vna spe-
cies spālissima: s. illa nō faciūt vna spēm spālissimā
quare nō ualet. ¶ Ad 3^m cum dicit q̄ nālis potētia,
est de essentia substātie. Dico q̄ tu arguis de natura-
li potētia que est a principijs. sed ego pono nāle po-
tētia uel impotētia que cōsequūtur rōne alteri⁹
accidētis ipsam substātia: z ipsa nālis potētia est
accidēs. ¶ Ad ultimū qd tu obicis de duro z mol-
li. Dico q̄ in quātum durities z mollities inferūt pas-
sionem tactui: sic sunt in tertia specie qualitatis: sed
in quātum in duro est quedam habitudo ad resistē-
dum: z in molli ecōuerio. sic sūt in 2^a specie q̄litatis.

Queritur Circa tertiā spēm qualitatis. Utrū
passio sit eius tertiā spēs? Et videt
q̄ non. Nam per se est p̄dicamētū: ergo nō est in ter-
tia specie q̄litatis. ¶ Preterea 2° arguit: Passio est in
p̄ma specie: ut rubedo: ergo nō est in 3^a. ¶ 3° arguit
sic: fm passionē nō dicimur quales: ut dicit in lra: er-
go passio nō est q̄litas. Similiter ipse ponit passionū
alie aie: alie corpis. Cōtra. aia cum sit simplex: nō po-
test esse subiectū alteratiōis: ergo cū q̄litas alterent
nō erit subiectū qualitātū: z per cōns nec aliqua erit
passio aie. ¶ 4° arguit: Ipse auctor inuuit diuisionē
q̄litatis per qualitātē aie z corpis: z ideo diuersoz
generū diuerse debēt esse differētie: z ita nō diuidet
q̄litas per q̄litātē anime z corpis. ¶ Ad hoc dicē-
dū q̄ passio est de tertia specie qualitatis. Et dicitur
passio qualitas que nascit ab aliqua passione: uel in-
fert passionē. Unde passio fm q̄ qdam effect⁹ est pro-
grediens imediate ab actione: sic est p̄dicamētū per
se: sed put mediate. p̄cedit ab actione sic ut relinqua-
tur color uel aliqd tale sic est passio in tertia specie. p̄
ut infert passionē: uel ut causat a passione: z put ab-
solute cōsiderat. sic est in prima specie (ut dicit qdā)
¶ Ad primū argumētum qn dicit q̄ passio est pre-
dicamētum per se. Patet quomodo hoc sit uerum z
z quomodo non. ¶ Ad 2^m cum dicit q̄ sit in prima

specie: uerū est dicūt quidā: sed diuersimode ut di-
ctum est. Alij dicūt q̄ nō ponit in p̄ma specie: s. ut
uisum fuit prima species z tertia magna habet cō-
ueniētiam: ita q̄ passio z dispositio vna nomen cō-
mune habēt. s. affectio (ut supra dictū est). ¶ Ad ter-
tium iam patet q̄ quales dicimur in quātum durat
illa passio: z si per annū durent: per annū dicimur q̄-
les. ¶ Ad 4^m dicēdū q̄ vult p̄s p̄ de aia. accidētia
sunt totius coniuncti: vnde accidētia in hoīe sunt in
subiecto: z non in aia: nec in corpe: sed quedam acci-
dētia sunt rōne aie: quedā rōne corpis. fm oīa insunt
toti hoī: ita q̄ homo est subiectū. Unde cuz dicimus
qualitātū alia aia: alia corpis: non est aia subiectū
illius qualitatis: sed est causa efficiens: ita q̄ dicit ista
diuisio qualitātū per qualitātē aie z corpis: z per
causam efficiētē. Et per hoc patet solutio ad hoc
qd tu dicas: q̄ aia nō pōt esse subiectū alteratiōis
uerū est se sola: sed in toto homine bene pōt: ut uisus
est. ¶ Ad aliud patet similiter q̄ alio modo diuidit
actio per actionē anime z corpis: z alio modo qua-
litas: quare non ualet.

Quia Quæsitum fuit de alijs speciebus qualita-
tis: queritur circa quartam. Et videtur q̄
male dicat cum dicit q̄ quarta species est forma z si-
gura cōstans circa aliqd. Nam illud quod conuenit
substātie z accidētī non debet poni in quarta specie
qualitatis: sed forma cōuenit tam substātie q̄ accidē-
ti. nam forma diuiditur per substātialem z accidēta-
lem. ergo forma non erit de quarta specie qualitatis
Et si tu dicas q̄ forma ista uel ista in cōi ad substan-
tialem z accidētalem non ponitur in quarta specie
qualitatis: sed forma accidētalem. Cōtra. nam forma
accidētalem similiter est in p̄ma specie z secūda z ter-
tia: ergo non appropriabit quarte speciei ut videt.
¶ Secūdo arguit: Illud qd est quātitas: non debet
esse in quarta specie qualitatis: sed figura est quanti-
tas. Nam figura est que termino uel terminis claudi-
tur uel continetur. ergo non erit qualitas. Et si tu di-
cas q̄ alio modo est figura quātitas. alio modo q̄li-
tas: quia illa figura que est qualitas causatur a figu-
ra que est quātitas. Contra. dicit p̄s in libro phy-
sicorum: q̄ ex non substātijs non sit substantia: ergo
ex nō quātitatibus non sit qualitas: z sic ex figura
que est quātitas: non fiet figura que est q̄litas. ¶ Ul-
terius in littera dicit. Amplius rectitudo z curuitas
addit cum dicit amplius. ergo non sufficit hoc. s. for-
ma z figura ad quartam speciem ut videt. ¶ Ad hoc
dicēdum q̄ bene ponit istam quartam speciem. Unde
nota q̄ rerum quedā sunt naturales: quedā mathe-
maticæ: res naturales sunt subiecte motū z mate-
rie ut homo: res mathematicæ sunt abstracte a mo-
tu z a materia fm intellectū: non tñ fm eē. res nāles
habēt suas dispositiones z formas qualitates de p̄-
ma z secūda z tertia specie qualitatis. res mathe-
maticæ habēt suas dispositiones z formas qualita-
tes de quarta specie. ¶ Ulterius nota q̄ rerum ma-
thematicarum quedam sunt simplices ut linea: que-
dam cōposite ut triāgulus. Dispositiones simpli-
ciū dicūtur forme: ut rectitudo. Dispositiones cōpo-
sitarum dicūtur figure. Alio modo assignatur diffe-
rētia inter formam z figurā: sed in idem redit. Et di-
citur q̄ qualitas que confegtur quātitatē cuiuslibet
partis dicit esse forma: si ratione extremitatū tm: sic
dicitur figura ut triāgulus. ¶ Ulterius nota q̄ fi-
gura vno modo notat tātū spatium inclusum. linea:
ut circulus. lineis ut triāgulus: z sic de alijs. Alio mo-
do

do dispositionem linearum includit. et non illud spatium: et sic uno modo est quantitas: alio modo est qualitas. Unde primo modo in quantum nominat spatium inclusum sic dicitur quantitas in qualitate: sicut subiectum in sua dispositione. Sed secundo modo figura dicitur qualitas in quantitate: sicut dispositio in subiecto. Per hoc patet solutio ad argumenta. ¶ Ad primum cum dicitur: quod illud quod est commune substantie et accidenti non debet poni in aliquo predicamento. Concedo. Sed forma in altera significatione prout accidentalis est: bene potest poni in quarta specie qualitatis. Et cum tu dicis quod illa accidentalis est in prima specie iam patet: quod diversimode. Nam qualitas accidentalis de quarta specie est dispositio rerum mathematicarum: sed qualitas accidentalis de prima specie: secunda et tertia sunt dispositiones rerum naturalium. ¶ Ad secundum cum dicis quod figura est quantitas: ergo non qualitas. Nam patet quod alio modo est quantitas: et alio modo est qualitas: quia prout causatur a quantitate. Et cum tu probas quod non: quia sicut ex non substantiis non fit substantia: sic etiam ex non qualitatibus non fit qualitas: et ita ex non quantitate non fit qualitas. ¶ Dicendum quod ex non substantiis non fit substantia: ita quod illud non substantia sit altera pars substantie. Similiter ex quantitate non fit qualitas: ita quod illa quantitas sit altera pars qualitatis: sed tamen bene potest causari qualitas a quantitate. ¶ Ad ultimum dicendum quod cum dicitur philosophus: Amplius rectitudo et curvitas. Illud amplius non addit: sed expositivum tenetur: ita quod ponit exempla de forma cum dicitur: rectitudo et curvitas. De figura cum dicitur: triangulus. Et sic de alijs speciebus figure similiter.

Queritur De hoc quod dicit auctor quod asperum et lene non sunt qualitates. Contra. Illud quod infert passionem alicui sensui est qualitas. sed asperum et similia passionem inferunt tactui: ergo huiusmodi sunt qualitates. ¶ Secundo arguitur sic: Ipse dicit quod asperum et lene non sunt qualitates sed positiones. Nam videntur quadam positionem partium monstrare. sic ergo videtur quod durum et molle similiter significant quadam positionem partium: et hoc non obstante sunt qualitates: ergo et illa similiter ut videtur. ¶ Ad hoc dicendum quod asperum et lene et similia diversis rationibus possunt esse quantitates: qualitates: et positiones. Nam in eo quod habet partes: cum de ratione quantitatis sit habere partem et partem: sic talia sunt quantitates. In quantum autem significant quadam ordinationem partium sic dicuntur positiones siue situs. Sed prout inferunt tactui passionem et dicunt quadam dispositionem causatam ex illa ordinatione: sic sunt qualitates. Et quia primo et principaliter talia sunt imposita ad significandum talem ordinationem partium: ideo primo et principaliter positiones dicuntur. Et propter hoc dixit superius philosophus quod non sunt qualitates sed positiones quantum ad suum principale significatum: sed tamen quantum ad illud quod secundario dicuntur possunt dici qualitates. Et propter hoc auctor sex principiorum dicit quod sunt qualitates: et hoc est verum: diversis tamen rationibus.

Queritur De sufficientia specierum qualitatis quare sint tot et non plures. Et cum hoc queritur: Utrum motus sit qualitas? Et videtur quod non. Nam illud quod reperitur in quolibet predicamento non est predicamentum: sed motus reperitur in quolibet predicamento: quia tot sunt species motus quot sunt species entis: ergo motus non est qua-

litas. ¶ Secundo arguitur sic. Dicit philosophus: quantum motus est quantitas per se. ergo si est quantitas per se non erit qualitas.

Oppositum Dicit auctor sex principiorum: et dicit quod motus sit qualitas.

¶ Ad primum cum queris de sufficientia speciei unum. Dicendum quod multipliciter datur sufficientia qualitatis. Unomodo sic: quod omnis qualitas est dispositio substantie: aut ergo est dispositio substantie in quantum corporea: uel in quantum animata: si primo sic est quarta species. si vero in quantum animata: aut in quantum est animata anima vegetativa: sic est secunda species: aut sensitiva: sic est tertia. aut intellectiva: et sic est prima. Alio modo accipitur sufficientia sic: Omnis qualitas aut exercetur per motum aut non: sic est quarta species qualitatis. Si sicut aut non: sic est ratio principij. aut termini. Si principij: sic est secunda species. Si termini: hoc est dupliciter. Aut immediate: aut mediate. Si immediate sic est tertia species. Si vero mediate: sic est prima. ¶ Alio modo accipitur sufficientia sic. Accidentis habet esse in subiecto: nunc autem ipsa substantia in qualitate: uel sub qualitate potest uno modo comparari ad qualitatem in quantum habet rationem perfectibilis: et sic est ipsa qualitas. uel habet rationem perfectibilis: et sic est prima species. Alio modo potest considerari in quantum ipsa substantia sub qualitate habet se in ratione principij actiui: et sic est secunda species. ¶ Tertio modo ut ipsa substantia se habet in ratione transmutationis: et sic est tertia species. Alio modo ut ipsa substantia sub qualitate habet se in ratione terminatiui: et sic est quarta species: sed substantia potest perfici qualitate complete: uel incomplete. Si incomplete: sic est dispositio. Si complete: sic est habitus. Similiter sub ratione principij potest se habere complete: uel incomplete. Si complete: sic est naturalis potentia. si incomplete: sic est naturalis impotentia. Et similiter sub ratione transmutationis et terminatiui potest se habere dupliciter. scilicet complete et incomplete: et propter hoc nominat quilibet speciem qualitatis duobus nominibus. ¶ Ad aliud autem quod postea queris: Utrum motus sit qualitas. Dicendum quod sic. et ratio est. Nam omne quod est subiectum sensus est de tertia specie qualitatis. sed motus est subiectum commune sensus. Nam (ut vult philosophus secundo de anima. de motu et quies sunt sensibilia communia: ergo sunt de genere qualitatis in tertia specie. ¶ Secundo probat hoc idem. Contra. Varietas solum reperitur in qualitate: et in illis que causantur a qualitate. sed in motu est contrarietas: ut dicit philosophus in postpredicamentis. ergo oportet quod motus sit qualitas: et hoc est verum. ¶ Ad argumenta in oppositum dicendum. Ad primum cum dicitur. Illud quod recte. Concedo. Et cum tu dicis quod motus recte. Dico quod non. sed est quedam via ad alia predicamenta. nam omnia consequuntur per motum: uel primo et per se: uel ex consequenti: sed tamen secundum sui essentiam est in tertia specie qualitatis. ¶ Ad secundum cum dicitur philosophus: 5° meta^o. quod motus sit quantitas per se. intelligit philosophus quod quantitas per se est causatiua. id est motus causat quantitatem per se. scilicet rebus: quod est figura motus. ¶ Consequenter queritur de hoc quod dixit philosophus superius capitulo de qualitate. quod genera dicuntur ad aliquid: et species non: ut scilicet dicitur ad aliquid: sed grammatica non. Contra. Genus est tota essentia specierum: ergo si species non dicuntur ad aliquid: ergo nec genus: uel si genus: ergo species. ¶ Secundo arguitur sic. Dicitur est in antepredicamentis quando alterum predicatur de altero: ut de subie-

Asper et lene uariis rationibus potest esse in diuisio predicamentis.

Quo in lig. et di. cu. phil. sophi. q. motus. quanta. per se.

eto: quecūq; de predicato dicuntur omnia de subie-
cto dicuntur. ergo cum sciētia dicatur de grāmatica:
si sciētia dicatur ad aliqd: z grāmatica dicatur ad ali-
quid. ¶ Ad hoc breuiter est dicēdū q; relatio est pre-
dicamentum z non relatiuum. Unde relatio non po-
test poni in diuersis generibus: relatiuum autem pot.
¶ Sed nota q; dupliciter dicitur relatiuum. Uno mo-
do pot dicitur relatiuum qd primo z principaliter impo-
nit ad significandum respectū: z ex consequētī signifi-
cat rem: supra quam fundatur ille respectus: z tale nō
ponitur in diuersis predicamentis: sed est aliud quod
primo z principaliter significat rem que est alterius
predicamenti: z ex consequētī significat illum respectū
sic potest esse sciētia. Nam sciētia ultra suū subiectū
in quo est: potest habere respectū ad suam causam:
ut ad scibile: z fm illum respectū dicitur relatiuum: er-
go dices tu q; similiter grāmatica cum sit de sermo-
ne poterit habere respectum ad illum: z respectu il-
lius erit relatiuum. Et ita tam bene poterit dici species
ad aliqd sicut genus. Ad hoc poterit dici duobus mo-
dis. vno modo ut supra dictum est: oē accidēs habet
respectum ad subiectū: z per istam cōparationē nō
dicitur relatiuum: sed quādo ultra illaz habet depē-
dentiam ad aliqd: uel ut ad causas: uel aliter: z sic
sciētia qd est genus habet illum duplicē respectum:
sed illa que sunt species: ut grāmatica z arithmetica
cōparatur solum ad subiectum. nam accidētia indi-
uiduant fm indiuiduationē subiecti: z ideo acciden-
tia illa que sunt indiuidua: z sunt circa singularia nō
cōparantur ad aliqd nisi ad subiectū. Quia ille spe-
cies uel singularia ad aliqd non dicuntur: sed genera
ut sciētia ultra subiectū in quo sunt ad aliqd possunt
(ut visum est) cōparari. quare relatiua etiaz dici pos-
sunt: non relatiua fm esse: sed fm dici. Uel pot dicit q;
etiam lz grāmatica z logica ultra subiectum in quo
sunt animam habent cōparationē ad illud de quo
est hoc non est in quātum species: sed in quātum ge-
nus: ita uult dicere q; grāmatica non dicitur alicui
grāmatica: sed dicitur grāmatica alicuius sciētia. Et
ita patet qualiter sit intelligēdum illud: q; genera di-
cuntur ad aliquid. species uo non. Et similiter patet
quare id quod per se est in vno genere: per aliquod
sup additum potest dici relatiuum: z in genere relatio-
nis: non tamen fm sui essentia: q; ut dicit Arist. in li-
bro primo posterior. diuisiones predicamentorum
sunt impermixte. Et per hoc patet solutio ad argu-
mēta. ¶ Ad primū cum dicit q; genus dicit essentia
speciei. Dico q; uerum est: z ideo in quocūq; predi-
camento ponit genus fm essentia. in eodē etiam ponit
species: z cōuerso: tamē aliquando. ppter respec-
tum sup additū potest genus poni z dici ad aliqd:
dato q; species non dicatur: per hoc idem ad aliqd
patet solutio.

Recipit autē agere z pati contrarieta-
tes: z magis z minus.

Hic auctor determinat de actio-
ne z passione. Secū-
do de situ z alijs. Secūda ibi dicitur est au-
tē. ¶ Primo in duas. Primo ponit duas p̄betates cō-
munes actiōis z passionis. Secūdo declarat illas p̄-
prietates. Secūda ibi [calescere enim]. Hec secūda
in duas fm q; duas p̄prietates declarat. P̄ia est ha-
bere cōtrariū. secūda est suscipere magis z minus. se-
cūda ibi [Et magis z minus]. Sequitur illa pars [di-
ctū est autē]. z habet duas. Primo determinat de si-
tu. Secūdo excusat se: z expedit de alijs predicamen-

tis. Secūda ibi [De reliquis autē]. Hec est diuisio le-
ctionis. ¶ Exponēdo igitur dicit auctor q; facere z
pati. i. actio z passio habēt cōtraria. Et intēdit talem
rationem. Calescere z frigidum facere sunt contra-
ria: z calefieri: z frigidum fieri sunt cōtraria: sed cale-
facere est actio: z frigidum facere calefieri passio: z fri-
gidum fieri: ergo actio z passio habent cōtraria in-
formando rationem maiorem ponit in littera.

¶ Calescere enim ad frigidum facere cōtrariū
est: z calefieri ad frigidū fieri: z delectari: z cō-
tristari. Quare suscipiūt recipit cōtrarietates z
magis z minus. Est enīz calescere z magis z
minus: z calefieri magis z minus: z cōtristari
magis z minus. Suscipiūt ergo magis z min⁹
agere z pati. De his itaq; tanta dicuntur.

¶ Hic declarat aliam proprietatem. s. q; actio z passio
suscipiunt magis z minus: z intēdit talem rationē.
Calescere: z frigidum facere suscipiunt magis z mi-
nus: z calefieri z frigidum fieri: sed calescitio est
actio: z calefieri passio: ergo actio z passio suscipiunt
magis z minus: z uidet q; calescere dicit suscipere
magis z minus ex hoc: q; vn⁹ ignis magis calescit
q; alter. Nam q; maiorem habet virtutem: ut ignis:
carbo: magis calescit q; flāma. ideo dicit magis: q;
eodem igne vnum corpus potest magis calefieri q;
aliud: z ita suscipiunt magis z minus: z de actione z
passione tot z non plura dicuntur.

¶ Dicitur est autē de situ in his que ad aliqd sunt
q; denominatiue a positionibus dicitur.

¶ Hic auctor excusat se de situ: z dicit q; de situ dicitur
est in predicamento relationis: ubi dicit q; sedere z sta-
re dicitur denominatiue a positionibus: z etiā p̄mo fuit
dictū q; sit⁹ est ut sedere: stare: z hec sufficiant de situ.

¶ De reliquis autē. i. q; ubi: z habere: eo q; ma-
nifesta sunt: nihil de his aliud dicit: q; que in
principio dicta sunt: quia habere quidē signifi-
cat calciatum esse: uel armatum esse. ubi autem
in loco esse quando ut heri: z alia huiusmodi:
que de his dicta sunt. De p̄positis itaq; generi-
bus dicta sufficiant.

¶ Hic excusat se de alijs: z dicit q; de reliquis. s. quan-
do ubi: z habere: eo q; manifesta sunt: nihil dicitur.
Et glosant quidam manifesta. i. immanifesta per cō-
trarium. nam multum est occulta natura eorum. Et
alii dicunt q; ita sunt manifesta in suis causis. i. in ali-
is predicamentis: de quibus supra dictū est. Et sic suf-
ficiant que dicta sunt ibi zc.

¶ De postpredicamentis.

Conpositis opponi solēt dicēdū est.
Dicitur enim alterum alteri opponi
quadrupliciter: aut ut ad aliqd: aut
ut cōtraria: aut ut priuatio z habit⁹:
aut ut affirmatio z negatio. Oppo-
nitur autem vnūq; istoz ut sit figuratim di-
cere itaq; relatiua: ut duplū dimidior: ut cōtra-
ria: ut bonum malo: fm priuationem z habi-
tum: ut cecitas visui: ut affirmatio: z negatio:
ut sedet non sedet.

Superius Auctor dixit de p̄dicamentis: hic
intēdit determinare de postpre-
dicamentis. Et diuiditur in duas. Primo dat inten-
tionem suam. Secūdo p̄sequitur. Secūda ibi [Dicit
enīz]. Hec secūda in q; fm q; q; sunt postpredi-
camēta. Secūda ibi [Prius]. Tertia ibi [Simul]. Quar-
ta ibi [Motus]. Quinta ibi [Habere]. Prima in du-
as. Nam primo diuidit oppositionē. Secūdo p̄seq.

Quōstel
hcat ge-
nera di-
cuntur ad
aliqd: spe-
cies uo nō.

Liber

tur de mēbris. 2° ibi Opponit aut. Hec 2° in duas. p̄
p̄sequit in ḡiali. 2° in sp̄ali. 2° ibi q̄cūq; igi. Hec 2°
in duas. Nā p̄ determinat de sp̄eb^o oppositis absolu
te. 2° cōparate. 2° ibi Qm̄ aut̄ priuatio. Prima in q̄
tuor. Nā p̄ determinat de relatiue oppositis. 2° de cō
trarijs. 3° de priuatiue oppositis. 4° de d̄ictorie op
positis. 2° ibi Illa v̄o. 3° Priuatio. 4° Nō est au
tē. Prima in tres. nā p̄ diffinit relatiue opposita. 2°
declarat. 3° eludit. 2° ibi Ut duplū. 3° Quēcūq; er
go. Sequitur illa pars Illa v̄o. z̄ h̄et duas. Nam p̄
cōparat cōtraria ad relatiue opposita. 2° iter se. 2° ibi
Quēcūq; v̄o. Hec 2° in duas. nā p̄ inuit diuisione.
q̄ prior̄ alia sunt mediata: alia imediata. 2° declarat.
2° ibi Ut egritudo. Hec 2° in duas. Nā p̄ declarat
primū mēbrū. 2° aliud. 2° ibi Quorū autē. Hec 2° in
duas. Nā p̄ recitat mēbrū: z̄ ostēdit que sunt tria me
diata. 2° declarat quō illa est mediata. 2° ibi Non est
autem. Sequitur illa pars Priuatio. z̄ h̄et du
as. Nam primo ostēdit que opponuntur priuatiue.
Secundo cōparat. Secūda ibi Priuari v̄o. Prima
in duas. Primo diffinit. Secūdo declarat. Secūda
ibi Priuari v̄o. Illa pars Priuari v̄o. diuidit in
duas. Nam primo cōparat priuatiue opposita in cō
cretionē ad ipsa in abstractione. Secūdo ad priuati
ue opposita in abstractione. Secūda ibi Priuatio
enim. Prima in duas. Primo cōparat ea penes dif
ferētiam. secūdo penes cōueniētā. Secūda ibi Op
posita quidez. Sequitur illa pars Non est autem.
z̄ h̄et duas. Nā primo cōparat cōtradictorie op
posita: que sunt sub affirmatione z̄ negatione: ad af
firmationem z̄ negationē penes differētiam. secūdo
penes cōueniētiam. Secūda ibi Nam z̄ in his. Hec
est diuilio lectionis z̄ c. Ad primam partem sic p̄
cedit. Debes scire q̄ postpredicamēta supponitur in
quolibet predicamēto. Nam in quolibet predicamē
to uere est oppositio z̄ inter species oppositas: z̄ in
quolibet predicamēto genus est prius suis speciebus
z̄ similiter species sunt simul sub genere. Similiter
reperitur in quolibet predicamēto motus uel per se
uel per accidēs. similiter in quolibet predicamēto
genus habet species uel differētias in potētia. Aliquā
enim substantia habet omnia predicamēta accidenta
lia: z̄ ipsa accidentalia habētur. Dicit ergo q̄ vnū dici
tur opponi alteri quadrupliciter. i. quatuor modis:
uel relatiue: uel cōtrarie: uel priuatiue: uel cōradicto
rie. declarat dices: quomodo opponit vnū quodq;
istorum ut sit figuratum. i. exēplariter dicere ut relati
ua duplum z̄ dimidium: ut cōtraria sicut albus z̄ nē
grum. ut priuatiue opposita: sicut uisus: z̄ cecitas. tā
q̄ cōradictorie opposita: ut sor. sedet: sor. nō sedet.
Quēcūq; igi ut relatiua opponuntur ea ipsa
que sunt: oppositorū eē dicuntur aut quolibet ali
ter ad ea ut duplū: hoc ipsum qd̄ est alteri^o dicit
alicui^o enim duplū dicit: sed z̄ disciplina disci
plinato tanq̄ relatiue opposita est: z̄ dicit disciplina
ipsa qd̄ est disciplinatus: sed z̄ disciplinatus
ipsus qd̄ est ad oppositū dicit ad disciplinam.
Disciplinatum enim aliquo dicimus disciplina
disciplinatus. Quēcūq; ergo opposita sunt tan
q̄ ad aliquid ea ipsa que sunt oppositorū dicun
tur: aut quomodo libet ad se inuicem.
Hic p̄sequit de relatiue oppositis dicens: q̄ relatiue
opposita sunt q̄cūq; ea que sunt dicuntur alioz. i. ad
aliud sub bitudine genitiui casus: uel quolibet aliter
i. in alijs casib^o: disciplinatus: disciplina disciplinatus.
Illa que sūt relatiua dicunt qd̄ q̄ non sunt relatiue

opposita: nisi accipiant respectu eiusdē. Declaro: iste
est p̄ illius: ergo nō est fili^o ei^o. Alij dicūt q̄ sunt etiā
relatiue opposita: quādo se cōsequuntur: ita dicit ip
si dicēdo duplum dimidij duplum: sunt relatiue op
posita. Et quādo eis obicit q̄ oppositum nunq̄ se
cōsequitur. Uerum est: nisi de illis oppositis: quorū
vnū depēdet ad aliud. Sed meli^o dicitur primomō. Po
stea cōcludit cū dicitur quēcūq; ergo. z̄ patet qd̄ dicit.
Illa v̄o que ut tria ipsa quidez que sunt nul
lo modo dicunt ad se inuicē. tria v̄o sibi inuicē
dicunt. neq; enim bonū bonū mali dicit bonū
sed trium. nec album nigri album: sed trium.
Quare differūt iste oppositiones ad inuicem.
Hic determinat de cōtrarijs per cōparationem ad
relatiue opposita dices: q̄ illa que sunt cōtraria: hoc
ipsum q̄ sunt nō dicuntur ad inuicem: sicut faciunt re
latiue opposita. nam duplum dimidij dicit: sed cō
traria non dicunt ita aliorū: sed dicuntur ad inuicē cō
traria: nec malum non dicit bonū malum: sed dicitur
malum bono contrarium. similiter in alijs. quare cō
cluditur q̄ differūt ad inuicem ille oppositiones.
Quēcūq; v̄o priorū sunt taba: ut in qb^o nata
sunt fieri: z̄ de qb^o pdicantur necessariū sit alte
rum eoz inesse: inibi medium eoz est. Quorū
v̄o non est necessariū alterum inesse: horum
omnium aliquid est medium.
Hic determinat de cōtrarijs: inuicēdo uel ponēdo
diuisione cōtrariorū: z̄ dicit q̄ quēcūq; cōtrarioz
sic se habēt q̄ necesse est alterum inesse illi de quo p̄
dicantur: uel in quo apta nata sunt fieri illorū nihil est
medium: sed quādo nō est necesse alterum illorum
in esse: ideo illorum est aliquid medium.
Ut languor z̄ sanitas in corpore aialis habēt
natura fieri: z̄ necessariū est alterū esse aialis
in corpore uel languorē: uel sanitatē. Sz̄ z̄ par z̄
impar de numero predicantur: z̄ necessariū est
alteram eorum in numero efficiant abundans
aut perfectum: z̄ nihil est in medio eorū: neq;
inter languorem z̄ sanitatem: neq; inter abun
dantem z̄ perfectum.
Hic declarat primū mēbrum. i. q̄ quēcūq; in se ha
bēt qd̄ necesse est alterum illorū inesse subiecto illo
rum nihil est medium. Nam languor z̄ sanitas apta
nata sunt esse in animali: z̄ necesse est alterū inesse ani
mali. Et ideo istorum nihil est medium quātum ad
naturales. nam non est animal quā sit ibi humorū
oportio uel impropozio: sed quātum ad medicos
est aliquid medium. Nam medicus dicit q̄ san^o est
qui potest opera sanū: nec talis potest in opera egrī.
eger v̄o cōtra se habet. Sed tamen est aliquis qui ne
q; perfecte potest in opera egrī: neq; p̄fecte potest in
opera sanū. Et ideo fm̄ medicos cadit medium: sed
quātum ad naturales non (ut uisum est.) Similiter
declarat in alijs: sicut par z̄ impar est necesse alterum
illorum inesse numero. ideo sunt cōtraria imediata.
similiter perfectus z̄ abundans impar nō addit supra
parem vnica unitatem.
Quorum v̄o nō est necessariū alterū inesse
subiecto: eoz aliqd̄ est mediū: ut nigrū: z̄ albū
in corpore natura habēt fieri: z̄ non est necesse
alterū eorum inesse in corpore. nō enim omne
corpus aut album aut nigrū est. Sed z̄ prauū
z̄ studiosum predicantur quidē de homine z̄
de alijs multis. sed nō est necessariū alterum
eorū inesse illis de quib^o predicantur. neq; enī
omnia uel praua: uel studiosa sunt. sed est horū

aliquid medium. albi quidē ⁊ nigri. fuscum ⁊ pallidum: ⁊ genūq; alij sunt colores. prauū vō ⁊ studiosū: qđ neq; prauū: neq; studiosum est. In aliquib; itaq; medijs nomina posita sunt ut albi ⁊ nigri: fuscū: ⁊ pallidū. ⁊ quicūq; hi; alij colores. In aliqb; aut nota qđē medio assignare idoneū nō est: s; per utrorūq; summoꝝ negōnē: qđ mediū est determinat: ut qđ neq; bonū est: neq; malū: neq; iustū: neq; iniustū.

¶ Hic declarat secundum mēbrum. s. que sunt cōtraria mediata. ⁊ iterat illud quod dixit: qđ quando ita est: qđ non est necesse alterum inesse subiecto: illorum est aliquid medium ut album ⁊ nigrum: non est necesse alterum illorum inesse corpori. Et ideo istorum est medium. Similiter prauum ⁊ studiosum sunt huiusmodi: ⁊ bonum ⁊ malum: qđ non est necesse illorū alterum inesse subiecto. semper: ⁊ ideo istorum est aliquid medium: ut albi ⁊ nigri media sunt. fuscum ⁊ pallidum: istis medijs nomen est impositum: sed quibusdam medijs non est nomē impositum. ideo in illis talibus debemus nominare per abnegationem utriusq; extremorū. Quedam littera ponit suorū ibi qđ idē est qđ extremorū: ut mediū iter albū ⁊ nigrū dicit illud qđ nec est album nec nigrum: ⁊ sic de alijs.

¶ Prūatio vō ⁊ habitus dicuntur qđem circa idē aliqd: ut visio: ⁊ cecitas circa oculum. Inueraliter autē dicere est: in quo natus est: ⁊ fieri habitus. circa hoc idē dicit utroq; eorū fieri. Prūari enī dicimus vñū quodq; habitus susceptibilitatē: quādo is in quo natus est inesse uel quādo illud natus est habere: nullo modo habet. Edentulum enim dicimus non qui nō habet dētes: nec cecum qui non habet visum: sed illum qui quādo debuit habere nō habet. Quedā enī a generatiōe sunt: que neq; dētes: neq; visus hnt: s; nō dicunt edentula: neq; ceca.

¶ Hic primo diffinit prūatiue opposita: dicens qđ prūatiue opposita sunt: que habēt fieri circa idē: ut ⁊ visus ⁊ cecitas circa oculum. Unde dicit ipse in quo habet esse habitus circa hoc habet esse prūatio. Et statim declarat quid est prūari: dicens: qđ prūari dicimus vñū quodq; quando qđ est aptum natus habere ⁊ non habet. similiter nō dicimus qđ catulus ante nonnum diem sit cecus: sed post nonnum diem dicitur si non videat qđ est cecus. Et sic de alijs.

¶ Prūari vō ⁊ habitum habere non est habitus ⁊ prūatio. habitus enim est visus: prūatio vō est cecitas. habere aut visum non est visus: nec cecū esse est cecitas. prūatio enim quedam est cecitas. cecū vō esse prūari: sed nō prūatio est. Amplius si idem esset cecitas: ⁊ cecus esse utroq; de eodē predicaret. sed cecus dī hō: cecitas vō homo nullo modo dicitur esse.

¶ Hic comparat prūatiue opposita in cōcretionē ad prūatiue opposita in abstractione. Et intēdit pbare qđ prūari nō sit prūatio: ⁊ habere habitum nō sit habitus. Et ponit duas rationes ad pbandum illa duo. Primo sic: habere visum non est visus: sed habere visum est habere habitum: ⁊ visus est habitus ergo habere habitum non est habitus. Alia ratio: Cecum esse non est cecitas: sed cecum esse est prūari: ⁊ cecitas est prūatio: qđ prūari nō est prūatio. Prūo ponit in istis rōnib; qđ visus sit hī: ⁊ cecitas prūatio. ⁊ postea ponit maiore in forma: cū dicit in lra habere visum nō est visus. ⁊ cecū eē nō est cecitas: ⁊ statim pbat istā qđ cecū nō est cecitas. nā si cecitas: ⁊

cecū essent idē: tūc de qđcūq; pdicaret vñū de eodē pdicaret ⁊ reliquū: sed hoc est falsum. Nā cecū pdicaret de hōe dicēdo hō est cecus: sed cecitas nō: non male diceret hō est cecitas: qđ cecū eē: ⁊ cecitas nō sit idē

¶ Opposita autē etiam hec videntur esse: scilicet prūari ⁊ habitum habere: quē admodū prūatio ⁊ habitus. modus enim oppositionis idē est. Nam sicut cecitas visui opposita est: sic cecū esse ad visum habere oppositum est.

¶ Superius posuit dīam inter prūatiue opposita in cōcretionē: ⁊ prūatiue opposita in abstractione. Hic assignat cōueniētā. ⁊ dicit qđ cōcreta. s. prūari: ⁊ hēre habitū prūatiue opposita sunt: sicut hī: ⁊ prūatio: ⁊ idē est modus oppositionis. nā sicut visus opponit cecitati: ita ⁊ habere visus opponitur huic quod est cecum esse. ⁊ sic de alijs.

¶ Non autem est id qđ sub affirmatione: ⁊ negatione iacet: affirmatio ⁊ negatio. Affirmatio nāq; est oratio affirmatiua: ⁊ negatio oīo negatiua. Ihoꝝ vō que sub affirmatione ⁊ negatione sunt: nullū est oīo. Dicunt autē hec esse opposita alterutris tanq; affirmatio ⁊ negatio. nāq; in his modus oppositionis idē est. sicut enī affirmatio aduersus negationem opposita est (ut qđ sedet et qđ nō sedet.) sic ⁊ res que sub utroq; posita est: sedere ⁊ non sedere.

¶ Hic itēdit cōparare pdictorie opposita in reb; que sbiacēt affirmatiōi ⁊ negatiōi ad ipsaz affirmatiōnē ⁊ negōnē. Et itēdit p cōparare penes dīas: ⁊ h p tale rōnē. Affirmatio ē oīo affirmatiua: ⁊ negatio oīo negatiua: s; illd qđ est sub affirmatiōe ⁊ negōne nō est oīo affirmatiua uel negatiua: qđ iacet sub affirmatiōe ⁊ negōne nō ē affirmatio p ponit cōclōnē. 2. maiorē cū dicit [affirmatio nāq;]. 3. minorē cū dicit [qđ vō cōcedant]. Hic cōparat penes cōueniētā. ⁊ intēdit qđ res iste que sunt sub affirmatiōe ⁊ negōne ita sūt pdictorie opposita: sic affirmatio ⁊ negō. nā sicut ille due uoces supra sortēs sedet ⁊ for. nō sedet sunt pdictorie opposita: ita ⁊ res que sunt sorte sedere ⁊ non sedere. nā modus oppositionis est idē utrobq; in reb; sicut in affirmatione ⁊ negatione rē.

¶ Quoniam autē prūatio ⁊ habitus non opponuntur: ut ad aliqd manifestus est. Neq; enim visus dī hī ipm qđ est oppositū. visus enim nō est cecitatis visus: nec alio ullo modo ad ipsum dicitur. Similiter autē neq; cecitas dicitur visionis cecitas: sed prūatio quidem visionis dicitur. cecitas vō visionis non dicitur.

Superius Definuit pbs de sp̄b; oppositiōis in se ⁊ absolute. hic itēdit de ipsis definire cōparate. Et diuidit in tres. nā p cōparat prūatiue opposita ad relatiue opposita. 2. cōparat prūatiue opposita ad rīa. 3. cōparat pdictorie opposita ad oīa alia. 2. ibi qm at nec rīa. 3. ibi qđ cūq; vō tanq; affirmatio ⁊ negatio. 1. p i duas s; duas rōnes. 2. ibi [ampli]. Illa pā qm. diuidit in duas. nā p ponit 2. pseq; 2. ibi rīoꝝ enī. Hec 2. i duas s; duas rōnes. 2. ibi [ampli] in rīis. 1. p i tres. nā p ponit maiorē ⁊ declarat. 2. ponit minorē cū declaratiōe. 3. ponit cōclōnē. 2. ibi [in prūatiōe aut]. 3. ibi vñ pā lā est. 1. p i duas. p declarat vñā ptē. 2. alia. 2. ibi qđ rū vō aliqd est. Et hec 2. in duas. nā p declarat illd mēbrū. 2. vificat qđdā dictū p exceptionē. 2. ibi [isu per at ⁊ eoz]. Segt illa p [ampli]. ⁊ diuidit i duas nā p ponit maiorē. 2. minorē. 2. ibi [uerū i prūatiōe.]

Prima in duas. p. ponit maiore. 2. pbat qd dā dicitur. 2. ibi prau. eni ad. Segit illa ps[qdūqz vo.]z hēt duas. nā p cōparat dīctorie opposita ad oīa alia. 2. ponit p. p. tates dīctor. 2. ibi dīctū aut. p. i duas. nā p. ponit. 2. p. seqt. 2. ibi in solis eni.] hēc 2. i tres. nā p. ponit dīctaz iter dīctorie opposita: z iter oīa alia. 2. declarat. 3. p. cludit. 2. ibi nēqz in his q. ad aliqd fut.] 3. ibi qre in his solis. p. in duas. p. declarat p. tene. gatiua. 2. affirmatiua. i. p. declarat q. in nullis alijs sit uerū alterū eē uerū: alterū fallū. 2. declarat q. i dīcto. rie oppositis sit necesse alterū eē uerū: alterū eē fallū. 2. ibi in affirmatiōe vo. p. in duas. nā p. declarat in i. cōplexis q. nō est semp alterū uerū: alterū fallū. 2. de. clarat in dīctis cōplexis. 2. ibi uerū maxie.] hēc 2. in duas. nā p. declarat in dīctis. 2. in p. uatiue opposi. tis. 2. ibi in p. uatiōe vo.] hēc est dīctio lectōis. Ad p. mā p. tē sic p. cedit: z ostēdit q. p. uatiue opp. ositanon opponunt ut relatiue opposita: z itēdit talē rōnē. Illa q. opponunt ut relatiue opposita: calīpa q. sūt dīctū: aliqz: aut quōlibet alī ad aliō. s. p. uatiue opposita: calīpa q. sūt: nō dicunt alioz: aut nec quōlibet alī ad ali. ud q. p. uatiue opposita nō opponunt ut relatiue op. posita: maiore d. clarat i. l. f. q. p. uatiue opposita nō di. cūt alioz. nā uisus nō d. cecitatis uisus: z sic d. alijs. Ampli. ad aliqd oīa reciproca dicunt. Quare cecitas si esset eoz que sunt ad aliqd utiqz cō. uerteret ad illud ad qd d. i: sed non uertit: me. qz enim dicitur uisus cecitatis uisus. Hic ponit aliā rōnē: oīa relatiua dicunt ad p. uertē. nā: s. p. uatiue opposita nō dicunt ad p. uertē: q. p. uati. uē opposita nō opponunt sic relatiue opposita. p. ponit maiore. 2. declarat minorem ibi nō eni d. u. y. sus z cecitas uisus.] Quare dicunt ad p. uertē. nā. Qm aut neqz ut dīctā opponunt ea que sūt in p. uatiōe z habitu dicunt: ex his manifestū est. Cōtrarioz enī quoz nihil est mediū: necesse est in qb. nata sunt fieri: aut de qb. p. dīcari al. terū ipsoz inesse semp. Eoz enī nihil est mediū quoz alterū necesse erit inesse susceptibilū: ut in lāguore z sanitate: z abū dātū: z p. fecto: quoz vo. aliqd est mediū: nunqz necesse est oī suscept. p. bili alterū inesse: neqz enī necesse est oī sus. ceptibili cādīdū uel nigrū inesse: neqz frigidū: neqz calidū. hoz enim mediū aliqd nihil p. bi. bet eē. hoz enī erat aliqd mediū quoz nō erat necesse alterū inesse susceptibili p. tēter illa q. bus nāliter vnū inest: ut igni calidū eē: z niuī cādīdū esse: in his enī determinate necessarius est alterū inesse: z nō alterutū cōtingit. nō enī possibile est ignē frigidū esse: neqz niuē nigras. Quare qdē oī susceptibili nō est necessariū al. terū eoz inesse: s. solis qb. nāliter vnū inest: z his determinate vnū: z nō alterutruz p. tingit. Intēdit h. pbare q. p. uatiue opposita nō opponunt ut dīctā: z h. p. ponit p. z statī. p. bat h. z itēdit ibi talē rōnē: Oīa q. opponunt ut dīctā: aut opponunt ut dī. ria mediata: aut ut dīctā imediata: s. p. uatiue opposi. ta nō opponunt ut dīctā mediata: neqz ut dīctā imedi. ata: q. p. uatiue opposita nō opponunt ut dīctā. i. hac rōnē sic p. cedit: qz p. mo ponit maiore. 2. maiore cū de. claratiōe. Dic ergo primo q. illoz dīctoz: q. nū ē neces. se alterum inesse s. bcto: talū nihil est mediū: ut sanū z egrū: s. illoz q. nū nō necesse alterum inesse s. bcto. illoz est aliqd mediū: ut album z nigrum. Et statim qz dixerat q. illoz nō est necesse alterū inesse s. bcto: v. t. i. c. at p. exceptionē dīctēs: q. hoc est uerū: nisi alterū sit a nā

qz tūc necesse est vnū inesse s. bcto. z h. declarat ut igni cali. dū: z sic de alijs. Postea ponit minorem cū dicit In p. uatiōe vo. z habitu nihil horū que di. cta sunt uerū est: nec enim susceptibili semp. cessariū z alterū eoz inesse. Qd enī nāz ad vidē dū nō dū hēt neqz cecū neqz uisū hīs dī: iōqz nō erūt hēc talū dīctoz: quoz nihil est mediū: sed neqz hoz quoz est mediū. necessariū enim est oī susceptibili alterū istoz inesse. Qm enī taz natū fuerit ad hūdā uisōnē tūc: aut cecus: aut hīs uisōnē dī: z eoz nō determinate alterū: s. alterutruz p. tingit. nō enī necessariū est uel cecū uel uisū hīs eē: sed utrū uis p. tingit. In dīctis at qb. ē mediū nunqz necesse est oī susceptibili al. terū inesse: s. q. b. u. s. d. a. z i. his determinate vnū. Un palā ē q. h. z neutz modū tāqz dīctā opposi. ta sūt ea q. sūt in p. uatiōe z hīuī opponuntur. Hic declarat maiore fm q. p. uatiue opposita nō op. ponunt ut dīctā mediata nec mediata. p. q. nō sūt dī. ria imediata. nā dīctoz imediatoz semp. est necesse alte. rū inesse s. bcto: s. de p. uatiue oppositis an tps. dē. m. i. a. tū nō ē necesse alterz eoz i. s. s. bcto. q. nō opponunt ut dīctā imediata sūt nec opponunt ut dīctā mediata. nā in dīctis mediatis nunqz est necesse alterz inesse s. bcto: s. in p. uatiue oppo. sitis post tps. dē. m. i. a. tū: necesse est alterz inesse s. bcto: z h. i. dīctis mediatis sit aliq. ut q. n. alterū inesse a nā: necesse ē alterū inesse: s. certū est dē. m. i. a. t. e. v. n. i. a. q. nō alterū: s. in p. uatiue oppositis p. tingit utrūqz inesse q. p. uatiue opposita non opponunt ut dīctā. Ampli. i. dīctis qdē exite susceptibili: possibi. le est in alterutruz fieri mutationē: nisi alterū ali. cui nāliter sūt ut igni calidū eē. Itaqz qd sanū est possibile ē lāguē: z cādīdū nigrū fieri: z ca. lidū frigidū: z frigidū p. uatiue p. uatiue: z ex p. uatiue s. u. d. i. o. s. u. est posse fieri. p. uatiue enī ad meliores exer. citatiōes deduct: z doctrinas ad modicū ali. qd. z si p. ficiet ut melior sit. Si vo. semp. ul. mo. dicū cremētū sūperit. palā ē q. a. u. t. p. f. e. c. t. e. m. u. t. a. b. i. f. : aut satis multū cremētū sumet. Sēp enīz bñ mobilior ad v. t. u. t. ē sit: uel qd cūqz cremētū sūperit a p. n. c. i. p. i. o. Quare est v. s. i. m. i. l. e. est am. p. l. i. e. s. u. m. e. cremētū: z hoc dū semp. fit. p. f. e. c. t. e. in dīctū habitū restituet nisi forte lōgo tpe. sus. p. e. s. u. m. sit. Uerū in p. uatiōe z hīuī ipse est mu. tationē in alterū fieri. Sed ex hīuī in p. uatiōe fit mutatio. Ad p. uatiōe vo. in hīuī ipse possibile est: neqz enī cecus q. s. factus: rursus uisus: neqz cū esset caluus: rursus comat. fact. est: neqz cū esset sine dē. t. e. n. t. e. s. iterum orti sunt. Hic p. bat p. aliā rōnē. Et intēdit talē rōnē dīctā eidē susceptibili p. n. t. vicissiz vnū post alterū inesse. sed p. uatiue opposita nō p. n. t. vicissiz eidē inesse. q. p. uatiue op. posita nō opponunt ut dīctā. Primo ponit maiore z declarat q. dīctā p. n. t. vicissim inee: nisi alterū sit a nā. Et declarat in qb. min. videt. nā min. v. z q. ex p. uatiue possit fieri studiosū: z tū p. t. qz dicit ipse p. uatiue dē. d. u. c. t. ad meliore exercitatiōe z ad doctrinas an. modi. cū tps. p. ficiet: q. fit melior. z cū modicū cremētū sus. ceptū: manifestū est q. aut p. f. e. c. t. e. m. u. t. a. b. i. f. aut multū cremētū sumet. nisi forte suspēsū sit tpe. i. q. moriat. uel q. dimittat opari. postea ponit minore q. p. uatiue opposita nō possunt vicissim eidē inee. Nā qui fer. uel est caluus: nō erit rursus comatus: nec qui am. b. sit dentes iterū p. t. h. ē. z sic de alijs. Quēcūqz vo. tanqz affirmatiō: z negatiō op. posita sunt. palā est q. nullo p. dīctoz modorū

opposita sunt. In solis enim istis necius est. semp quide aliis eoz ee uerū. aliud aut ee flm. Neqz eni in hris necius est: semp alterū uerū ee: alterū aut falin. neqz i his: q ad aliqd sūt. neqz i hitu: z puatione: ut sanitas z lāguoz hria sūt. z neutrū ipoz neqz uey: neqz flm est. Silt aut z duplū z dimidiū tanqz relatia opposita sūt z nō est eoz alterū: neqz flm neqz uerū. Sz neqz ea q fm puationē z hitū sūt. ut uisio z cecitas. Qūno aut eoz que fm nullā cōplexionem dicunt nūbū uerum est. neqz falsuz. poro oia: que predicta sunt. sine complexione dicuntur.

¶ Hic cōparat hdictorie opposita ad oia. Et pponit pmo q hdictorie opposita nō opponant sic alia. z statū. pbat cū dicit in solis. Et dicit q solū in hdictorie oppositis ē necesse alterū ee uerū. z alterū ee falsū hoc est dictū. sin hdictorijs z nullis alijs. Et p pbat q i nullis alijs. Nā relatiuoz ut duplū z dimidiū nō ē necesse alterū ee uerū z alterū falsuz. Silt neqz hriorū ut albū z nigrū. neqz puatiue oppositoz: ut uisus z cecitas. Et pbat sic ista cū dicit oino. Cū intēdit talē rōnē nullū icōplexoz significat uerū uel falsum. sz qolibet hdictorum est incōplexū. g nullū hdictorū significat ueruz uel falsum. p ponit maiore. 2° miore.

¶ Sz maxie uidebit h tale ptingē in his q fm cōplexionē dicunt hria. sanū nāqz ee soc. z lāguere soc. hriū est. Sz neqz in his necius semp alterū uerū. alterū esse falsū. Cū eni sit soc. erit aliud qdē uey: aliud vō falsū. cū vō nō sit. ambo falsa sunt. neqz eni lāguere neqz sanū ee est uerū. cū oino soc. nō sit. In puatioe vō z hitu cū nō sit neutrū uerū est. cū vō sit. nō erit alterū uerū. hze nāqz uisus soc. ad id qd est cecum ee soc. oppositū est: sicut puatio z hit. z cū sit necessariū nō est alterū uerū: uel flm ee. cū eni nōdū nat° est hze. utraqz falsa sūt. z cuz nō sit oino soc. fla sūt utraqz. z uisū eū hze. z eū cecū ee. In affirmatione vō: z negatioe semp: siue sit siue nō sit: aliud qdē erit ueruz: aliud vō flm. lāguere nāqz soc. z nō lāguere cū ipse sit: palā est q alterū eoz uerū est. alterū aut flz. z cū nō sit silt. lāguere eni: cū nō sit falsuz est. nō lāguē aut uerū. Quare in his solis ppriū erit. semp eoz alterū uerū: alterū autez flm ee. que cūqz tanqz affirmatio z negatio opposita sūt.

¶ Hic declarat in hris cōplexis de qb° magis vī q alterū eet uerū. z alterū falsum. Et dicit q in hris cōplexis: si ipsa res sit semp erit alterū uerū z alterū falsum: ut si soc. sit semp aut hec est uera soc. est san°: aut ista soc. est lāguēs. Si soc. nō sit utraqz erit falsa: z illa soc. est languēs: z illa soc. est san°. silt in puatiue oppositis cū nō sit res utraqz erit falsa ut soc. est cec° soc. est uideō: sed post tps determinatū si res sit: semp ē alterū uerū z alterū falsum: sed in hdictorie oppositis si ueres sit siue nō sit semp altera est uera alia falsa: ut cū soc. nō sit uera est. soc. est nō languēs: falsa autē soc. languet Et sic in hdictorijs z in nullis alijs: est alteruz uerum z alterum falsum.

¶ **Q**ontrariū autē bono qdē ex necessitate malū est. hoc aut palā est: p singuloz iductionē. ut sanitati lāguoz. z iustitie iniustitia. z fortitudini debilitas. silt aut z in alijs. Malo aut aliqñ qdē bonū est: hriū. aliqñ aut malū. Egestati (cū sit malū) supabundātia hria est: cū sit z ipa malū. sz in paucis hoc tale qlibet ispiciet

in plurib° vō semp malo bonum est hriū.

Superius auctor dixit de spēbus oppōnis. hic ad maiore declarationē pōit qdā pprietates hrioz. Et diuidit in. 5. tertia nō est pprietas sz declaratio 2° ut uidebit in finia. 2° ibi [Ampli° hrioz. 3° ibi [Ampli° si ei qd est. 4° ibi [Palā vō est. 5° [necessariū.] hec est diuisio lectionis. ¶ Ad pma pte sic pcedit auctor ponēs talē pprietatē hrioz. dicit q bono semp ē hriū malū z sanitati egritudo Fortitudo hz hriū debilitatē. vñ hrioz semp vñū debet ee boni moris z reliquū puimoris: sed malo ali qñ est malū contrariū aliqñ bonū ut egestati que est qd malū hriū est supabundātia uel pdigalitas que est qd malū. Sz hic dicit auctor in paucis est q malū malo contrarietur. Et si tu obicias tm vnum est contrarium vni. ergo pdigalitas nō habebit duo hria z sic malo poterūt ee hria bonū malū cui° oppositū dicit auctor. ¶ Ad hoc dicit q vni tm vñū est hriū Et cū dicis de pdigalitate. dicendū q pdigalitas z auaritia utrūqz hriant largitati z hoc qz utrūqz deuiat a rectitudine z hētrōnē mali. dico qz plura si sb vna rōnē nō pnt vni hriari. z p h soluit obiciendo

¶ **Amplius vō cōtrarioz nō necessariū est. si alterū est. z reliquū ee. sanis nāqz omnib°. sanitas quidē erit. languoz vō nō. Silt autē. z cuz sint oēs quidē albi. albedo quidem erit. nigredo vō non erit.**

¶ Hic ponit alia pprietatē hrioz. Et dicit q nō est necesse ut si vñū hrioz fuerit i nā q alter. nā oib° a salib° sanis erit sanitas. egritudo at nō. Silt oib° corpib° albis erit albedo. nigredo at nō erit i h idē declarat ibi.

¶ **Amplius si foc. sanum esse. ad id qd est foc. lāguere hrium esse. cum nō sit possibile utrūqz eidē simul esse. nō erit possibile. cū alterū hrioz sit. z reliquū esse. Cū eni sit uerum socra. sanum esse. non erit uerum languere socratem.**

¶ Et hoc iductiue in singulis. Et dicit q socratē languere z socratē sanū ee sunt hria. z nō est pole silt socratē lāguere z sanū ee z sic in alijs erit sanitas in nā z nō egritudo: cū nō sit pole in eē in eodē subiecto. sed uidebit q male dicat. nā in libro ecli z mūdi. dicit pbs. si vñū hrioz fuerit in nā. z reliquuz erit: ut si est calidū opz ee frigidū. ¶ Ad hoc dicit q p h itelligit ibi de primis hris que sunt calidū z frigidū. nā de illis uerū est q nō pōt ee vñū in nā gn sit alterum sed auctor hic itellexit de hris cātis ab illis que a p mis causant: sic sunt albedo z nigredo: vñū taliū potest ee dato q alterū nō sit sic sanitas sine egritudine.

¶ **Palam aut est q circa idē. aut specie. aut genere. naturaliter hnt fieri hria. lāguoz nāqz z sanitas in corpore animalis natura habent fieri. Albedo nāqz. z nigredo simpliciter in corpore. iustitia vō z iniustitia in anima hois.**

¶ Hic ponit qrtā pprietatē dicēs: q contraria habēt esse circa idēz genere: ut sanitas z egritudo circa aīal albedo z nigredo circa corp°: z circa idē specie: ut iustitia z iniustitia circa animam.

¶ **Necessariū est autē omnia hria uel in eodem genere esse. uel in hris generibus. uel ipsa gñā ee. ut albū z nigrū in eodē gñē sunt. color eniz genus eoz est. iustitia vō z iniustitia. in hris generibus sunt illius eni virtus. huius nequitia genus est. Bonū eni z malū nō sunt in ali quo gñē. sed ipsa sunt genera alioz exstia.**

¶ Hic ponit qntā pprietatē hrioz. Et dicit q hria habēt ee sub eodē gñē: uel sub diuersis gñib°: uel pnt

Libor

ipsa eē gñā alioꝝ: sub eodē gñe: ut albedo z nigredo sub colore sub diuersis gñib⁹. ut iustitia z iniustitia, iustitia sub gñe v̄tutū: iniustitia sub gñe v̄tiorū: illa aut sunt gñā alioꝝ: z nō sunt sub gñe ut bonū z malū zc. Sed videt q̄ male dicat qñ dicit: q̄ bonū z malū nō sunt sub aliquo gñe. nā supius fuit dictū: tria sunt que sub eodē gñe ponunt. est dicēdū q̄ bonū z malū si p̄siderent in gñtū dicūt qd moris ut sic nō s̄ sub alio gñe moris: z sic loquit̄ auctor hīc. si aut p̄sideret ut significat̄ tales res nāe sic sunt sub gñe q̄lita tis sub p̄ma specie. Et sic supius locut⁹ fuit de p̄ijs nāe. illa enī sub eodē gñe hnt̄ poni z hoc semper.

Dixit autē alterū altero: dicit̄ q̄drupl̄. p̄mo qdē pp̄rie s̄z tēpus. s̄m qd̄ s̄. antiquus: z senius alter altero dicit̄. In eo enī q̄ tēpus amplius est: z antiquus: z senius dicit̄. Secūdo aut q̄ nō p̄uertitur s̄m subsistēdi p̄ntiam. ut vnus duobus p̄ior est. duobus enī ex̄tib⁹ moꝝ p̄ns est vnū esse. vno autē ex̄istente nō necessarium est duo eē. idcirco non p̄uertitur ab vno p̄ntia: ut sit reliquus. prius vō videt̄ illud esse: quo nō cōuertitur in eo qd̄ est esse p̄ntia.

Tertio vō s̄m quedā ordinē prius dicit̄: quem admodū z in disciplinis z orationibus. nā in demonstratiuis disciplinis est prius z posterius s̄m ordinē. in geometria enī elemēta p̄iora sūt alijs. que describunt̄ per ordinē. sed in grāmatica elemēta p̄iora sunt syllabis. z in orationibus simil̄ p̄hemius prius est narratio: per ordinē. Amplius p̄ter ea que dicta sunt: qd̄ melius est z honorabili⁹. p̄ns nālt̄er eē videt̄. Consueuerūt enī z plurimi honorabiliores z magis dilectos a sc̄ipores dicere apud se. Est qdē hīc z pene alienissimus p̄ior modus. Modi itaq̄ qui dicti sunt de p̄ore fere isti sūt.

Hic

Aut ponit modos p̄ioris. z vidit̄ in duas ptes. p̄ ponit 4^m modos p̄ioris v̄ltatos. 2° ponit vnū modū nō v̄ltatū. 2° ibi [Cr̄ aut.]. P̄ia in 4° p̄nes tot significata p̄ioris. 2° ibi [Secūdo aut.]. 3° ibi [Tertio vō.]. 4° ibi [Ampl̄]. Sequit̄ postmodū illa p̄s [Cr̄ aut.]. Decim̄ duos. p̄ addit̄ alia significatiōe. 2° declarat̄. Qm̄ vō sunt zc. P̄rio igit̄ dicit̄ qd̄ p̄z p̄s alterū altero q̄druplici. vno: nō s̄m tps. Et sic ille qui hēt. xx. annos est p̄ior illo qui hēt. xv. sic de alijs exēplis. Aliomō dicit̄ p̄s qd̄ nō p̄nt̄ s̄m subsistēdi p̄ntia. i. q̄ nō subsistit̄ alī in p̄sequēdo: ut seq̄ hō est. ḡ aial est. nā hō s̄stat̄ aial z nō ecōuerso. nā aial nō s̄stat̄ hōi: q̄ nō seq̄it̄ aial est. ḡ hō est. s̄m vnū est p̄s duob⁹. nā si duo sunt vnū est. s̄z nō vnū est: nō seq̄it̄ q̄ sint duo. Tertio dicit̄ eē p̄s aliqd̄ s̄m ordinē ut in disciplinis. i. in sc̄ijs dem̄stratiuis sic i geometria p̄n^o p̄ora sunt p̄somb⁹. ut oē totū mar^o est s̄m pte. Istud est p̄n^m z in oronib⁹. i. in rhetorica. p̄hemiu p̄cedit̄ tractatū. vñ p̄hemiu est p̄n^m oronib⁹. si mlt̄ in grāmatica littere z syllabe p̄cedunt oronem. 4° mō dicit̄ p̄z illud qd̄ est nobilius. Et hoc declarat̄ nā multū honorabiliores z magis dilectos apud se dicunt̄ p̄ores. Et dicit̄ q̄ ille modus est alienissimus: q̄ nō est modus nāe sed curialitatis. z postea epilogat̄.

Videtur autē p̄ter eos qui dicti sunt alter esse p̄ioris modus. Eoz enī que p̄uertunt̄ s̄m eēntie p̄ntiam. qd̄ alteri quomodolibet causa est. digne p̄s nā dicit̄. qm̄ vō quedā sunt huiusmodi: palā est. Esse nāq̄ hōiem p̄uertit̄ s̄m eē sentie p̄ntia ad veram de se orationē. Nā si hō

est. vera est oratio: qua dicit̄. q̄ hō est. z si vera est ofo qua dicit̄ hō est: etiā p̄uertit̄. nā si vera est ofo qua dicit̄. q̄ hō est. hōiem esse: necesse est: est aut vera ofo nequaq̄z cā q̄ res sit. Verū tñ videt̄ res eē quodā mō causa: ut sit ofo vera. Bū enī res est: uel non est. vera oratio aut falsa dicit̄ necesse est. Quare s̄m quinq̄z in odos p̄ius alterum altero dicitur.

Hic ponit 6^m modū nō v̄ltatū. Et dicit̄ q̄ p̄ter oēs modos p̄ioris qui dicti sūt v̄z eē ali^o modus. put̄ aliq̄ duo p̄uertunt̄ s̄m eēndi p̄ntia. i. q̄ ad eē vnū: seq̄it̄ eē alteri. z vnū est cā alteri. eē p̄ nām: illud qd̄ est cā p̄cedit̄ ali^o: ut v̄itas rei z oronib⁹ p̄ntunt̄. Nā si hō ē ista ofo est vera: hōiem eē est verū. z ecōuerso. sed v̄itas ist^o oronib⁹ nō est cā veritatis in re sed pot^o ecōuerso. nām. ab eo q̄ res est uel nō est ofo dicitur vera uel falsa. Ex p̄dictis p̄z quot sunt modi p̄ioris.

Simul aut dicitur simplr qdē z p̄p̄rie: quoz generatio z corruptio est in eodē tēpore. neutri enī neq̄z p̄ius neq̄z posterius est eoz. Simul itaq̄ hec dicuntur s̄m tēpore z sunt.

Hic auctor determinat modos eoz que siml^o dicunt̄. z diuidit̄ in tres ptes s̄m tres modos siml̄tatis. 2° ibi [Nā aut.]. 3° ibi [Dicunt̄ aut̄ s̄m]. hec vltima in duas ptes diuidit̄. p̄ ponit̄ tertiu modū. 2° remouet̄ dubiū ibi [Diuidit̄ aut.]. Et hec postrema i duas iuxta tot dubitationes. 2° ibi [S̄ia vō sp̄b⁹]. P̄ima itaq̄ ponit̄ modos siml̄tatis. Et dicit̄ q̄ vno mō dicunt̄ aliq̄ s̄m q̄rū gñatio est in eodē tpe: z si accipiat̄ gñatio p̄ cōceptione pot̄ dari ex^m q̄ in vna z eadē m̄re z ab eodē viro p̄nt̄ p̄cipi in matrice plures fetus: z ita illi gemelli erūt s̄m: si aut acciperet̄ gñatio pro partu: nō pot̄ dari exēplū de vna m̄re. nā nō pot̄ s̄m p̄ere plures s̄z in diuersis m̄rib⁹ opz q̄ sit ex^m.

Naturaliter autē simul sunt: quecūq̄ cōuertuntur quidē s̄m qd̄ est esse p̄sequentiā. sed ne quaq̄ est causa alterum alteri: ut sit. ut in duplo z dimidio: conuertuntur etenim hec. nāz cuz sit duplum. est dimidium. z cum sit dimidium: est duplū. sed neutri alteri cū est: ut sit.

Hic ponit̄ secūdum modū. Et dicit̄ q̄ aliqua dicitur nā s̄m: qñ conuertunt̄ s̄m cōsequentiāz eēndi: z vnū non est causa ut aliud sit: sicut duo correlatiua: ut pater z filius: duplum z dimidiū. z intellige q̄ pater in quātum pater conuertitur cum filio: z non est causa eius: sed illud qd̄ pater potest esse: est causa filij: z tunc non est relatiuum sed in quantum pater.

Dicunt̄ autem simul naturaliter: que ex eodē genere e diuerso diuidit̄ a se inuicēz. Et diuersio autē diuidi ab inuicē dicunt̄ que s̄m eadēz diuisionē sunt: ut gressibile: z volatilis: z aq̄tile. hec enim e diuerso diuiduntur: que sunt in eodēz genere. aial enim diuiditur in hec: in volatiles: z in gressibiles: z aq̄tile. z nihil hoz prius z posterius est: sed s̄m per nām hec esse videtur.

Hic ponit̄ tertiu modum siml̄tatis dicens: q̄ alio modo dicunt̄ simul quecūq̄ ecōtrario conuidunt̄ ali quod genus: ut differētie. ul̄ etiā species opposite ut aq̄tile: z gressibile: z volatilis diuidunt̄ animal z dicitur simul sub animal: quia equaliter participat̄ nām animalis. z ita dicitur esse simul sub eodē gñe.

Diuidit̄ aut z singulū hoz in species rursus ut gressibile animal: z volatilis: z aq̄tile. Erūt ergo z illa simul naturaliter: quecūq̄ ex eodēz genere s̄m eandē diuisionem sunt.

Hic remouet dubium. qz dictū est q uolatile zc. diuiditur aial. **D**ubitarēt forte aliqs. utrū illa ulterius possent diuidi. Et ipse dicit q sic ille pnt in alias species diuidi: ut uolatile per accipitrem z pauonem z sic de alijs. z gresibile p hoīem z asinū z sic de alijs.

Genera enim spēbus semp priora sunt. neqz enim conuertitur fm q est esse consequentia: ut cum sit quidem aquatile est animal: cuz vō sit animal: non est necesse ut sit aquatile.

Hic auctor remouet aliud dubiū. Dictum est q illa que diuidunt genus. s. uolatile z aquatile z sic de alijs sunt simul sub gñe. Et ex hoc crederet aliquis: q genus esset simul cum spēbus z differētis: z nō esset prius remouet hoc dubiū dicens: q genera sunt semp per priora suis speciebus z differētis. vnde sequit uolatile est. ergo animal est non autem conuertit. s. aial est. ergo uolatile est. quare animal est prius.

Simul ergo per naturā dicunt quecūqz conuertuntur quidē: fm q est esse consequentiam. sed nequaqs est causa alterum alteri ut sit. z ea que ex eodem genere diuerso diuiduntur ad inuicem. z simpliciter simul sunt: quorum generatio in eodem est tempore.

Hic epilogat modos simultatis. Et primo secūduz postea tertium. z isti sunt simul nā. postea epilogat p mū. z illud dicit simul tpe. z pz qliter epilogat in lra.

Modus autem species sunt sex. generatio. corruptio. augmentum. diminutio. alteratio. fm locum mutatio.

Superius auctor dixit de alijs postpredicamentis.

Hic intēdit determinare de duobus ultimis. s. de motu z habere. Et prima in duas. pmo determinat de motu quātū ad substantiā. 2° quātū ad accidētā. 2° ibi [Est autē.] Prima in duas. primo enumerat species motus. 2° coparat eas penes differētias. 2° ibi [Alij itaqz.] Hec in duas. nam primo ostendit q ille species motus sunt diuersi. 2° mouet dubiū in alteratione. 2° ibi [In alteratione vō.] Hec secūda in duas. primo ponit dubiū. 2° remouet. 2° ibi [hoc autē non est.] Hec secūda in tres. pmo enī declarat vnam partem minoris. 2° ponit maiorem. 3° declarat alterā partem minoris. 2° ibi [Nā si esset.] 3° ibi [Simul autē.] Tunc sequit illa pars [Est autē.] Et habet duas. nam primo ponit pprietatē in motu. s. habere p trarium in alijs speciebus ab alteratione. 2° mouet dubiū in alteratione. 2° ibi [Reliqua vō.] Prima in duas. primo in generali. 2° in speciali. 2° ibi [his vō que per singula.] Illa pars [Reliqua] habet duas. nā pmo mouet dubiū. 2° remouet. 2° ibi [Nisi qs.] Hec sit diuisio lectiois. **A**d primā partē sic pcedit dices q sex sunt species motus. s. generatio zc.

Alij itaqz motus palā est. qz alij abinuiçē sūt non est enim generatio corruptio. neqz augmentum diminutio. neqz alteratio fm locum mutatio: similiter autem z alij.

Hic comparat istas species motus adinuiçē. Et dicit q manifestum est q ille spes motus adinuiçē sūt diuersi. ita q vna nō est aliā: nā generatio non est alteratio neqz augmentū diminutio: z sic de alijs.

In alterationem vō habet quandam questionem: ne forte necessarium sit id quod alterat per aliquam reliquarum motionum alterat.

Hic auctor mouet dubitationē. **U**trum alteratio sit diuersa ab alijs spēbus motus uel sit eadē circa aliq.

Hoc autem non uerū est. Nam pene fm om-

nes passiōes: aut plures nobis alterari accidit nula aliarum motionū cōmunicantemā neqz augeri necessariū est qd per passionem mouet neqz minui. Similiter autē z in alijs. ideoqz aliā erit preter alios motus alteratio. nā si esset eadez mutatio. oporteret id quod alteratur augeri mox: uel minui: uel per quandam aliaz cōsequentiā motionum fieri: sed non est necesse.

Hic soluit illā dubitationē. Et dicit q non est alteratio eadē cum aliqua specie motus. Et pbat hoc p vnam rōnez: quā quidā faciunt in duas: siue vna ratio debeat fieri siue plures hō hūc sensum. si alteratio eēt eadē cum alijs speciebus motus. tunc oē qd alteratur necessariū est moueri fm alios motus: z oē qd mouet alijs motibus: necessario eēt alterari. hoc autē utrūqz falsum est. ergo alteratio nō est eadē cuz alijs. **I**n hac ratione sic pcedit: q minorem declarat z habuit duas partes. Et ideo primo declarat p mā partem. s. q contingat alterari: non tamen fm alios motus moueri. nam penes omnes passiōes cōtingit alterari nullo motu alio cōcomitante maiore ponit postea cum dicit [nam si esset.] alteram partem minoris declarat. Postea cum dicit.

Similiter autē z qd augetur: aut aliqua aliā mutatione mouet: alterari oporteret: sed sunt quedam crescentia que augmētant: z que nō alterant. ut quadrāgulus circūposito gnomone creuit qdē alteratū vō nihil est factus. sic z in alijs hī. Quare alij sunt motus adinuiçē.

Declarat q ptingat moueri fm alios motus. ita q fm aliqua rōnem. Nam dicit pbus q quadrāgulus adueniente gnomone creuit. z non est alterat. z sic est ibi augmētum sine alteratione. **A**d euidētā huius exēpli opz videre quid sit gnomon. Et notandum primo q quadrāgulus eēt figura habēs quoz angulos. qdratus autē est qui eius spēs dicitur: put habet quoz angulos rectos ex quatuor rectis lineis. z nota ulterius q omnes anguli recti sunt similes hoc viso nota qd sit gnomon. **E**uclides sic diffinit ipsū: est duoz paralegramoz circa diametrū existētium: quibet cum duobus supplementis gnomonominat. **U**nde paralegramū idē est q quadratus z quilibet qdratus qui est diuisus per diametrum pōt dici gnomon ut in alio exēplo. hīc enim sunt qdranguli quoz duo sunt quadrati z duo non qdrati dicunt vnu paruus z aliū magnus: z quilibet istoz duoz quadratorū: qui sunt diuisi per diametrū potest dici gnomon cuz duobus supplementis z dicunt supplementa quadranguli duo: quos diameter non diuidit neqz sunt quadrata: z sic creuit quadrāgulus z tamen non est alteratus qz omnes anguli sunt ibi recti sicut prius erāt: z ita non est ibi alteratio lz sit augmētum: pz q possunt esse alię species motus sine alteratione. ergo alteratio non est eadem cum alijs.

Est autē simpliciter quidē quies motui cōtrarium. hīs vō que per singula sūt z singula generationi quidē corruptio. augmēto quidē diminutio. fm vō locū mutationi. fm locus ges maxime videt oppositū esse. z forte in p trarium locum mutationi: ut ei que inferius est: ea que superius est. z ei que superius est: ea que inferius est.

Hic auctor determinat de motu quātū ad accidētalia. Et ponit istā pprietatē q motui est quies cōtraria. z declarat per singula exēpla. ut generatio est p rīa corruptioni z augmentū diminutioni z mutatio nī fm locū est cōtraria quies fm locū. uel forte di-

Liber

Incipit Liber Sex principiorum Gilberti porretani cum Expositione domini Egidij Romani.

Et auctor mutationi secundum locum: est contraria mutatio in contrarium locum; ut illi mutationi que est a sursum in deorsum sit contraria illa mutatio que est deorsum in sursum que est sibi opposita.

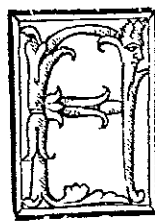
Reliquo vero assignatorum motuum non facile est assignari quid forte est contrarium. videtur autem neque esse ei aliquid contrarium. nisi quis et in hoc secundum qualitatem quietem opponat. aut in contrarium qualitatis: mutationem. sicut et in mutatione secundum locum: quietem secundum locum. aut in contrarium locum: mutationem. Est enim alteratio mutatio secundum qualitates. Quapropter opposita erit secundum qualitates mutationi. secundum qualitatem quies aut in contrarium mutatio qualitatis. ut albus fieri ad id quod est nigrum fieri: alteratur enim in contrarium qualitatis: mutatione facta.

Hic auctor mouet dubitationem circa alterationem. Et dicit quod non est facile assignare relicto assignatorum motuum. id est alterationi quid sit contrarium. Et statim soluit et dicit nisi quis. unde dicit quod dubium est de alteratione quid sit ei contrarium. nisi quis dicat mutationi secundum qualitatem est contraria quies secundum illam qualitatem ut mutationi ad albedinem est contraria quies secundum albedinem: uel mutationi secundum qualitatem sit contraria mutatio ad contrariam qualitatem: ut mutationi ad albedinem sit contraria mutatio ad nigredinem et sic de alijs sicut dictum est. Dicit auctor quod mutationi secundum locum est contraria mutatio ad contrariam qualitatem: uel etiam quies ut visum est.

Habere autem multis modis dicitur. Aut enim habitum et affectum. aut secundum qualemlibet aliam qualitatem. Dicimus enim habere disciplinam: atque virtutem. Aut ut quantitatem quod pertinet ei qui habet magnitudinem. Et enim tricubitam magnitudinem uel quadricubitam. Aut ea que circa corpus sunt: ut uestimentum uel tunicam. Aut tanquam in parte ut in manu anulum. Aut tanquam partem. ut manus uel pedem. Aut in uase ut in modijs grana tritici. aut lagenam uinum. uinum enim lagenam dicitur. et modius grana tritici. Hec enim omnia haberi dicuntur ut in uase. Aut ut possessionem. habere enim domum: et agrum dicimus. Dicitur etiam et uir uxorem habere et uxor uirum. sed uidetur alienissimus qui nunc dicitur est modus esse eius eo quod est habere. Nihil enim aliud uxorem habere significamus: nisi quod cohabitare. Forte tamen et alij quidam apparebunt modi de eo quod est habere. Sed qui consueuerunt dici: pene omnes enumerati sunt.

Hic determinat de ultimo postpredicamento. id est de habere. Et dicit auctor quod habere dicitur multis modis unomodo habere affectum. id est qualitatem. secundum modo habere quantitatem: ut magnitudinem. tertio modo habere in eorum: ut pedem. quarto modo habere contentum: ut lagenam uini quomodo habere uxorem: sed iste modus est alienissimus: quia quod habet habet et quod habet habet. unde illud habere nihil aliud est quam cohabitare. postea excusat se de insufficienti determinatione. Et dicit quod fortasse apparebunt alij modi. sed illi qui consueuerunt dici pene omnes sunt dicti. et dicit pene: quia sumpta ponit plures alios duos sicut illud quod diuidit habet aliud ut febris hominem uel timemus ciuitatem. uel etiam potest esse alius modus sicut sustinens habet sustentum ut columna domum uel athlas celum secundum poetas. ille gigas sustinet celum: sed secundum ueritatem hoc non est quod celum sustineat.

Prima est compositioni contingens: simplici et inuariabili essentia consistens.

Secundum primum in libro posteriorum et etiam in primo physicorum. Scire arbitramur unumquodque cum eius

causas cognoscimus. cause autem: ut uult philosophus secundo physicorum sunt quatuor: scilicet. efficiens. formalis. materialis. finalis. Causa efficiens huius libri ignorat. Quidam dicunt quod fuit Aristoteles. ut uidet in modo procedendi. Alij dicunt quod fuit Alpharabius comentator libri de causis. Alij dicunt quod fuit Gilbertus porretanus: sed de causa efficienti non est magna uis. Nam quicumque fecerit scientia non minus ualet. Causa materialis et subiectum idem sunt. Subiectum autem huius libri est forma accidentalis extrinsecus adueniens. Nam quodlibet sex principiorum hic de terminatorum est forma accidentalis extrinsecus adueniens. Causa formalis et finalis est sicut in alijs libris. Et ideo non oportet semper hic recitare. His uisus ad diuisionem libri accedamus. Hic liber diuiditur in partes tres. scilicet in antepincipia: principia: et postprincipia. Secunda ibi [Actio est. uel ibi [Singulum. Tertia ibi [Dicitur autem magis et minus. Prima in quatuor. Nam de ratione principij put hic sumitur sunt quatuor. scilicet quod sit forma: et quod sit substantialis: et quod naturalis sit: et discibilis. ut patet in actione que est quoddam principium et est forma: et essentialis et substantialis suis inferioribus et naturalis et etiam discibilis. primum determinat de forma. 2º de substantiali. tertio de naturali. quarto de scibili. Secunda ibi [Substantiale. Tertia ibi [uidetur. Quarta ibi [formarum autem. Prima est tamen presentis lectionis et diuiditur in duo. Nam primo diffinit formam et declarat. secundo remouet dubitationem et soluit. Secunda ibi [habet autem dubitationem. Prima in tria. Nam primo diffinit. secundo declarat. tertio concludit. Secunda ibi [Compositio enim. Tertia ibi [Erit itaque terminus. Secunda diuiditur in tres. Nam primo ostendit quid remoueat a forma hic diffinita per istam partem [Inuariabili. Tertio quid remouetur per istam partem [Compositioni contingens. Secunda ibi [Quoniam autem fortasse. Tertia ibi [Sed quoniam ut aiunt. Prima in tres. Nam primo ponit conclusionem. secundo maiorem. tertio minorem euz de clarificatione. Secunda ibi [Compositio enim. Tertia ibi [In forma autem. Iste partes manet indiuisa usque ad illam partem. Habet autem dubitationem. Et ista diuiditur in duo. Nam primo mouet dubitationem secundo soluit. Secunda ibi [Sed non est ita. Hec est diuisio lectionis. Ad primam partem sic procedit diffinitio formam. Forma est consistens simplici essentia et inuariabili contingens compositioni. id est simul tangens se cum compositor et habet ueritatem. euz quilibet forma tam essentiali quam accidentaliter ut postea uidebitur. Compositio etenim non est. quoniam a natura compositionis seungitur. Compositio etenim una queque alteri adueniens. maiorem se coniunctam quodammodo efficit: in forma autem hoc minime est. nam in eo quod corpus album est: non dicitur ma

Sut lib:1